

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

**15 LET
PROJEKTA
RASTOČA KNJIGA**

Zbornik referatov in razprav, št. 1/2016

15 LET PROJEKTA RASTOČA KNJIGA

Knjižna zbirka: Zbornik referatov in razprav, št. 1/2016

Urednica publikacij: mag. Marjeta Tratnik Volasko

Uredila: dr. Janez Gabrijelčič in mag. Marjeta Tratnik Volasko

Izdal in založil: Državni svet Republike Slovenije, Šubičeva 4, 1000 Ljubljana

Oblikovanje, priprava in tisk: ŠPES, grafični studio Novo mesto

Naklada: 400 izvodov

Marec 2016

Na naslovnici: kipec Deklice z rastočo knjigo, delo akad. kiparja Jerneja Malija

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

061.2:028(497.4)

PETNAJST

15 let projekta Rastoča knjiga / [uredila Janez Gabrijelčič in Marjeta Tratnik Volasko]. - Ljubljana : Državni svet Republike Slovenije, 2016. - (Zbornik referatov in razprav / Državni svet Republike Slovenije ; 2016, št. 1)

1. Gabrijelčič, Janez
284024320

VSEBINA

Uredniška beseda	5
I. UVODNI NAGOVORI	7
Mitja BERVAR, mag. manag., predsednik Državnega sveta Republike Slovenije	9
akad. prof. dr. Tadej BAJD, predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti	11
Aleš ČERIN, podžupan Mestne občine Ljubljana	13
mag. Igor TERŠAR, direktor Javnega sklada za kulturne dejavnosti Republike Slovenije	14
akad. prof. dr. Boštjan ŽEKŠ, predsednik Upravnega odbora Društva rastoča knjiga	15
akad. prof. dr. France BERNIK, častni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti	16
II. RASTOČA KNJIGA V MISLI IN BESEDI	17
dr. Janez Gabrijelčič, RASTOČA KNJIGA PA KAR RASTE	19
akad. prof. dr. Jože Krašovec, VLOGA BESEDE V RASTI KNJIGE	28
dr. Mihael Glavan, MEDNARODNI POGANJKI RASTOČE KNJIGE	31
prof. dr. Mihael Japelj, RASTOČA KNJIGA SE RAZRAŠČA V LEPO SLOVENSKO KULTURNO VREDNOTO	39
mag. Vesna Drole, JE KNJIGA, KI JE VEČ KOT KNJIGA	42
doc. dr. Marija Mikačič Turnšek, ZAČETKI RASTOČE KNJIGE - GENSKI SPOMIN SLOVENCEV	45
Andreja Tomažin, KONCERTI LJUDSKIH PESMI IN PROJEKT RASTOČA KNJIGA	67
Mirko Šterman, SAMOPODOBA SLOVENCEV	70
Joža Miklič, ORGANIZACIJSKI RAZVOJ DRUŠTVA RASTOČA KNJIGA	72
prof. dr. Jože Gričar, PRILOŽNOSTI ČEZMEJNEGA E-SODELOVANJA RASTOČIH KNJIG	76

III. PRIKAZI UVELJAVLJANJA RASTOČE KNJIGE	79
Jože Zupan, RASTOČA KNJIGA TEMENIŠKE IN MIRNSKE DOLINE	81
Marija Andrejčič, RASTOČA KNJIGA DOLENJSKE TOPLICE	85
Marija Brce, RASTOČA KNJIGA ŠENTJANŽ	90
mag. Barbara Brezigar, RASTOČA KNJIGA VELIKI GABER	95
Barbara Goršič, RASTOČA KNJIGA OSNOVNE ŠOLE TONETA PAVČKA	98
Janja Jerovšek, RASTOČA KNJIGA OSNOVNE ŠOLE ŠENTRUPERT	102
Margareta Jukič, RASTOČA KNJIGA KOROŠKE – ŽIVE VEZI	105
mag. Marijana Kolenko, RASTOČA KNJIGA OSNOVNE ŠOLE LAVA CELJE	112
Nevenka Kulovec, RASTOČA KNJIGA OSNOVE ŠOLE DRSKA NOVO MESTO	115
Borut Novak, RASTOČA KNJIGA NOVO MESTO	119
mag. Nataša Polajnar Frelj, RASTOČA KNJIGA STIČNA V MUZEJU KRŠČANSTVA NA SLOVENSKEM	123
Marjan Potokar, RASTOČA KNJIGA OSNOVNE ŠOLE STIČNA	132
Janez Rogelj, RASTOČA KNJIGA SLOVENSKEGA IZSELJENSTVA	137
Janja Rostohar, RASTOČA KNJIGA OSNOVNE ŠOLE PODBOČJE	139
Helena Selan, RASTOČA KNJIGA PRIMSKOVO	145
Darja Šinkovec, RASTOČA KNJIGA OSNOVNE ŠOLE BRUSNICE	148
Anita Šiško, O RASTOČI KNJIGI SEVNICA	157
Jožica Štremfelj, RASTOČA KNJIGA VELIKI GABER Z OKOLICO	160
Irena Vide, TELEVIZIJA VAŠ KANAL – MEDIJSKI GRADITELJ RASTOČE KNJIGE	163
Stanko Vlašič, RASTOČA KNJIGA OSNOVNE ŠOLE PODZEMELJ	165
IV. USTANOVITELJI IN GRADITELJI RASTOČE KNJIGE S PODROČJA GOSPODARSTVA	169

Uredniška beseda

V Sloveniji je bil na začetku novega tisočletja zasnovan program, imenovan Rastoča knjiga. Na inovativen način predstavlja vizijo in strategijo naše države. Gradi na prepričanju, da je Slovenija lahko uspešna država, če bo ustrezno spodbudila in povezala dva milijona glav in src ter štiri milijone rok. To pa seveda ni mogoče samo od sebe.

Le v povečevanju in poglobljanju znanja, ki temelji na ideji, filozofiji in etiki dobrega, ter v njegovi aplikaciji v praksi, je prava pot. Pot, ki smo jo pričeli z Rastočo knjigo pred petnajstimi leti in ki kaže nekatere sadove v spreminjanju miselnosti in delovanja. Tudi z upoštevanjem znane Kennedijeve misli, da moramo sami kaj narediti za svojo državo in ne samo čakati, kaj bomo od nje dobili. To motivacijsko idejo je že veliko let pred znamenitim ameriškim politikom ubesedil naš veliki poet France Prešeren, ko je zapisal: »Slovensko ljuljko bomo reševali, shranili dobro zrno in kar zmanjka, iz svojih bomo to možgan dodali.« In ker so naši možgani velikokrat še neodkriti potenciali, jih želimo z Rastočo knjigo na svojevrsten način prebuditi in jih povezati s srcem in rokami.

Pred nami je prvi zbornik o Rastoči knjigi, ki prikazuje dosedanje dosežke pri uveljavljanju ciljev projekta/gibanja v praksi. Nakazuje aktivnosti, modele in načine s pomočjo katerih je mogoče na izviren način prispevati k oblikovanju kulturnih, široko razgledanih osebnosti, pokončnih posameznikov, ki se bodo sposobni spopasti z izzivi sedanjega in prihodnjega časa. Ki bodo znali ustvarjalno sodelovati, umno razreševati spore. Ki bodo razumeli, kako pomembne so vrednote krepitve dobrih medčloveških odnosov, solidarnosti, strpnosti, poštenosti, medsebojnega spoštovanja in iskanja skupnega dobrega. Vsemu temu sledi uspešna družba.

S tem v zvezi pobudniki, graditelji in podporniki projekta/gibanja utiramo pot imperativu, ki izhaja iz motivacijske teorije: »Svoje življenje moramo gledati kot razvijajoči se niz priložnosti, ki jih je dobro prebuditi.«

Med bogatimi mislimi, vpisanimi v Rastoče knjige širom po naši državi, zasledimo tudi naslednji dve priporočili. Prvo je zapisano v Rastoči knjigi v

Ljubljani: »Naj ne mine dan, da ne bi naredil česa dobrega zase, za družino, za ožjo in širšo skupnost.« Drugo priporočilo pa nas navdihuje v novomeški Rastoči knjigi, in se glasi: »A neko uro se je prebudila beseda sproščevalka, čudotvorna, ki sta ogenj in vihar ji pokorna, in vsega prav do dna je presvetlila.« Tudi z uveljavljanjem bogate vsebine pričujočega zbornika, za kar gre zahvala vsem, ki ste v projektu/gibanju prepoznali potencial in mu v petnajstih letih vdahnili prepoznaven pečat.

dr. Janez Gabrijelčič, mag. Marjeta T. Volasko

I. UVODNI NAGOVORI

Mitja BERVAR, mag. manag.

predsednik Državnega sveta Republike Slovenije

Ko smo pred leti v Državnem svetu prisluhnili pobudi dr. Janeza Gabrijelčiča in podprli ustanovitev Društva rastoča knjiga, si nismo niti predstavljali, da bo projekt dosegel tako velike razsežnosti in da se bo ideja razrasla v aktivnega podbudnika delovanja na področju kulture, znanosti in umetnosti na lokalni in nacionalni ravni. Projekt je v petnajstih letih celo prerasel državne okvire. Glas o Rastoči knjigi se je razširil v zamejstvo in med naše izseljence v prekomorske dežele.

Rastoča knjiga je eden tistih dragocenih mehanizmov, ki pomaga združevati in povezovati naše ustvarjalne moči, da lahko smelo, ob ponosnem srečevanju s preteklostjo pogumno načrtujemo svojo prihodnost. Na ta način ima Rastoča knjiga realno perspektivo postati simbol rastočega Slovenstva. S knjigo raste naše znanje, raste naš duh, raste naša odličnost! Tako posameznika kot naroda. »Od rok do rok, zvesto iz roda v rod - bi knjiga mogla najti lepšo pot?« se je poetično vpraševal o zavezanosti rodu in knjigi pesnik Oton Župančič.

A Rastoča knjiga ni suhoparni pomnik, ki bi bil namenjen zgolj čaščenju pomembnih posameznikov in njihovih dosežkov. Smisel projekta je bistveno globlji. Zlasti pomembno je, da lahko mladim rodovom pokaže prepotrebno pravo življenjsko in profesionalno pot, jih usmeri v prepoznavanje plemenitih vrednot ustvarjalnosti, študioznosti, delovne vztrajnosti, vneme in zanosa. V mladih ljudeh se lahko že v zgodnjih letih spodbudi občutek, da je z znanjem mogoče premagati vse, da se v znanju skriva velikanska moč!

Znanje, umetnost in kulturo najbolje simbolizira prav knjiga. Knjiga ostaja medij in nosilec sporočila, ki že tradicionalno prihaja do najširšega kroga ljudi. Knjiga ostaja naša zvesta spremljevalka. Projekt Rastoča knjiga najširšemu krogu državljanov vseh generacij odkriva in približuje plemenite vrednote, ki omogočajo duhovno in intelektualno rast. Gre za trajne vrednote, ki so se v duhu časa izkazale kot civilizacijske, kot nosilke

pozitivnih sporočil ne glede na stranpoti, ki človeštvo vsake toliko časa iz ustvarjalnosti preusmerijo v destrukcije, vojne in moralni razpad. Plemenite vrednote so temelj, na osnovi katerih je človeštvo vsakokrat našlo izhod iz kriz in še tako brezupnih razmer, ter začelo nov ustvarjalni cikel. Pozitivne vrednote so temelj obstoja človeštva na planetu in temu duhu zvesto sledi ideja Rastoče knjige.

V Državnem svetu smo odprti za pozitivne pobude, ki prihajajo iz civilne družbe. S podporo projektu Rastoča knjiga podpiramo vrednote znanja, kulture in ustvarjalnega dela na vseh področjih. Zavedamo se, da nam te vrednote pomagajo, da rastemo kot narod. Slovenska beseda, in s tem kultura v najširšem smislu, je neprecenljiva dodana vrednost, ki daje slovenskemu okolju poseben profil in je obenem dejavnik našega narodnega razvoja. Kot taka je beseda ena najvažnejših prvin identitete in trdno sidro v valovih globalizacije. To je še posebej pomembno, saj je globalizacija nevarni talilni lonec nacionalnih kultur.

Ob petnajsti obletnici projekta iskreno čestitam idejnim pobudnikom. Posebej naj se zahvalim dr. Janezu Gabrijelčiču, ki je imel jasno vizijo in veliko osebnostno moč, da je projekt udejanjil. Zahvala tudi vsem drugim, ki ste prepoznali plemenito poslanstvo projekta in ga sprejeli za svojega.

Društvu rastoča knjiga in vsem podpornikom želim, da bi projekt Rastoča knjiga tudi v bodoče uspešno rasel in plemenitil naše življenje.

akad. prof. dr. Tadej BAJD

predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti

Kot znanstvenik želim izkoristiti to priložnost in posvetiti pozornost čisto posebni knjigi. V mislih imam poljudnoznanstveno knjigo.

Poljudnoznanstvena knjiga ima brez dvoma pomembne zasluge, da sem se sam odločil za študij tehnike. Velik vpliv so imeli name življenjepisi pomembnih znanstvenikov, na primer Jožefa Štefana, Jurija Vege, pa tudi Nikole Tesle in Mihajla Pupina. O njih je pisal tržaški Slovenec in fizik Lavo Čermelj. Za študij elektrotehnike me je navdušila tudi knjiga nekdanjega predsednika SAZU, akademika Milana Vidmarja z naslovom *Razgovori o skrivnostih elektrotehnike*. Slavni slovenski znanstvenik in mednarodno pomembni šahist je knjigo napisal v obliki mikavnega pogovora očeta s sinom.

Danes na slovenskem knjižnem trgu manjka kakovostnih poučnih knjig za otroke in mlade. Še posebej manjka izvirnih del s področja poljudnih znanosti. To dokazuje tudi Levstikova nagrada, ki je bila leta 1950 prvič podeljena Antonu Polencu za knjigo *Iz življenja žuželk*. Zadnja nagrada za kategorijo poljudnoznanstvene knjige za otroke in mladino je bila podeljena leta 1997.

Danes se vse preveč zanašamo na splet in tuje televizijske programe, ki pa ne morejo nadomestiti slovenskih poučnih knjig s področja znanosti. Na spletnih straneh so vsebine razpršene, v knjigah pa so celovito in pregledno predstavljene.

V mojih mladih letih so slovenski znanstveniki pogosto pisali poljudnoznanstvene knjige. Te knjige so predvsem navduševale mlade za študij naravoslovja, medicine in tehnike. Danes so razmere precej drugačne in le redki znanstveniki se lotijo pisanja poljudnih knjig. Razlog je predvsem v tem, da je uspešnost znanstvenikov ocenjevana po objavah znanstvenih člankov v mednarodnih revijah.

Z novo zakonodajo se univerzitetni in srednješolski profesorji upokojujemo že po štiridesetih letih delovne dobe. Pri petinšestdesetih letih smo z

vsemi pedagoškimi in raziskovalnimi izkušnjami lahko dragocena delovna sila, ki bi jo bilo mogoče uporabiti tudi za pisanje poljudnoznanstvenih knjig. Prepričati je treba le še slovenske založnike, ki preveč pozornosti namenjajo vedno novim in novim kuharskim knjigam.

Pomembna dejavnost SAZU je izdajanje znanstvenih in umetnostnih knjig. Paleta naslovov akademskih knjig je široka: od Slovarja slovenskega knjižnega jezika preko knjig o pomembnih akademikih kot so bili na primer fizik Anton Peterlin, kemik Maks Samec, slikar Zoran Mušič, do ponatisov del našega polihistorja Janeza Vajkarda Valvasorja. Tako ni težko razumeti, da SAZU ves čas in z vsem srcem stoji ob strani Rastoči knjigi.

Iskrene čestitke ob petnajsti obletnici! Dodajam še nasvet, da naj Rastoča knjiga del svoje bogate dejavnosti usmeri tudi v skrb za rast slovenske poljudnoznanstvene poučne knjige. Branje poučne literature moramo uvrstiti v obvezne šolske bralne programe.

podžupan Mestne občine Ljubljana

Mesto Ljubljana se je aktivno vključilo v projekt leta 2010, ko je Ljubljana postala svetovna prestolnica knjige. Seznanjanje s knjigo se začne že v vrtcu, pri čemer je v Ljubljani skoraj devetdeset odstotna vključenost otrok v vrtce. Ljubljana daleč največ od vseh lokalnih skupnosti vloga v vrtce, osnovne šole, glasbene šole, knjižnice, kulturo in kulturne dogodke. To pomeni, da z vsakim evrom, ki ga v Ljubljani vlagamo v izobraževanje in kulturo, vsebinsko »polnimo« Rastočo knjigo. In na enak način bo Ljubljana prispevala k Rastoči knjigi tudi v prihodnje.

Kaj pa na simbolni ravni? Pred petimi leti so v Severnem ljubljanskem parku Navje ob kipcu Deklice z rastočo knjigo zrasle Rastoče knjige sveta z vgrajenimi prikazovalniki, ki so se žal izkazali kot neustrezni. Ob petnajsti obletnici bomo preuredili ekrane in na podlagi nove tehnologije prek mobilnih naprav omogočili pridobivanje informacij o literaturi držav, ki so vključene v mednarodni projekt Združene rastoče knjige sveta.

Glede na to, da Rastoča knjiga ni samo slovenski, temveč je mednarodni projekt, bomo v začetku leta 2016 park Rastoče knjige obogatili še z enim pomembnim književnikom, in sicer azerbajdžanskim pesnikom Nizamim Ganjavim, enim največjih romantičnih epskih pesnikov perzijske literature, katerega obeležja krasijo številne evropske prestolnice.

Zahvalil bi se vsem, ki prispevate k temu, da je projekt tako lep, da živi in iskrene čestitke vsem, pri čemer želim Rastoči knjigi neomejeno trajanje.

mag. Igor TERŠAR

**direktor Javnega sklada za kulturne dejavnosti
Republike Slovenije**

Pozdravljam vas v imenu ljubiteljske kulture, ki nas je povezovala v preteklosti, ki nas povezuje danes in je morda v teh časih raznoterih razdvajanj pomembna bolj, kot si mislimo. Kulturna društva so vgrajena v temelje domala vseh naših kulturnih ustanov.

Ljubiteljska kultura ima enega večjih družbeno povezovalnih nabojev. Kljub svoji močni zgodovinski vlogi in zavezanosti tradiciji je ljubiteljska kultura danes še kako živa, živahna in med drugim naklonjena tudi sodobnim konceptom kulturnega ustvarjanja. Ljubiteljski ustvarjalci se s kulturo ukvarjajo v svojem prostem času in nastopajo brezplačno. Če upoštevamo ta vidik, dobimo približno deset milijonov ur prostovoljnega dela vseh udeležencev. Samo na ta način lahko sfera ljubiteljske kulture v Sloveniji uresničuje izjemno obsežen program pet tisoč kulturnih društev, ki na letni ravni pripravijo 32 000 dogodkov.

Brez dvoma bi brez tega izjemno pomembnega prispevka h kulturnemu življenju prebivalcev Slovenije pretežni del naše države živel v kulturni gluhoti. Prav ljubiteljska kultura ima največ zaslug za to, da odnosi med ljudmi niso niti približno tako skrhani, kot so odnosi morda kje drugje. Vsaka kulturna prireditev v kraju je namreč skupni projekt celega kraja, kar zahteva učinkovito dogovarjanje, povezovanje in sprejemanje kompromisov, rezultat pa je običajno v veselje prav vsem.

Ob petnajsti obletnici Rastoče knjige bi se rad zahvalil vsem, ki ste v teh letih pripomogli, da je projekt postal prepoznaven v nacionalnem in mednarodnem prostoru. V projekt verjamem in ljubiteljska kultura bo Rastoči knjigi stala ob strani tudi v prihodnje.

akad. prof. dr. Boštjan ŽEKŠ

predsednik Upravnega odbora Društva rastoča knjiga

Društvo Rastoča knjiga ne deluje po nekem zapovedanem obrazcu, določen pa je splošni cilj - to je knjiga, izobrazba, šolanje, kultura, znanost in umetnost. Vsaka posamezna Rastoča knjiga pa skuša prispevati k temu, da bi prišli do tega cilja in zelo me veseli, da nas pričujoči zbornik seznanja, kakšno pot so ubrali sodelujoči v projektu in kako si jo predstavljajo za naprej.

Želel bi se zahvaliti vsem ključnim podpornikom gibanja Rastoča knjiga. Ker je podpornikov veliko, bom omenil le nekaj institucij: na prvem mestu je Državni svet, ki je od samega začetka projekt aktivno podpiral, nato Slovenska akademija znanosti in umetnosti, ki je prav tako sodelovala od samega začetka, Mestna občina Ljubljana, ki sodeluje na zelo konkreten način, Javni sklad za kulturne dejavnosti s svojo množičnostjo in Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani, ki je zadolžena za knjigo.

Knjiga ni samo beletristika; knjiga je tudi znanstvena knjiga, poljudnoznanstvena knjiga. Pred kratkim smo prejeli pobudo, da bi v projekt vključevali tudi umetniške kataloge, saj so tudi ti svojevrstna knjiga. Tudi knjiga, ki ni knjiga - internet - je neke vrste knjiga. Knjiga je skratka vse, kar prispeva k našemu razvoju in k našemu napredku.

Rastoča knjiga raste. Raste počasi, previdno in stabilno. Rastemo v miru, sožitju in to je tisto, kar nam v Sloveniji najbolj primanjkuje. Rastoči knjigi zato želim, da bi z njo vred vsi skupaj rasli še naprej.

akad. prof. dr. France BERNIK

**častni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti,
dobitnik priznanja Društva rastoča knjiga**

Dovolite, da se prisrčno zahvalim Rastoči knjigi za priznanje, ki ne gre le meni, temveč vsem, ki jim je književnost pomembno življenjsko opravilo.

Sam se vse življenje ukvarjam s književnostjo in z razlago književnosti. To mi je dajalo in mi še daje največjo možno, komaj predstavljivo zadovoljstvo.

Reči moram tudi, da sem vesel, ker sem to izjavil pred vami, ki cenite leposlovno knjigo in književnost kot izraz najglobljih bivanjskih in esen-
cialnih spoznanj o človeku.

Zavezujem se, da se bom po svojih močeh še ukvarjal s književnostjo, poklicno in zasebno. Kako dolgo, ni odvisno od mene. Želim pa si, da bi polno življenje s književnostjo še trajalo...

II. RASTOČA KNJIGA V MISLI IN BESEDI

RASTOČA KNJIGA PA KAR RASTE

Uvod

Nahajamo se v izrazito nemirnih, stresnih in prelomnih časih, ki so polni sporov, napetosti in vsestransko globokih neravnovesij na globalni ravni. Z velikimi težavami se srečujemo tudi doma. Vse to lahko vodi v propad našega planeta. Vendar je po drugi strani človeštvo razvilo visoko tehnologijo in znanja, ki lahko pripomorejo k odpravi omenjenih neustreznosti in groženj. Zato pa je potrebno usklajeno in odgovorno ravnanje, tako na lokalnih kot globalnih ravneh.

Potreben je torej naš nacionalni, kakor tudi širši mednarodni intelektualni napor, ki bo dolgoročno deloval v smeri medsebojnega razumevanja, povezovanja in sodelovanja. Potrebujemo strateško miselno ozadje, ki bo spodbujalo k razširjanju in poglobljanju znanja na slovenski in na mednarodni ravni, v skladu s Sokratovim razmišljanjem, da je znanje dobro in neznanje zlo. Seveda pa potrebujemo tudi pogumne odločitve, ki bodo udeležence zamislile.

K omenjenim strateškim ciljem lahko pripomore velika ideja oziroma vizija Rastoče knjige z naslednjimi aktivnostmi:

- projekt Deklica z rastočo knjigo,
- projekt Rastoče knjige po posameznih krajih,
- projekt Združene rastoče knjige sveta – United Growing Books of the World.

Velika ideja Rastoče knjige je nastajala dolga leta. Predstavlja dolgoročno zamisel o tem, kako našo državo čim bolj uspešno povezati in jo popeljati

* dr. Janez Gabrijelčič, idejni pobudnik in oče programa Rastoča knjiga

k uspešnosti in uveljavljanju visokih etičnih meril. Temelji na upoštevanju dosežkov v osebni, skupinski, organizacijski in družbeni razvoju, pri tem pa še zlasti osnovi odličnosti, mojstrstva in etike. Ta velika zamisel se je kasneje razširila tudi na globalno raven. Zelo pomenljivo je, da smo Rastočo knjigo začeli uveljavljati ob začetku novega tisočletja - 1. 1. 2001.

Posamični projekti Rastoče knjige nastajajo postopoma. Predstavljajo odziv na potrebo po nenehnem povečevanju, bogatenju znanja ter medkulturnem in vsestranskem sodelovanju. Njihov glavni namen je, da poudarjajo vlogo knjige kot simbola za splošni razvoj človeka, še zlasti za razvoj kulture, znanosti in umetnosti.

Deklica z rastočo knjigo v Severnem ljubljanskem parku Navje

Z vizijo in s strategijo Rastoče knjige želimo kot državljani Slovenije in sveta dejavno prispevati k temu, da bo Slovenija, in posledično tudi druge države, težila k uravnoteženemu in trajnostnemu razvoju človeških potencialov ter medsebojnemu sodelovanju, ki naj bi temeljilo na visoki stopnji vzajemnega spoštovanja in drugih humanih odnosov.

Projekt Deklica z rastočo knjigo

Zanimiv in pomenljiv spomenik, imenovan Deklica z rastočo knjigo, in vse, kar je z njim povezano, lahko štejemo za začetek uresničevanja Rastoče knjige. V simbolno dejavni obliki prikazuje vsebino in cilje potrebe po povečanju in poglobljanju znanja na lokalni in globalni ravni. Deklica ponosno in samozavestno zre v prihodnost. To svojo držo veže na knjigo, ki jo drži v naročju, in s katero bo nenehno rasla. Pomembno je poudariti, da Deklica z rastočo knjigo vsako leto dejansko zraste za dva centimetra, in sicer s pomočjo povišanja podstavka. Na teh povišanjih so zapisane pomembne misli in sporočila z namenom, da obogatijo naša razmišljanja o dejavnem humanem razvoju, medkulturnem sodelovanju in spoštovanju.

Na prva dva lista naše osrednje Rastoče knjige pri Deklici z rastočo knjigo v Severnem ljubljanskem parku Navje smo v izhodiščnem zapisu strnili čim bolj razumljivo vizijo in strategijo Rastoče knjige, ki se glasi:

*»Naj ne mine dan, da ne bi naredil česa dobrega zase,
za družino, za ožjo in širšo skupnost.«*

*»Nenehno povečuj in izboljšuj svoje znanje
in k temu vabi tudi druge.«*

Na naslednjih listih pa so naši pomembni razumniki in misleci prispevali naslednje misli in sporočila:

*»V slovenstvo je knjiga položena kot roža v vrt,
kot k možu žena.« (akad. Tone Pavček)*

*»V knjigah so doma zakladi človeštva.
Zato sta bralec in knjiga najzlahtnejši par.« (Slavko Pregl)*

»Edino ljubezen bo rešila človeštvo.« (akad. Boris Pahor)

*»S knjigo listam v lepoto in skrivnost samega sebe.«
(Miroslav Košuta)*

*»Samo beseda premaguje čas
in v njegov spomin vrisuje svoj obraz.« (akad. Ciril Zlobec)*

*»Hiša brez knjige je votel dom brez duše.«
(akad. Niko Grafenauer)*

Na ta način nastaja svojevrstna in izvirna, v kamen - marmor - pisana Rastoča knjiga.

*V marmor vklesane misli slovenskih razumnikov, s katerimi raste
kip Deklice z rastočo knjigo*

Deklica z rastočo knjigo živi in raste v novem parku, v Župančičevi jami za Bežigradom. Mestna občina Ljubljana želi z vsebino v omenjenem parku, ki je posvečen znanosti, umetnosti in kulturi, še posebej pa knjigi, obogatiti svojo dušo, ki je bila vedno povezana z domoljubjem in svetovljanstvom.

Projekt povezuje preteklost, ki jo predstavlja bližnje Navje, kjer so pokopani pomembni slovenski možje in ženske, in sedanost z novimi znanstvenimi in kulturnimi izzivi in radoživo igro mladih. Obiskovalca usmerja k razmisleku o prihodnosti. Velelnik celovitega in učinkovitega razvoja, povezan z določilom »vizija in akcija«, se je tu uresničil na najlepši možen način.

Rastoče knjige po posameznih krajih

Vizija in strategija Rastoče knjige je odgovorno dejanje sedanje generacije Slovencev in naših državljanov. Vloženo je bilo veliko naporov in časa, da smo dobili jasno sliko, kje in kaj so naše korenine in tudi, kje in kaj so primerna krila za razvoj Slovenije ter širšega okolja. Pomembno je, da pri uveljavljanju tako dolgoročne ideje sodeluje čim več državljanov. Želeli smo si soglasja o vprašanju, kako naprej. Temu se Rastoča knjiga z raznimi aktivnostmi polagoma in vztrajno približuje.

Naš dolgoročni cilj je, da z iskricami, žarom in nežnimi plameni, kot je dejal velik zagovornik Rastoče knjige pesnik Tone Pavček, povežemo dva milijona naših src, dva milijona naših glav in štiri milijone naših rok. To je osnovno in neomajno gibalno projekta Rastoče knjige.

Rastoče knjige so vzniknile v večjih in manjših krajih. Nosilci so tako občine kot druge organizacije, ustanove in društva. Zlasti smo lahko veseli, da Rastoča knjiga raste po mnogih šolah in tako se že naši mladi s pomočjo spoštovanih mentorjev seznanjajo z lastnostmi, značilnostmi in vrednotami, ki jih usmerjajo v odgovorne osebnosti s pokončno držo. Prav tako smo lahko veseli, da so tudi naši upokoјenci graditelji Rastočih knjig. S samo njim lastno vztrajnostjo, potrpežljivostjo, žarom in navdušenjem dajejo lep zgled mladim, kako je treba razmišljati in uspešno delati.

Naj omenimo tudi izobraževalni program »Abeceda odličnosti, mojstrstva in etike s pomočjo miselnih vzorcev«, ki jih je pri nas uvedla prof. Marija Gabrijelčič, in filozofije in tehnologije Rastoče knjige. Program je pripomoček in vodilo pri uveljavljanju vseh Rastočih knjig. Izdelan je bil na osnovi upoštevanja načela celovitosti in sistemskega obravnavanja vrednot ter možnosti širjenja glede na posamične potrebe.

Združene rastoče knjige sveta

Projekt Združene rastoče knjige sveta je prav tako inovativna zamisel svojevrstnega, dobronamernega in dobrohotnega širjenja ter poglobljanja mednarodnega povezovanja in sodelovanja. Z njim je prikazano, kako močno lahko kultura, znanost in umetnost povezujejo narode. Poudarja pa tudi potrebo po stalnem večanju našega znanja in skuša v ta namen motivirati čimveč posameznikov, podjetij in organizacij.

Kulturna prireditev v Severnem ljubljanskem parku Navje ob portalih Združenih rastočih knjig sveta, ki so jo pripravili učenci OŠ dr. Pavla Lunačka Šentrupert

Za medsebojno spoznavanje in razumevanje, ki naj vodi k spoštovanju dosežkov vseh narodov na ravneh kulture, znanosti in umetnosti, so potrebne sveže ideje. In omenjena zamisel lahko v vsej celovitosti sledi cilju medsebojne strpnosti, saj nas spodbuja k branju knjig različnih narodov sveta, s tem pa h globalnemu izobraževanju, k nenehnemu večanju našega znanja.

Projekt se udejanja tako, da je pri Deklici z rastočo knjigo postavljenih devet velikih portalov v obliki knjige, na katerih so prikazane najpomembnejše knjige posameznih držav sveta. S povezavo na svetovno medmrežje so na spletnih straneh Društva rastoča knjiga (www.rastocaknjiga.si) ta dela tudi podrobneje prikazana.

Ideja Združenih rastočih knjig sveta se uresničuje postopoma. Za odločitev o tem, katere so najpomembnejše knjige držav, so bili najprej zaprošeni spoštovani veleposlaniki Irske, Norveške, Finske, Rusije, Indije, Avstrije, Madžarske, Hrvaške, Srbije, Italije in Francije. Vsi so se na pobudo pozitivno in z veseljem odzvali in tudi sami določili, katere knjige bodo predstavljene:

- Rusija se je odločila za Tolstojevo *Vojno in mir*,
- Norveška za Ibsenovo *Noro*,
- Irska za Yeatsove *Poezije*,
- Finska za ep *Kalevalo*,
- Indija za Gandhijevo *Biografijo*,
- Avstrija za Musilovo delo *Človek brez kvalitet*,
- Madžarska za Ottlikovo *Šolo na meji*,
- Srbija za Crnjanskega *Selitve*,
- Hrvaška za Krležovo *Vrnitev Filipa Kalinovića*,
- Italija za Montalejeve *Pesmi*,
- Francija za Baudelairove *Pesmi - Cvetje zla*.

Z omenjeno iniciativo, ki jo lahko poimenujemo tudi slovenska, se Rastoča knjiga dejavno vključuje v iskanje novih modelov strpnega sobivanja v svetu. Prav tako pa tudi v iskanje, prebujanje in utrjevanje skupnih svetovnih potencialov na področju kulture, znanosti, razvoja, raziskav in izobraževanja.

Ex nihilo nihil fit – brez nič ni nič – je eno od osnovnih pravil in vodil življenja in dela. Z novonastalim parkom, in z vso infrastrukturo v njem, skupaj gradimo posvečen prostor, ki je edinstven na svetu in privlačen po svoji namembnosti in sporočilih. Severni ljubljanski park Navje s tematsko obogatitvijo - vizijo in strategijo Rastoča knjiga - ne služi več le pasivnemu sproščanju in rekreaciji, temveč tudi aktivnemu pridobivanju novega znanja na svojevrsten način in v globalnih okvirih.

Združene rastoče knjige sveta vabijo mlajše in starejše Slovence ter državljane drugih narodov k vsestranskemu izobraževanju, k poglobljanju znanja in rasti kulture na domačih in mednarodnih ravneh. Vsakomur so lahko v oporo na neskončni, nikoli končani poti k univerzalni odličnosti. Kot bo Deklica z rastočo knjigo zrasla vsako leto za dva centimetra, tako naj tudi čim več naših občanov in državljanov sveta povečuje in pogloblja svoje znanje, kulturo, vrednote. To je pot, ki vodi k osebni, lokalni in globalni rasti ter udejanjanju novih, bogatejših horizontov življenja in dela.

*Slovesni dogodek ob povišanju Deklice z rastočo knjigo leta 2014
z mislijo akad. Cirila Zlobca: »Samo beseda premaguje čas in v
njegov spomin vrisuje svoj obraz.«*

Zahtevne projekte Deklica z rastočo knjigo, Rastoče knjige po posameznih krajih in Združene rastoče knjige sveta udeležujejo skupno Državni svet Republike Slovenije, Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Narodna in univerzitetna knjižnica, Mestna občina Ljubljana, Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti, Javna agencija za knjigo, Društvo slovenskih pisateljev ter Društvo rastoča knjiga v sodelovanju z domačimi ter mednarodnimi inštitucijami.

Zaključek

Na prvem posvetu o Rastoči knjigi v Državnem svetu Republike Slovenije smo pregledali naše petnajstletno delo, prepoznali uspehe, pa tudi pomanjkljivosti. Ugotovili smo, da je Rastoča knjiga pognala globoke korenine, da je dodana vrednost v našem družbenem življenju, da ni konkurent nikomur in da jo, glede na obstoječe razmere, zelo potrebujemo. Pri delu nas poleg ostalih vodi Hipokratova misel: »Naj vam oboje postaja navada – pomagati ali vsaj ne škodovati.«

S pomočjo Rastoče knjige se na različne načine trudimo, da bi naše odnose naredili visoko humane, pri čemer težimo k odličnosti in mojstrstvu.

Zavedamo se, da je to ideal. Vendar moramo imeti postavljene visoke cilje in vsakdo med nami lahko nekaj prispeva k njihovi uresničitvi, kajti obdajajo nas številni vzorniki in obstaja nešteto priložnosti, da lahko tudi sami postanemo pokončna in celovita osebnost z mnogimi znanji in krepostmi.

Vzemimo kot lep primer našega akademika prof. dr. Franceta Bernika, ki mu je bilo ob priložnosti prvega posveta o Rastoči knjigi kot tretjemu Slovincu (po Borisu Pahorju in Tonetu Pavčku) podeljeno priznanje Rastoče knjige. Akademik dr. France Bernik je bil na veliki predstavitvi Rastoče knjige v Münchnu tudi slavnostni govornik. Govoril je v tako odlični nemščini, da so najpomembnejši bavarski politiki naročali prisotnim akademikom in ostalim, naj se zgledujejo pri njem. Akademik dr. France Bernik ni samo odličnik slovenske besede in znanosti, temveč našo odličnost seje tudi po svetu.

*Podelitev priznanja Društva rastoča knjiga akademiku
prof. dr. Francetu Berniku ob petnajsti obletnici projekta
(na fotografiji: akad. prof. dr. Tadej Bajd,
dr. Janez Gabrijelčič, akad. prof. dr. France Bernik,
akad. prof. dr. Boštjan Žekš)*

Naj se na koncu še posebej zahvalim predsedniku Državnega sveta Republike Slovenije mag. Mitji Bervarju za izjemno pozornost in pomoč, ki jo izkazuje tej pomembni vseslovenski viziji in akciji.

VLOGA BESEDE V RASTI KNJIGE

Beseda je osnovno izrazno sredstvo v jeziku, v medsebojnih komunikacijah, v religiji in kulturi. Temeljno besedišče, ki zadeva duhovne vsebine in vrednote, ima širok pomenski obseg, v posameznih primerih pa so pomenski odtenki jasno razvidni iz konteksta. Širši kontekst komunikacije, literature in filozofije kaže, da ima veliko besed vlogo metafore, simbola in personifikacije. Z rabo besed v slovarjih, slovnica, literaturi, osebnih komunikacijah, filozofiji, teologiji in v znanosti na splošno se ustvarja kultura, ki jo lahko dojemamo kot rastočo knjigo. Jezik je sredstvo našega dojetja, opisov in razlag resničnosti. Ključ do pomena je razumevanje logične strukture našega jezika, pogoji resnice o resničnosti in pravilna raba jezikovnih znamenj. Medosebna komunikacija z osredotočenjem na dejanski in logično možni svet za nas pomeni osrednjo rabo jezika. Jezik vzajemno deluje z vsakim vidikom človekovega življenja in družbe.

Jezikoslovni in filozofski pogledi na vlogo besede v razponu od antike do sedanjosti naznačujejo različne poti v interpretaciji. Besede, ki označujejo duhovne vsebine in vrednote, pogosto dobijo vlogo metafore in simbola. Med tradicionalno priznanimi govornimi figurami sta metafora in simbol najbolj privlačen in kontroverzen del poetike, retorike in stilistike. Koncept metafore označuje *figurativno* rabo besed v nasprotju z *dobesedno* rabo. Bistvo metafore je razumevanje in izkušnja ene vrste reči z drugo vrsto. Metafora največkrat primerjajo z govorno figuro prisposode. Toda v nekaterih situacijah obstaja razlika v rabi obeh govornih figur: metafore so močna sredstva govora z rabo ene reči za drug pomen, prisposode pa so primerjava dveh različnih reči, da bi ustvarili nov pomen. Specializirane vrste metafore so alegorija, parabola in besedna igra.

* akad. prof. dr. Jože Krašovec, graditelj projekta *Rastoča knjiga*

V nasprotju do metafore in prispodobe, ki predstavljata govorne figure v poetiki, retoriki in stilistiki, analogija bolj zadeva logiko argumentiranja. Razumemo jo kot sredstvo dokazovanja, kako sta dve reči podobni, z izpostavljanjem skupnih značilnosti. Metafore so pomembne kot slogovno sredstvo v govorjenju in pisanju na osnovi neke vrste analogije, kot poetična imaginacija in kot sredstvo prepričevanja v retoričnih govorih. Besede in besedne zveze, ki predočijo podobnost ene entitete z drugo entiteto, se nanašajo na objekte, dogodke, ideje, dejavnosti in attribute. Kot kognitivne podobe so metafore osnovnega pomena za naš konceptualni sistem kot okvir, ki je vključen v jezikovni sistem in v literarne oblike.

Diskusije o naravi in vlogi jezika, metafore in simbola manifestirajo napetost med prevladujočo racionalistično in empiristično tradicijo v zahodni kulturi na splošno in posebej predstavitev resničnosti v vsakdanjem jeziku, umetnosti, literaturi in glasbi po intuiciji. To pomeni model za odkrivanje resnice in imaginacije, ki se celostno izraža v umetnosti in v prepričevalnem javnem govorništvu. Napetost med racionalističnim in empirističnim pristopom je mogoče preseči s privzemom »izkustvenega pristopa«. Ta razkriva imaginativno racionalnost metafore, ki združuje razum in imaginacijo. Običajna racionalnost je imaginativna po naravi. Raba umetnostnih in religijskih simbolov in metafor manifestira človekovo težnjo, da personificira skoraj vse v razponu od konkretnih predmetov do abstraktnih konceptov in najbolj intimnih čustev ter medosebnih odnosov. Psihologija personifikacije vključuje prvenstveno opisovanje živih bitij, kot so živali, in božanstva s človeško formo, ki se ji pripisujejo človeške emocije ali motivi. Personifikacija je kot karakterizacija osebe kot celote. Zato je pomembno literarno sredstvo v literaturi in umetnosti, kjer je ne razumemo dobesedno, temveč metaforično.

Personifikacija ali karakterizacija duše na nek način zajame način, kako mi doživljamo izkušnjo nas samih. Reprezentacija idealnih karakterjev ali njihovih nasprotij v literaturi in umetnosti zelo močno vpliva na naše dožemanje samega sebe, motivacij in načina vedenja. Simboli so najboljše sredstvo komunikacije, ki pospešuje čut za soglasnost z vrednotami in tako zmanjšuje konflikt, ki je značilen za vse skupine ljudi. Simboli, zlasti simbolni objekti ali personifikacije, pomagajo opredeliti izkušnjo človeških bitij v naravnem redu stvari. Personifikacija je neke vrste antropomorfizem,

ki kaže na potrebo, da se človeške forme in značilnosti pripisujejo višjim entitetam.

Psihologija personifikacije vključuje prvenstveno opisovanje živih bitij, kot so živali, in božanstva s človeško formo, ki se jim pripisujejo človeške emocije ali motivi.

MEDNARODNI POGANJKI RASTOČE KNJIGE

Kulturni projekt Rastoča knjiga temelji na spoznanju, da slovenska znanstvena in umetniška knjiga izražata našo narodno identiteto, našo državnost in našo kulturo. Slovenci smo se bolj kot drugi narodi uresničevali v zgodovini s svojo kulturo in umetnostjo, ki je temeljila na jeziku in postopoma obvladovala tudi vsa druga področja. Louis Adamič, globalno znani in prevajani pisatelj slovenskega rodu, je v začetku leta 1933 ob obisku rodne dežele zapisal, da ima Slovenija le dve pomembni »industriji« – kmetijstvo in kulturo. Od takrat smo seveda napredovali na vseh področjih, tudi kultura se je ustalila v okviru nacionalnih, področnih, lokalnih in ljubiteljskih institucij in društev. Eno od zanimivejših in pomembnejših novejših civilnodružbenih gibanj na področju kulture je prav gotovo Rastoča knjiga /Das Wachsende Buch / Growing Book/.

Pregledne ali tematske razstave slovenske umetniške in znanstvene knjige, povezane s predavateljskimi nastopi, ne morejo predstaviti njene celotne razvojne črte, lahko pa jo odpirajo, podčrtujejo njene mejnike in vsaj deloma ilustrirajo ter usmerjajo obiskovalčevo pozornost k nadaljnjim razmislekom in iskanjem. Ker društvo ni vsebinsko, izrazno, niti organizacijsko, institucionalno ali politično zamejeno, je lahko dinamično in svobodno rastoče. Rastoča knjiga ni državno financirano društvo ali projekt, čeprav ga podpirajo tudi nekateri njeni organi, predvsem Državni svet Republike Slovenije, in redka uspešna podjetja, npr. Trimo (Trebnje), Krka (Novo mesto), banka Societe Generale. Je ljubiteljsko gibanje, ki dopolnjuje kulturno bivanje in dogajanje, pri čemer se navdihuje pri največjih nacionalnih

* dr. Mihael Glavan, graditelj projekta Rastoča knjiga

dosežkih kulturne in znanstvene ustvarjalnosti. Izraža se s strokovnimi, literarnimi, razstavnimi in glasbenimi prireditvami.

Pričelo se je s skromnimi, a iskrenimi ljubiteljskimi prireditvami, se širilo po vsej Sloveniji in pognalo svoje mladike tudi v Evropo izven naših državnih meja. Ker sem avtorsko deloval predvsem pri teh projektih, naj jih posebej na kratko označim. Poudariti je treba, da pri naših projektih ne gre zgolj za dokumentarno in vizualno predstavljanje našega rokopisnega, knjižnega, kartografskega, slikovnega in glasbenega gradiva, ampak za precej več; na tej osnovi gre za globinsko predstavitev naše narodne ustvarjalne moči, izvirnih idej in prispevkov k evropski in globalni misli in kulturi. To sporočilo smo skušali doseči z razstavljanjem dragocenih izvirnih del, s predstavitvami njihovih ustvarjalcev, pa tudi s predavateljsko besedo, recitacijo in glasbo, zelo močno pa tudi s temeljitimi zloženkami in celo obsežnejšimi knjižnimi katalogi v tujih jezikih.

Prvi korak je bil na avstrijskem in slovenskem Dunaju, kjer smo leta 2004 v Slovenskem znanstvenem inštitutu pripravili prvo predstavitev slovenske umetniške in znanstvene knjige in potem podobno razstavo še istega leta priredili v Slovenskem kulturnem domu v italijanski Gorici. Ko se je Slovenija vključevala v evropske asociacije, smo rastočo slovensko umetniško in znanstveno knjigo predstavili na sedežu Evropske skupnosti v Bruslju in jo pospremili s predavanjem v evropskem parlamentu. Še istega leta 2004 so nas povabili v Univerzitetno knjižnico v belgijski Gent, kjer imajo na tamkajšnji univerzi razvito tudi slavistiko in lektorat slovenščine. Razstava in brošura o slovenski ustvarjalnosti sta bili zelo lepo sprejeti, predavanje v angleščini pa zelo dobro obiskano. Že naslednje leto so nas povabili na Zvezno slovensko gimnazijo v Celovec, kjer smo s predstavitvijo, razstavo in predavanjem poživili že sicer ugledno delovanje te naše šole v Avstriji.

Daleč najbolj velikopotezno in obsežno je bila zasnovana razstava-Slovenski knjižni zakladi in predstavitevna prireditev na Bavarskem v Staatsbibliothek v Münchnu (Marmorsaal und Tresor), 27. junij – 14. avgust 2006. Predstavitev v Münchnu je bila zasnovana širše od vseh dotedanjih. Ne samo zato, ker je Bavarska naša prijateljska država in ker je razstavišče veliko in ugledno, ampak tudi zato, ker je Slovenija globlje povezana z Bavarsko državno knjižnico, ki hrani izvirne Brižinske spomenike, najstarejši pisni

dokument slovenskega jezika in kulture, ki so jih za nekaj časa pridružili našim eksponatom. Pri tej razstavi je imela največji vsebinski delež Narodna in univerzitetna knjižnica, ki je prispevala večino eksponatov. Pokazali smo dragocene srednjeveške kodekse in stare tiske, ki so bili razstavljeni v posebej zavarovanem in klimatiziranem delu razstavišča, v večji dvorani pa pomembnejši izvirni tiski, faksimili in reprinti knjig in zemljevidov ter posnetki iz različnih materialov na panojih. Projekt smo opremili tudi z obsežnim knjižnim katalogom v nemščini. Svečanega odprtja razstave, ki ga je pripravil slovenski konzulat v Münchnu, se je udeležilo veliko število obiskovalcev in nekaj uglednih osebnosti z Bavarske in Slovenije, zato so ga predstavili tudi nemški in slovenski mediji, kar sicer ni bilo običajno za prireditve Rastoče knjige.

Poseben in trajno veljaven projekt društva je bila postavitev, vzdrževanje in rast skulpture Deklice z rastočo knjigo, ki krasi novonastali park ob Navju v Ljubljani. Pričel se je leta 2004 in uspešno živi dalje. Deklici so se pridružile še nekatere skulpture iz evropskih držav, ki skupaj naseljujejo park. V letih gospodarske in družbene krize je mednarodna dejavnost Rastoče knjige uplahnila, a prepričani smo, da bodo njeni poganjki kmalu spet ozeleneli in se olistali z novimi »rastočimi listi« doma in v Evropi.

Za ponazoritev razstavnega projekta v Münchnu, katerega jedro je bilo vključeno tudi v druge razstave zunaj Slovenije, dodajamo sinopsis njegove zasnove.

SLOVENCIMO SPREGOVORILI

Začetki slovenske kulture in umetnosti v srednjem veku

Slovensko srednjeveško pismenstvo obsega polovico tisočletja, od konca 10. do konca 15. stoletja. Gotovo je v tem času nastalo več zapisov, kot je ohranjenih, čeprav tudi teh ni malo. Najvažnejši so: Brižinski spomeniki, Celovski, Stiški, Čedadski, Videmski in nazadnje odkriti Starogorski rokopis. Vsa ta besedila legitimno pričajo, da smo Slovenci že v srednjem veku obstajali kot etnično oblikovana skupnost s svojim jezikom, ki se je že zelo zgodaj izvil iz praslovanskega. Že v 10. stoletju smo bili kristjani. Še več, že okoli leta 1000 je bilo mogoče v slovenščini zapisati liturgično besedilo s prvinami umetnostnega oblikovanja. To so znameniti Brižinski

spomeniki, ki so do sedaj najstarejše znano slovansko besedilo v latinici. Še pred nastankom prvih slovenskih knjig, pa tudi kasneje, ko že imamo razvito umetniško slovstvo, je dolga stoletja nastajalo bogato slovensko ljudsko slovstvo. Zelo zgodaj (1515) so bile prve slovenske besede tudi natisnjene.

KNJIGA VSEH KNJIG - IZVIR ZNANJA IN UMETNOSTI

Slovensko Sveto pismo od Trubarja preko Japlja in Kumerdeja do najnovejšega ekumenskega prevoda

Slovensko slovstvo je doživelo svoj prvi veliki vzpon v sredini 16. stoletja. Srečna okoliščina je bila, da smo imeli nekaj izjemno nadarjenih in garaških mož, ki so nam s sodelavci ustvarili mogočno versko, jezikovno in literarno gibanje, ki je Slovence pridružilo osrednjemu duhovnemu življenju tedanje Evrope. V nekaj desetletjih smo, od zgolj govorjene in le v krajših besedilih zapisane govorice, razvili svoj jezik in postavili temelje naši književnosti. Primož Trubar, Jurij Dalmatin, Sebastijan Krelj, Adam Bohorič in drugi Slovenci ter še nekaj tujcev so v 50 letih napisali ali po tujih predlogah priredili in izdali 60 slovenskih knjig, kar je nedvomno izjemen dosežek. Slovenski prevod celotnega Svetega pisma smo dobili že zgodaj (1584), prej kot nekateri številčnejši slovanski narodi.

Izjemen pomen ima tudi prvi avtorizirani katoliški prevod celotnega Svetega pisma, ki pomeni tudi novo normo slovenskega knjižnega jezika za skoraj celo stoletje (glavna prevajalca: Jurij Japelj in Blaž Kumerdej, 1784 - 1802).

UKA ŽEJA

Slovenska znanstvena misel v Evropi. Pregled starejše slovenske znanosti

Vsak narod uveljavlja in potrjuje svojo samobitnost in vitalnost s kulturnimi in umetnostnimi dosežki, svojo ustvarjalnost pa dokazuje tudi na vseh področjih znanosti in tehnike. Starejša slovenska znanost nam kaže bistveno svetlejšo podobo, kot jo podaja naša obča zgodovina. V naši predstavitvi lahko prikažemo le ozek izbor najbolj zaslužnih mož svetovnega slovesa, in še to vsakega le s po eno knjigo. Vendar tudi tak izbor daje podlago

za realno predstavo, kako veliko in močno drevo smo Slovenci vzgojili v Evropi na področju znanosti do 20. stoletja.

Od konca 14. pa tja do 16. stoletja se je na Slovenskem rodilo veliko ustvarjalnih osebnosti, ki so si s humanistično izobrazbo in javnim delovanjem pridobile mednarodni ugled in trajno pomembnost. Matija Hvalè je bil že v zgodnjem 16. stol. tvorec odmevne naravoslovno-filozofske sinteze. Žiga Herberstein je Evropi prvi predstavil Rusijo, Benedikt Kuripečič pa na podoben način Turčijo.

V naslednjem stoletju je bil mož prelomnega pomena in vpliva Janez Vajkard Valvasor, polihistor, opazovalec in komentator minulega in začetnik novega obdobja. Njegova veličastna Slava Vojvodina Kranjske je naša najobsežnejša knjiga. Zdravnik Marko Gerbec je bil eden od evropskih utemeljiteljev moderne medicine, Franc A. Steinberg pa ravnatelj rudnika živega srebra v Idriji, preučevalec presihajočega Cerkniškega jezera in konstruktor modelov, načrtov in zemljevidov. Že v 18. stoletju se je rodil Žiga Popovič, pionir modernih znanstvenih prizadevanj. Ukvarjal se je z naravoslovjem, jezikoslovjem in zgodovino. Nemško govorečim narodom je napisal eno od temeljnih slovníc, obenem pa je bil začetnik oceanografije kot nove znanstvene panoge. Tirolec Giovanni Scopoli, zdravnik v Idriji, je z objavami svojih naravoslovnih študij proslavil po vsej Evropi slovenske naravne in kulturne znamenitosti. Anton Janša je bil najboljši strokovnjak za čebelarstvo. Njegovo knjigo s tega področja so brez sprememb v Angliji ponatisnili še 200 let po prvem izidu. Tudi Scopolijev naslednik v Idriji, zdravnik in preučevalec slovenske narave, Bretonec Balthasar Hacquet, je močno obogatil znanstveno publicistiko iz naših krajev.

Osrednja osebnost gospodarskega, znanstvenega in kulturnega življenja konec 18. in v začetku 19. stoletja je bil baron Žiga Zois, lastnik rudarskih in fužinarskih podjetij, razsvetljenec in svetovljan. Vodil je tedanji slovenski kulturni salon, ustvaril dragoceno knjižnico in se strokovno ukvarjal tudi z mineralogijo. Njegova knjižnica je postala eden od temeljev slovenske nacionalne knjižnice, mineraloška zbirka pa naravoslovnega muzeja Slovenije. Omeniti moramo še tri humanistične znanstvenike in vsestranske ustvarjalce: Antona Tomaža Linhartarja kot začetnika slovenskega znanstvenega zgodovinopisja, Jerneja Kopitarja, prvega velikega slavista in ustvarjalca

izjemne slavistične knjižnice, ter Franca Miklošiča, ki je nadaljeval raziskovanje slovanskih jezikov in slavistiko postavil na visoko znanstveno raven. Nekaj posebnega je bil tudi Friderik Baraga, ki je odšel misijonarit med Indijance Severne Amerike, kjer so potem nastala njegova jezikovna in narodopisna dela, ki so temeljnega pomena za civilizacijo ameriških staroselcev. Do konca 19. stoletja sta se v evropskem znanstvenem svetu najbolj uveljavila še dva Slovence: Jurij Vega in Jožef Štefan. Vega je verjetno največkrat omenjan slovenski znanstvenik. S svojimi logaritmi je za 200 let premostil čas med prvimi računskimi pripomočki te vrste in med splošno uporabo računalnikov. Jožef Štefan je 1879 odkril zakon o toplotnem sevanju, s katerim se je trajno zapisal v zgodovino evropske znanosti. Svet premalo pozna Friderika Pregla, našega edinega Nobelovega nagrajenca (za kemijo). Ponosni smo tudi na Hermana Potočnika Nordunga, utemeljitelja vesoljske tehnologije.

ZVEN DUŠE V DOMAČI BESEDI

Izbrani poudarki iz najboljših dosežkov starejše slovenske besedne umetnosti

Razvito slovensko književnost od 17. do 21. stoletja lahko v okviru knjižničnih zakladov predstavimo le zelo okvirno. Kakor vse moderne književnosti se je tudi naša razvijala v vseh zvrsteh: liriki, epiki in dramatik. Postopoma se je otresla verske, didaktične in ideološke tendenčnosti in se trdno oprijela estetskih načel.

Najprej se je razvila umetniška poezija. V 17. stoletju dobimo prve posku- se posvetne poezije, konec 18. stoletja pa že prvi pesniški almanah Pisanice (4 letniki, 1779-82), ki prinaša klasicistično poezijo po evropskih vzorih. Le malo kasneje dobimo prvo samostojno osebno pesniško zbirko, Vodnikove Pesme za pokušino, 1806. Potem se most umetniške poezije hitro in strmo vzpenja preko imenitnega almanaha Krajnska čbelica (1830-1848, 5 zvezkov) do samega vrha, ki ga je ustvaril naš najboljši pesnik France Prešeren s svojo pesniško knjigo Poezije, 1847. Ta visokokvalitetna romantična lirika prvič po 16. stoletju spet postavi našo književnost, tokrat umetniško, v središče evropske ustvarjalnosti, ob bok Goetheja, Schillerja, Heineja, Puškina, Carduccija idr. Prešernove pesmi so prevedene v veliko število jezikov, v vse

evropske in celo v nekatere eksotične, npr. bengalskega in kitajskega. Ker razvoja slovenske poezije ne moremo spremljati do najnovejših dosežkov, omenimo vsaj še nekaj primerov 'zlatih' pesniških knjig, ki so jih ljudje tako poimenovali zato, ker so doživele in ohranile široko poznavanje in pri-ljubljenost ter uživajo splošno narodno spoštovanje. Take so Gregorčičeve Poezije (1882), Župančičeva zbirka Čez plan (1904), pa tudi lepotna izdaja naše sedanje državne himne, Prešernove Zdravljice (1944), kot redke pri-mer ilegalnega tiska sredi vojne Evrope. Po drugi svetovni vojni je postala kulturna knjižica Pesmi štirih (Kovič, Menart, Pavček, Zlobec), ki je znova odprla intimistično liriko (1952) in doživela dolgo vrsto izdaj (prva 1952). Temeljni knjigi slovenske povojne lirike pa sta Kocbekova Groza (1963) in Kosovelovi Integrali (1967).

Slovenska umetniška proza se je počasneje kot poezija luščila iz verskih in didaktičnih oklepov. Tako vse do sredine 19. stoletja nimamo prave ume-tniške proze, imamo pa vrsto jezikovno, slogovno in vsebinsko pomembnih del, brez katerih ne bi mogla dozoreti prava leposlovna proza. To so zlasti nekatera imenitna baročna pridigarska dela (Rogerij, Kastelec, Svetokriški) in nekaj zelo razširjenih versko-vzgojnih del (Čandik, Skalar, Paglovec). Ko v letu 1836 Janez Cigler s svojo pitoreskno povestjo Sreča v nesreči prebije led, se tudi umetniška proza kmalu razvije. Od starejših avtorjev moramo navesti vsaj Josipa Jurčiča, tvorca prvega slovenskega romana Deseti brat, in Frana Levstika z vzorčno klasično povestjo Martin Krpan. Obe besedili sta danes osnovni deli železnega repertoarja vsakega slovenskega otroka, ki vstopa v svet literature, v veliki meri tudi zato, ker so ju večkrat ilustrirali najboljši slovenski slikarji - ilustratorji.

Slovenska izvirna dramatika temelji na srednjeveških misterijih in pa-sijonskih igrah. Že konec 18. stoletja se z razsvetljsko komedijo prebije najprej na gledališke odre, potem pa še v knjige. Temelj naši dramatiki, posebej še komediji, je postavil Anton Tomaž Linhart, čigar prirejeni igri Županova Micka in Matiček se ženi (v knjigi obe 1790) sta tako uspešni, da vse do danes nepretrgoma živita na gledaliških odrih. Drugi veliki vzpon, zlasti v pogledu umetniške vrednosti dramskega besedila, smo dosegli s Cankarjevimi modernimi simbolističnimi dramami.

S slovensko besedno umetnostjo so tesno povezani likovni, glasbeni in arhitekturni ustvarjalci. Tudi njihovim dosežkom lahko lepo sledimo v naših knjigah, npr. Slovenski ekspresionisti v izdaji Franceta Steleta, Gallusov opus, Plečnikova Architecturaperennis itd.

RASTOČA KNJIGA SE RAZRAŠČA V LEPO SLOVENSKO KULTURNO VREDNOTO

Osebnost me zelo razveseljuje, da že petnajst let z velikim zanimanjem in upanjem spremljam pestre in ustvarjalne akcije in programe, ki jih snuje in uresničuje Društvo rastoča knjiga ob veliki pomoči in podpori pomembnih znanstvenih, kulturnih, gospodarskih in družbeno-političnih institucij, kot sta SAZU in Državni svet in zavzeti moralni podpori priznanih in spoštovanih slovenskih ustvarjalnih ljudi s področij znanosti in kulture. Društvo na svojstven način spodbuja kulturno rast v naših posameznih krajih, kjer spodbuja in neguje ljubezen do branja lepih domačih in tujih knjig, do spoštovanja našega čudovitega slovenskega jezika (*»Slovenska beseda je beseda praznika, petja in vriskanja...«*, I. Cankar, Kurent). Slovenci smo lahko ponosni na našo pestro in imenitno kulturno preteklost, na naše slavne pesnike, pisatelje in vse imenitne žene in moške iz naše preteklosti in sedanje široke ustvarjalne kulturne dejavnosti. Le resnična, prava kultura, ki nenehno raste in se razrašča, bo lahko rešila našo ljubo Slovenijo.

V več kot 30-ih krajih Slovenije je društvo že organiziralo številne kulturne prireditve, na katerih so bile predstavljene pomembne knjižne stvaritve ustavljajalnih krajanov in krajanov. Bile so v Ljubljani, Mariboru, Novem mestu, Trebnjem, Stični, Šentrupertu, Šentjanžu, Brusnicah in še marsikje. Posebej me veseli, da jih je bilo največ prav pri nas, na Dolenjskem, ki ima častitljivo preteklost, saj nam je dala slavne ljudi, ki so se šolali na novomeški gimnaziji. Ti so cvet slovenske inteligence, kulture, razumništva in ustvarjalnosti. Kdo ne pozna našega Plemlja, Župančiča, Ketteja, Lamuta, Jakca, Kozine, Barage, Glavarja, Tomca, Štuklja, Mlakarja, Klemenčiča (ki je

* prof. dr. Mihael Japelj, graditelj projekta Rastoča knjiga

bil sodelavec Stefana, Boltzmann, Arheniusa, Nernsta), Golije, Bukovčeve, Andrijaniča? Slavni sokrajani so vtisnili globok in neizbrisen pečat v naši in slovenski kulturi, znanosti, zgodovini in gospodarstvu. Rad se spominjam značilnega govora akademika prof. dr. Franceta Bernika v devetdesetih letih ob prvi Prešernovi proslavi v samostojni Sloveniji v Novem mestu. Ko je govoril o naši pokrajini in naših slavnih ljudeh, nam je med drugim tudi povedal, da iz teh krajev vedno veje topel veter proti centru naše države.

Posebej bi rad omenil še svoje osebno veselje in nagnjenje do knjige in slovenske kulture. Kot otrok sem rad deklamiral, recitiral in igral v mladinski igrah in na najrazličnejših proslavah. Že kot rosno mladega dijaka klasične gimnazije me je leta 1947 stric popeljal v ljubljansko Dramo, kjer sem doživel nastop pisatelja Franca Saleškega Finžgarja, zanimivega častitljivega starčka, ki nam je počasi bral izbrane odstavke iz njegovega romana Pod svobodnim soncem. Ta me je vsega prevzel, mi vzbujal ogromno otroške domišljije in romantičnih čustev. Že leta 1948 me je kot izbranega stiškega dijaka doletela posebna čast, da sem deklamiral v ljubljanski Drami samemu Otonu Župančiču, in sicer ob praznovanju njegove sedemdesetletnice pesmico Breza in hrast (*Breza, breza tenkolaska, kdo lase ti razčesava... Hrast, hrast kodrogrivec, kdo lase ti goste mrši...*). Še vedno se rad spominjam, kako me je slavni pesnik po nastopu stisnil k sebi in me »počohal« po glavi. V zadnjem letniku novomeške gimnazije pa je bil profesor slovenščine danes že pokojni doktor Ivan Toporišič. Dijakom je vsajal povsem nove in svojstvene poglede na slovensko literaturo, da slovnice sploh ne omenjam.

V svojem življenju sem imel posebno čast in prilžnosti, da sem podrobneje spoznaval in včasih tudi prijateljeval z nekaterimi pomembnimi kulturniki in umetniki. Moja srečanja in dolgi pogovori s Pinom in Pio Mlakar v njuni domačiji ob Krki, so mi dajali posebno moč in nove kulturne vrednote, prepolne etike in estetike, ki segajo do naših src.

V letu 1999 sem se večkrat srečal, si dopisoval in se pogovarjal z našim dolenjskim pesnikom Tonetom Pavčkom. Desetega maja 1999 mi je stisnil v roke sveženj »natisnjenega papirja« (ki morda ni bil nikoli objavljen), iz katerega sem prepisal meni posebej lepe in značilne misli o »najini« Dolenjski: »Hotel sem, glejte, govoriti o lepem, ki je doma tu med nami, v naši deželi. Toda zmeraj, kadar govorim o Dolenjski, se ta nagajivo umakne, zateče v

kakšen skriti kot in čaka da umolknem. Potem, če je pri volji, spregovori sama. In takrat je prava. Kot pesem, ki se naseli v človeku, ki se udomi v srcu in poje. Ne poje človek. Poje pokrajina. Poje različno, drugače tebi, drugače meni; vendar le tistemu, ki jo posluša in skuša razumeti!» (Tone Pavček, Dolenjska, 1999, prepis)

Globok in nepozaben spomin pa me bo za vedno vezal na mojega pokojnega očeta Pavleta, učitelja, ki je bil po srcu in duši predvsem režiser in igralec. V nekaterih slovenskih krajih, predvsem v Trebnjem, je režiral številne mladinske igre: Golijevo Sneguljčico, Kreftove Celjske grofe, Župančičevo Veroniko Deseniško, Finžgarjeve Strice, Sketovo dramatizirano povest Miklovo Zalo in še in še. V časih takoj po kruti svetovni vojni so bili ljudje, predvsem kmetje na podeželju, dobesedno lačni kulturnih vrednot, zlasti tipično naših, slovenskih! Številni gledalci so se trli in drenjali na več kot dvajsetkrat ponovljenih predstavah, ki so šle v srce in dušo ljudi. Skupaj z Zalo in Veroniko so sočustvovali pri njunih ljubeznih in ponižanjih, se jokali, smejali in se veselili. Takrat so ljudje izražali ljubezen do lepih slovenskih vrednot, kot so ljubezen do domovine, do družine, do krščanskih vrednot in seveda do lepe in klene slovenske besede. Takrat so bili časi kulture, ljudskih iger, zborovskega petja, prepevanja pod okenci deklet, deklamacij - torej časi prave duhovne lepote in veselja.

In za konec

Knjige in druge napisane stvari mi vedno pomenijo nekaj posebnega, nekaj velikega. Nekaj, kar ostaja za vedno in vekomaj samo zame, za mojo dušo, za moje skrite misli, za moja čustva, za mojo zasebnost, za mojo tiho človeško skrivnost. In morda prav enako in v podobni meri tudi za vse druge! Oh, ti (ta) (rastoča) knjiga!

JE KNJIGA, KI JE VEČ KOT KNJIGA

Podobno kot je DNK molekula nosilka genetske informacije v vseh živih organizmih, je vsaka knjiga tudi nekakšen zapis nacionalne identitete, informacije o kolektivni zavesti, karakterju, vnaprejšnjih predstavah skupin ljudi, ki jih praviloma povezuje življenje na skupnem teritoriju in ohranjanje spomina na skupno preteklost. Posamezniki imamo potrebo po pripadnosti takim skupinam, saj nam to ustvarja občutek varnosti in vključenosti.

Za razliko od genetskega zapisa pa nacionalna identiteta ni povsem statična, saj je, skladno s širšimi družbenimi razmerami in cilji, podvržena družbenim pogajanjem, preobrazbam in nenehnemu razvoju.

Znano je, da je v zgodovini slovenskega naroda imela ključno vlogo kultura, torej tudi knjiga. Naša zgodovina pravzaprav dokazuje, da smo bili bolj narod kulture kot politike, saj se je pri Slovencih med prvimi znamenji samosvoje identitete pojavil prav specifičen jezik, kmalu po naselitvi Slovanov v porečja vzhodnoalpskih rek, panonskih in primorskih območij. Od Trubarja dalje smo tako Slovenci s knjigo in preko knjige pomembno bogatili evropsko in svetovno zakladnico človeškega razvoja in kulture.

Projekt Rastoča knjiga je na prelomu v novo tisočletje vzklik prav iz tega zavedanja, predvsem pa v želji po ozaveščanju ljudi o pomenu knjige, kulture, poznavanju lastne nacionalne identitete.

Tako kot vsi začetki, tudi začetki Rastoče knjige niso bili enostavni. Sprva je v projekt, poleg idejnega avtorja dr. Janeza Gabrijelčiča, ki je goreče predstavljal idejno zasnovo projekta in 65 so-podpisnikov predstavitvenega gradiva, verjela le peščica ljudi. A skladno s filozofijo dr. Gabrijelčiča »korak

* mag. Vesna Drole, Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije, graditeljica projekta Rastoča knjiga

za korakom vztrajno do velikih ciljev« se je krog posameznikov, ki so sprejeli sporočilo Rastoče knjige počasi širil in začel manifestirati v različnih dogodkih, razstavah, javnih objavah.

Eno prvih ministrstev, ki je projekt podprlo, je bilo ministrstvo za notranje zadeve, ki je v letu 2002 skrbelo tudi za področje lokalne samouprave. V izložbah na Slovenski cesti in spletnih straneh ministrstva smo tako začeli predstavljati občine skozi prizmo književne umetnosti in pisnega izročila. Več deset občin smo na ta način mimoidočim izpostavili v luči njihovih kulturnih, znanstvenih in umetnostnih dosežkov.

Zanimanje za projekt je počasi raslo, tako kot od leta 2005 dalje raste podstavek Malijeve Deklice z rastočo knjigo v Župančičevi jami ob Navju z uvodnim in navdihujočim verzom dr. Gabrijelčiča: »Naj ne mine dan, da ne bi naredil česa dobrega zase, za ožjo in širšo skupnost«.

Na veselje marsikoga je Rastoča knjiga prerasla nacionalno samozagledanost in samozadostnost, ki je v prvih korakih predstavljala največjo past projekta. Spoznanje, da knjiga lahko predstavlja most v razumevanju med narodi, polje, kjer razmerja moči in interesov izgubijo ostrino, je projekt peljalo v smeri odpiranja mednarodni skupnosti in k povabilu drugim narodom, da se preko knjige, s poglobljanjem znanja, izkušenj, razumevanja, s povezovanjem gradi svet razumevanja in miru. Kar 11 držav se je povabilu odzvalo in Slovenci smo tudi preko njihovih knjig začutili utrip in občutili diih Finske, Indije, Irske, Norveške, Rusije, Hrvaške, Avstrije, Italije, Francije in Srbije.

Čas globalnih sprememb, v katerem živimo, nujno potrebuje tovrstne projekte, ki bodo ozaveščali in širili polje dojemanja, razumevanja in sprejemanja drugačnosti.

Krhanje Evropske unije, ki je nastala kot naslednica Evropske gospodarske skupnosti s podpisom Rimske pogodbe leta 1957, nas opozarja, kam pelje delovanje v smeri ozkih interesov, delitev na »pomembne mi« in »na one druge«, pomanjkanje razumevanja in solidarnosti - že med članicami unije, kaj šele širše. Skoraj 110-letna skupnost držav se je znašla na resni preizkušnji, v kateri je izgubila glavnino zaupanja ljudi, ko se je soočila z največjim izzivom sodobnega časa: masovnimi migracijskimi tokovi, ki s seboj prinašajo vrsto izzivov, s kulturno drugačnostjo na čelu.

Ob pomanjkanju upravljanja teh novih razmer in odsotnosti programov medkulturnega približevanja se je med ljudi prikradel strah, ki so ga v svoja jadra že spretno ulovile in okrepile skrajne politične skupine.

Strah je spremljevalec neznanega in predstavlja negativno gonilo v več smereh. Je rušilno čustvo, ki za talca vzame voljnega in nevednega posameznika, ga izčrpava in predvsem spremeni v vodljivega.

Po vseh zgodovinskih izkušnjah in spoznanjih na trenutni točki civilizacijskega razvoja ljudje ne bi smeli več pristati na življenje, zastrupljeno s sovražnim govorom in napadanjem vsakršne drugačnosti. Po vseh padcih človeštva, ko so nacionalizmi, sovraštvo, izključevanje... vedno pripeljali do tragičnega konca, bi pričakovali, da se bomo posamezniki končno zavedali, da za sleherno dejanje in besedo obstaja meja. Da je meja ustavno zagotovljene pravice tam, kjer se začne ustavno zagotovljena pravica drugega. Da tudi svete knjige, ne glede na religijo, vsaka na svoj način govorijo o tem. Kajti niso religije tiste, ki razdvajajo ljudstva, pač pa njihovi tolmači.

Pri vsem informacijskem in tehnološkem razvoju, ki je danes dosegel nekoč nepredstavljive razsežnosti, pa človek na globalni ravni še vedno izgublja bitko na povsem osnovni ravni. Nezmožnost razumevanja, nesposobnost ali nepripravljenost stopiti v čevlje drugega je tista bazična, a ključna točka, kjer pademo tako kot nosilci DNK kot pripadniki naroda.

Zato je Rastoča knjiga projekt za človeštvo. Ali kot pravi eno od sporočil spoštovanega akademika Borisa Pahorja, ki je vklesano v podstavek Deklice z rastočo knjigo: »Edino ljubezen bo rešila človeštvo«.

ZAČETKI RASTOČE KNJIGE - GENSKI SPOMIN SLOVENCEV

Začetki projekta Rastoča knjiga segajo v prelomno leto 2000, ko je dr. Janez Gabrijelčič predstavil idejo o projektu predsedniku Republike Slovenije Milanu Kučanu, pri katerem so se še istega leta zbrali predstavniki pomembnih institucij in ugotovili:

- da ta projekt ni samo zanimiv, ampak tudi potreben, ter
- da naša generacija z njim sporoča prihodnjim: »Bodite narod knjige, kulture in znanja. Bodite ponosni, da ste Slovenci, narod velikih dosežkov«.

Pri predsedniku Republike so se sestali predsednik Državnega sveta, predsednik Državnega zbora, predsednik SAZU, guverner Narodne banke Slovenije in drugi pomembni ljudje iz takratnega javnega, kulturnega in političnega življenja. Dogovorili so se, da bo Državni svet Republike Slovenije soustanovitelj, častni pokrovitelj in mentor projekta Rastoča knjiga. Predstavniki skupine 65-ih podpisnikov so konec novembra 2000 v Državnem svetu predstavili projekt in ga poimenovali Rastoča knjiga. Njihovo vodilo je bilo rast znanja in odličnosti Slovenstva, katerega simbol predstavlja Rastoča knjiga. Obenem je bilo ustanovljeno tudi Društvo rastoča knjiga, katerega glavni cilj je udejanjanje arhitekturne stvaritve simbola Rastoče knjige, ki ponazarja dosednji razvoj ter identiteto Slovencev kot stalno učeče se družbe na najrazličnejših področjih ustvarjalnosti.

Zavedali smo se, da naša zavest o lastni odličnosti:

- temelji na odličnosti naših kulturnih in znanstvenih korenin,

* doc. dr. Marija Mikačić Turnšek, mednarodni NLP trener in graditeljica projekta Rastoča knjiga

- temelji na odličnosti znamenitih in uspešnih Slovencev in Slovenk,
- pomaga Slovincem v novi državi pri nadaljnjem gospodarskem in kulturnem razvoju,
- pomaga pri ohranjanju in uveljavljanju suverenosti in enakopravnosti pri sodelovanju z drugimi državami in narodi.

Najprej smo se vprašali, kje bi postavili razstavo o Rastoči knjigi. Prva zaželjena lokacija je bila nova Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani. V času do njene pričakovane izgradnje smo si lahko ogledovali prosojnice Rastoče knjige na avdiovizuelnem panoju v izložbi lokala stare Emonine trgovine na naslovu Trg francoske revolucije 1.

Druga lokacija razstave Rastoča knjiga je bila v dvonadstropnem razstavnem prostoru v hiši na naslovu Turjaška cesta 3. Videli smo eksponate, kipe slavnih mož, faksimile knjig, knjige... Občudovali smo čarobno osvetljeno nišo z podobami Brižinskih spomenikov, poslušali blago glasbo del Jakoba Petelina Gallusa.

Na obisk razstave Rastoče knjige v Kostanjevici je Državni svet pripeljal svoje prijatelje senatorje iz vseh senatov Evrope, ko je leta 2002 predsedoval Združenju evropskih senatov. Člani združenja so se seznanili z našimi slovenskimi koreninami, spoznavali so našo kulturo in zgodovino. Sprejeli so naše sporočilo, da smo narod znanja, kulture in odličnosti - narod rasti.

Združenje evropskih senatov je letos na 17. srečanju senatov v Haagu na Nizozemskem sprejelo pobudo Državnega sveta Republike Slovenije, da bo 18. srečanje evropskih senatov leta 2017 potekalo v Sloveniji. Takrat bo tudi 25-letnica delovanja Državnega sveta Republike Slovenije. To je odlična priložnost, da se tudi v Državnem svetu znova organizira razstava Rastoče knjige, ki bo povezala zgodovino slovenstva in naše odličnosti z velikimi dogodki, ki se bodo takrat dogajali v Državnem svetu.

Ob vseh dogodkih, ki so bili predstavljeni na 1. Strokovnem posvetu o Rastoči knjigi 19. novembra 2015 in so opisani v tej publikaciji, obnovimo tudi projekt z naslovom *Modeliranje odličnosti, suverenosti, državotvornosti in blagostanja Karantancev* z naslovom *Naše korenine - naša prihodnost* (Modeliranje odličnosti). Projekt so študenti nevrolingvističnega programiranja predstavili v Državnem svetu 27. junija 2001, in sicer v okviru proslave ob 10. obletnici osamosvojitve Slovenije z naslovom *Čestitamo*

Slovenija. Predstavitve so se udeležili poslanci, državni svetniki, župani slovenskih občin, predstavniki kulture, znanosti, zdravstva, sociale. Namen predstavitve je bil razviti sposobnosti izražanja odličnosti, suverenosti, državotvornosti in blagostanja, in jih utrditi.

Študij NLP Master Praktik pri Glotta novi v Ljubljani v obdobju 2000 - 2001 je pod vodstvom prof. Tatjane Dragovič združil skupino desetih študentov, ki so si za skupinsko diplomsko delo v okviru projekta Modeliranja izbrali temo *Modeliranje odličnosti, suverenosti, državotvornosti in blagostanja Karantancev z naslovom: Naše korenine - naša prihodnost*. Projekt predstavlja modeliranje procesa izražanja odličnosti, suverenosti, državotvornosti in blagostanja Karantancev z namenom, da bi slovenski narod skozi svojo identiteto¹, tako kot je v davni preteklosti znal ohraniti svoj jezik in suverenost, tudi danes v samostojni državi Sloveniji znal suvereno in državotvorno sodelovati pri vodenju lastne države in ustvarjalno sodelovati z drugimi narodi.

Prenos naravne ljudske suverenosti z ljudstva na vladarja pri starodavnem obredu ustoličevanja koroških vojvod je bil vzorec, po katerem se je zgledoval Thomas Jefferson, pravnik in tretji predsednik ZDA, ki je 4. julija 1776 predlagal Kongresu Deklaracijo o neodvisnosti², ki velja kot prva državna ustava moderne demokracije, z do takrat najpopolnejšo zaščito elementarnih človečanskih pravic. Jefferson je preko Bodina³ izvedel za načela, smisel, vsebino in obred slovenskega plebiscitarnega ustoličevanja na knežjem kamnu in vojvodskem prestolu na karantanskem Gosposvetškem polju. Upošteval pa je tudi Rousseaujevo pogodbeno teorijo⁴ o popolni suverenosti. Rousseau je poznal Bodinovo definicijo suverenosti in njegovo doktrino prenosa suverenosti z ljudstva na vladarja.

Slovenci imamo danes svojo državo. Naša dežela leži na stičišču velikih zemljepisnih enot in etničnih skupin. Nalogo, ki smo jo skozi zgodovino

¹ Identiteto lahko opredelimo kot način, na katerega se posamezniki ali kolektivi razlikujejo v primerjavi z drugimi posamezniki ali kolektivi. Identitete so sestavljene iz podobnosti in razlik. Človeškega življenja si ne moremo predstavljati brez nekega vedenja o tem, kdo so drugi in kdo smo mi, kdo sem jaz sam. Že antični teksti se ukvarjajo s pojmom identitete. Na vhodu v preročišče Delphi je tako pisalo: »Spoznaj samega sebe«.

² pred angleškimi kolonizatorji

³ Bodin Jean: Šest knjig o republiki, Pariz, 1576. Bodin je utemeljeval ugotovitve o prenosu oblasti na kneza na Piccolominijevem (župnik v Starem trgu pri Ložu, tržaški škof in kasneje papež Pij II) in drugih avtorjev posredovanem izčrpnem verodostojnem poročilu o obredu ustoličevanja koroških vojvod iz leta 1509 v knjigi: Natančen opis evropske Azije (*Asiae Europae elegantissima descriptio*).

⁴ Rousseau J. J.: Družbena pogodba (*Le contract social*), 1762.

imeli - ponesti demokracijo v svet - smo dobro opravili, kajti o demokraciji in svobodi vsakega posameznika govori ves civilizirani svet. Naša pot je pot naprej, da bomo znali nadalje prispevati svoj delež k razvoju.

V tretjem členu Ustave Republike Slovenije je zapisano: »Slovenija je država vseh svojih državljanek in državljanov, ki temelji na trajni in neodtujljivi pravici slovenskega naroda do samoodločbe. V Sloveniji ima oblast ljudstvo. Državljeni in državljanke jo uresničujejo neposredno in z volitvami, po načelu delitve oblasti.«

Prav to načelo delitve oblasti izvira iz dobe Karantanije, kjer je s postopkom ustoličevanja karantanskih knezov takratno kmečko ljudstvo na simboličen, pa vendar legitimen način poverilo svojo oblast izbranemu visokoplemiškemu vladarju – vojvodi. Tako je pred najstarejšega slovenskega kmeta iz rodbine kosezov iz Blažnje vasi, ki je sedel na knežjem kamnu, pristopil izbranec za novega vojvodo, oblečen v slovenska kmečka oblačila. Po opravljenem postopku spraševanja v slovenskem jeziku in zaprisege, ki je bila polna simbolov, mu kmet - kot sebi enakemu – prepusti knežji kamen. Tako je takratni vladar karantanske dežele pridobil dolžnost braniti pravo, ki je bilo nad vladarjem in ljudstvom. S tem dejanjem se je v slovenskem jeziku sklenila pogodba med vladarjem in ljudstvom, kar se je s pomočjo zgodovinarjev in filozofov preneslo k ljudstvom širom sveta, saj je opisano ustoličevanje prišlo do ustvarjalcev demokratičnih ustav v svetu.

Karantanski model prenosa oblasti je prevzel vse, kar je demokratičnega v svetu, saj so politična moč, parlament, vlada, volitve in ustavni zakoni po svetu izraz ljudske suverenosti in enakosti ter temelj za povezovanje narodov v federacije in konfederacije držav⁵. Tako je že v srednjem veku civilizirani slovenski človek zgradil družbo na novih temeljih ter ponudil svetu prizor, ki se odlikuje še danes:

- vladavino demokracije,
- pravno in socialno državo,
- enakost pred zakonom (vsakomur zagotovljene enake človekove pravice in temeljne svoboščine ne glede na raso, spol, jezik, vero in politično prepričanje),

⁵ *Koncept človekovega razvoja, kot je bil leta 2000 opredeljen v desetem svetovnem Poročilu o človekovem razvoju (Human Development Report), opozarja na pomen izpolnitve osnovnih socialnih, ekonomskih, kulturnih, civilnih in političnih pravic. Skrb za enakost pomeni središče človekovega razvoja. Opredeljuje pomen demokratizacije kot participacije državljanov pri vodenju države.*

- nedotakljivost človekovega življenja,
- varstvo človekove osebnosti in dostojanstva,
- pravico do izobraževanja in
- svobodo izražanja.

Vse to daje tako majhnim kot velikim narodom pravno varnost in blaginjo. Majhni tako dobijo zaščito pred velikimi, veliki pa spoštovanje in navdih pri majhnih. Predvsem lahko majhni postanejo veliki in Slovenija je tako lahko zgled tudi drugim narodom.

Modeliranje okolja, vedenja, strategij, prepričanj, vrednot in identitete Karantancev ob dogodku ustoličevanja njihovih knezov od 6. stoletja dalje, njihovih simbolov (sveta Hema, knežji kamen) do modeliranja koroških Slovencev (Andrej Sturm, dr. Jože Kopeinig) in njihove odličnosti danes ter modeliranje priznanih Slovencev (pisatelj Drago Jančar) in uspešnih Slovenk (Milica Škof, Mira Bevk), nam je predstavljalo osnovo za spoznanje vedenjskih vzorcev odličnosti in blagostanja.

Vprašali smo se, kakšni so bili vedenjski vzorci Karantancev ob postopku ustoličevanja. Kako jim je, kljub tujim zavojevalcem in hegemonističnim oblastnikom, uspelo ohraniti svoj jezik in suverenost skozi stoletja? Kaj so počeli drugače od drugih, ki niso uspeli ohraniti svoje suverenosti in so ječali pod prevlado tujih oblastnikov? V čem je pomembna razlika, ki jih je naredila odlične? Vprašali smo, kakšne veščine uporabljajo in kakšne vrednote imajo znameniti in uspešni Slovenci in Slovenke, ki jih izkazujejo na znotraj, imajo pa tudi pomemben vpliv na družino, okolje in narod.

Opredelitev projekta

Projekt smo opredelili tako, da smo določili teoretični, splošni in praktični cilj raziskave. Razčlenili smo ga na tri faze:

- temeljna teoretična raven, kjer smo opredelili projekt modeliranja,
- temeljna raziskava ravnanja in simbolov Karantancev ob ustoličevanju svojih knezov ter ravnanje uspešnih Slovencev in Slovenk za začetno zbiranje informacij,
- uporabna raziskava posebnih sposobnosti Karantancev za ohranitev svojega jezika, suverenosti in državotvornosti z namenom, da lahko

vzorci njihovega ravnanja današnjega človeka učijo odličnosti. Prav tako smo raziskali posebne sposobnosti znamenitih in uspešnih Slovencev in Slovenk, ki nas s svojim ravnanjem učijo odličnosti in načinov doseganja blagostanja.

Splošni cilj

Splošni cilj projekta je bil odgovoriti na vprašanje, kako bi bilo mogoče (s katerimi metodami in viri) izboljšati zavedanje Slovencev o lastni odličnosti? Zavest o lastni odličnosti, ki temelji na odličnosti Karantancev, na odličnosti znamenitih in uspešnih Slovencev in Slovenk, bo pomagala Slovincem v novi državi pri nadaljnjem gospodarskem in kulturnem razvoju in pri ohranjanju in uveljavljanju suverenosti in enakopravnosti pri sodelovanju z drugimi državami in narodi.

Praktični cilj

Praktični cilji načrta raziskave so bili odgovoriti na naslednja vprašanja:

- a) ali deluje odličnost Karantancev, če jo prenesemo v naš čas in naš prostor, in če deluje, v okviru ravni modeliranja po R. Diltsu proučiti vrednote in prepričanja, strategije in veščine, vedenje in okolje in izraziti notranjo gotovost, da je takšen model izražanja odličnosti suverenosti in državotvornosti razviden. Ali deluje odličnost znamenitih in uspešnih Slovencev in Slovenk, in če deluje, v okviru ravni modeliranja po R. Diltsu proučiti vrednote in prepričanja, strategije in veščine, vedenje in okolje in izraziti notranjo gotovost, da je takšen model izražanja odličnosti in blagostanja razviden;
- b) kako se lahko drugi naučijo ravnanja glede na medsebojne odnose ali odnose med ljudmi v skupini, pri delu, v državi, med narodi;
- c) katere načine pouka in instrumente (članke, pouk, predavanja, seminarje, število modulov, čas) vgraditi v življenje ljudi?

Predhodne opredelitve

Teoretična opredelitev projekta modeliranja

Richard Bandler in John Grinder sta opredelila NLP kot znanost odličnosti, ki temelji na modeliranju izkušenj in vedenjskih vzorcev.

Modeliranje je proces⁶, ki:

- odkriva vzorce vedenja in izkušenj,
- opisuje vzorce na način, ki nam pomaga razumeti, kako ti vzorci pripeljejo do cilja,
- odkriva najbolj učinkovite načine za uporabo teh vzorcev,
- ustvarja model za posredovanje vzorcev drugim ljudem.

Modeliranje je torej ključ, ki odpira pot do odličnosti.

Proces modeliranja

Za izvedbo procesa modeliranja je potrebno:

- postaviti jasen cilj, kaj želimo modelirati in kaj bo dokaz, da je zastavljeni cilj dosežen,
- določiti model odličnosti,
- zbirati informacije o
 - prepričanjih in vrednotah,
 - strategijah in
 - fiziologiji,
- preskusiti pridobljene informacije in če ne delujejo, jih po potrebi dopolniti,
- loščiti: določiti najbolj pomembne elemente ter ugotoviti, kaj so tiste razlike, ki naredijo najbolj pomembno razliko,
- testirati svoje ugotovitve: ali lahko sam dosežeš enako odličnost in ali lahko naučiš druge,
- posredovati drugim zbrane informacije in vključevati njihove povratne informacije.

Ključni elementi modeliranja:

Ugotavljanje razlik

Za to potrebujemo:

- radovednost in čutno ostrino,

⁶ Dragovič T.: Skripta predavanj NLP master praktik.

- model realnosti, kjer lahko preizkusimo fenomen, ki ga modeliramo.

Ugotavljanje vzorcev

Za to potrebujemo:

- ostrino ugotavljanja pomembnih vzorcev,
- sposobnost kalibriranja in pomnenja vrstnega reda, v katerem se vzorci javljajo.

Oblikovanje modela

Za to potrebujemo:

- jasno predstavo o ključnih elementih,
- jasno predstavo o vrstnem redu ključnih elementov.

Področje modeliranja

Modeliramo lahko:

- osebe ali skupine oseb,
- sisteme (npr. prometa, družine),
- procese (npr. komunikacijski model v neki skupnosti),
- predmete,
- simbole.

Štiri dimenzije modeliranja

Mikromodeliranje: osredotočimo se na konkretni vedenjski vzorec modela. Ugotovimo strategijo, ki jo oseba uporablja za doseganje določenega cilja in zaznavamo vse podrobnosti. Pozorni smo na natančen potek korakov in zastavljamo vprašanja.

Makromodeliranje: osredotočimo se na celoto, ne glede na to, ali modeliramo osebo, sistem, proces ali skupino. Tu gre za veliko sliko ('big picture'). Zaznavamo več stvari naenkrat in lahko brez kakršnegakoli navora osvajamo nove veščine.

Zavedno modeliranje: smo v metapoziciji, dvakrat disociirani. Iz tega položaja ugotavljamo strukturo tistega, kar modeliramo. Na ta način dobimo konkretne, specifične podrobnosti, korake, poteke procesa ali vedenja, ki

ga modeliramo. To nam pomaga, da lažje ugotovimo, kaj je tisto, kar sami potrebujemo, da izrazimo enako odličnost.

Nezavedno modeliranje: ne vemo, kaj modeliramo. To se enostavno zgodi, ko smo asociirani in v empatiji.

T.O.T.E. model

Predpostavlja, da imamo »fiksni« cilj in različne in spremenljive poti, ki peljejo k cilju. Ljudje se učimo in napredujemo skozi primerjavo sedanjega stanja in zaželenega stanja. Včasih se več naučimo iz napak, oziroma povratne informacije, da nekaj še ni popolno, kot iz uspehov.

T.O.T.E = TEST → SPREMENI → TEST → NAPREJ

T.O.T.E model je zasnovan na predpostavki, da ko zastavimo cilj, takoj tudi določimo način, na katerega bomo testirali (preverili), če smo cilj dosegli. Če ugotovimo, da cilj ni dosežen, ne spreminjamo cilja, temveč sprožimo operacijo, ki nas pripelje bližje postavljenemu cilju. Ko cilj dosežemo, končamo T.O.T.E model in se odpravimo naprej k drugemu cilju.

Kako smo uporabili T.O.T.E. model pri modeliranju?

- Postavili smo jasen cilj, kaj želimo modelirati in kaj bo dokaz, da smo dosegli zastavljeni cilj, in sicer kako bi bilo mogoče (s katerimi metodami in viri) izboljšati zavedanje Slovencev o lastni odličnosti? Zavest o lastni odličnosti, ki temelji na odličnosti Karantancev, znamenitih in uspešnih Slovencev in Slovenk, bo pomagala Slovincem v novi državi pri nadaljnjem gospodarskem in kulturnem razvoju in pri ohranjanju in uveljavljanju suverenosti in enakopravnosti pri sodelovanju z drugimi državami in narodi.
- Praktični cilji načrta raziskave so bili odgovoriti na naslednja vprašanja:
 - ali deluje odličnost Karantancev, če jo prenesemo v naš čas in naš prostor in če deluje, v okviru ravni modeliranja po R. Diltsu proučiti vrednote in prepričanja, strategije in veščine, vedenje in okolje in izraziti notranjo gotovost, da je takšen model izražanja odličnosti suverenosti in državotvornosti razviden;
 - ali deluje odličnost znamenitih in uspešnih Slovencev in Slovenk in če deluje, v okviru ravni modeliranja po R. Diltsu proučiti vrednote

in prepričanja, strategije in veščine, vedenje in okolje in izraziti notranjo gotovost, da je takšen model izražanja odličnosti in blagostanja razviden;

- kako se lahko drugi naučijo ravnanja glede na medsebojne odnose ali odnose med ljudmi v skupini, pri delu, v državi, med narodi;
 - katere načine pouka in instrumente (članke, pouk, predavanja, seminarje, število modulov, čas) vgraditi v življenje ljudi.
- Dokaz, da smo dosegli zastavljeni cilj bo spremenjeno mnenje in obnašanje Slovencev, da nismo majhen, nedržavotvoren narod, ki je bil vedno hlapec večjim narodom, ki nima pomembnih dosežkov na področju kulture, umetnosti in znanosti, ki se sramuje lastnega jezika ter se bo utopil v kulturi in bogastvu drugih narodov.

Ravni modeliranja po Robertu Diltsu⁷

Robert Dilts je izdelal preprost in učinkovit model, ki vsebuje idejo o osebnem spreminjanju, učenju in komunikaciji. Povezuje zamisli o okoliščinah, odnosih in ravneh učenja in zaznavnih položajih. Poleg tega daje okvir za organiziranje in zbiranje podatkov, tako da lahko določimo najboljšo točko, v kateri lahko posežemo v dogodke in sprožimo želeno spremembo. Spreminjamo se celostno.

Učenje in spreminjanje se lahko odvijata na različnih ravneh:

Duhovnost

To je najgloblja raven, na kateri razmišljamo in uresničujemo velika metafizična vprašanja kot npr. zakaj smo tukaj, kakšen je naš smisel? Duhovna raven usmerja in oblikuje naše življenje in daje trdnost našemu obstoju. Vsaka sprememba na tej ravni ima globoke posledice na vseh drugih ravneh. Ta raven v določenem pogledu vsebuje vse, kar smo in počnemo, a hkrati ni nič od tega.

Identiteta

To je temeljni občutek o sebi, samopodoba, vrednote, ki tvorijo moje jedro, moje življenjsko poslanstvo.

Vrednote

⁷ O'Connor J., Seymour J.: *Spretnost sporazumevanja in vplivanja*, Založba Sledi, Žalec 1996 str. 118.

Vrednote močno vplivajo na skladen odnos do cilja. Vsebujejo vse, kar je za nas pomembno; podpirajo jih prepričanja. Vrednote in prepričanja dobimo iz izkušenj in z modeliranjem družinskih članov in prijateljev. Povezujemo jih s svojo identiteto in so nam zares pomembne, predstavljajo temeljne principe po katerih živimo. Če bi delovali v nasprotju s svojimi vrednotami, bi postali neskladni. Najbolj trajne in najvplivnejše vrednote izberemo sami in nam jih nihče ne vsili.

Prepričanja

Prepričanja so lahko dovoljenja, ali so pri tem omejitve. So različne vodilne misli, ki jih imamo za resnične in jih uporabljamo kot temelj za vsakdanjo dejavnost.

Sposobnosti, strategije

To so skupine ali nizi vedenj, splošne spretnosti in strategije, ki jih uporabljamo v življenju.

Vedenje

Vedenje so konkretne dejavnosti, ki jih izvajamo ne glede na svoje sposobnosti.

Okolje

Okolje predstavlja vse, na kar se odzivamo. To je naša okolica in drugi ljudje, s katerimi se srečujemo.

Predstavljati si je možno življenje na časovni črti, ki vodi od oddaljene preteklosti v daljno prihodnost. Skozi Diltsovo piramido si lahko ogledamo, kako se sedanje in želeno stanje, identiteta, prepričanje, sposobnost, vedenje in okolje nanašajo na osebno zgodovino in na možno prihodnost. Spremembe na nižji ravni ne vplivajo vedno na spremembe na višjih ravneh. Sprememba v okolju verjetno ne bo spremenila prepričanj. Prepričanja določajo ali izbirajo sposobnosti, te pa vplivajo na vedenje, ki neposredno vpliva na okolje. Spodbudno okolje je zelo pomembno, saj lahko sovražno okolje oteži vsako spreminjanje. Težko je doseči spremembe na ravni identitete, če spremembe niso podprte z ustreznimi prepričanji in sposobnostmi.

Povezave med temi elementi dopuščajo vizualiziranje mreže logičnih ravni modeliranja, tako da je identiteta modela koncentrirana kot jedro procesa modeliranja.

Opredelitev modela

Kot model smo si izbrali proces izražanja odličnosti, suverenosti, državotvornosti in blagostanja Karantancev. Njegov namen je uporabnost. Modelirali smo zaznavanje niza idej in vedenj, ki so jim omogočali, da so uspeli ustvariti in ohraniti svojo suverenost, neodvisnost in državotvornost. Opazovali smo proces izražanja odličnosti, suverenosti, državotvornosti in blagostanja Karantancev v okviru mikro, makro, zavednega in nezavednega modeliranja. Modelirali smo Karantance med seboj in z drugimi narodi, ki so skozi stoletja izražali veščine, prepričanja, vrednote in misijo ohranjanja odličnosti, suverenosti, državotvornosti in blagostanja. Vzorce njihovih veščin smo uporabili, da bi se lahko tako sedaj kot tudi v prihodnosti Slovenci zavedali svoje odličnosti, suverenosti, državotvornosti in blagostanja, ter bi ju prenašali tudi na druge narode. Modelirali smo njihovo vedenje, ko smo spoznavali njihove vrednote in prepričanja, fiziologijo, simbole in posebne miselne vzorce, to je strategije, ki stojijo za njimi. Modelirali smo tudi znane in uspešne Slovence in Slovenke, proučili vrednote in prepričanja, strategije in veščine, vedenje in okolje. Vzorce njihovih veščin smo uporabili, da bi se lahko tako sedaj kot tudi v prihodnosti zavedali svoje odličnosti in blagostanja, ter bi ju prenašali tudi na druge narode.

Na osnovi ugotovitev modeliranja lahko opišemo Karantance kot samostojne, delovne ljudi, ki ljubijo svojo zemljo, ljudi in pokrajino, sledijo svojim zamislim in svojim odločitvam in se ne pokoravajo mislim drugih, ki jih ti ponujajo kot najlepše in najboljše, vredne posnemanja, vendar spoštujejo odličnost pri drugih, cenijo družino in otroke, živijo v sožitju med seboj, verujejo, da le zemlja in delo dajeta tisto, kar je potrebno za uspeh v življenju in sprejemajo nalogo ustvarjalnega človeka in dobrega soseda, ki se zna učiti in prilagajati resnici. Znajo se odločiti, kaj je prav in kaj je narobe, in znajo sprejemati ljudi na različnih stopnjah razvoja duha. Medsebojno se spoštujejo. Pri predaji oblasti iz rok ljudstva v roke izbranega kneza veljajo dobronamernost in poštenost.

Karantanci so govorili in ohranili slovenski jezik. Pomen jezika za samoidentifikacijo stopi v ospredje pri obredu ustoličevanja karantanskih knezov, ki je med drugim opisan tudi na 129. strani Bodinove Republike (Felicijan 1967). Avtor navaja, da je ta koroški običaj edinstven. Vrednote, ki so izražene v tem obredu, so dolžnost in pravica, pogum, neustrašnost, pravičnost in svoboda, ter vdanost in zvestoba. Jezik, v katerem je potekal obred, je slovenski. Jezik je tisti prevodnik, skozi katerega se naše bivanje udejani in skozi katerega tkemo vezi med jazom in skupnostjo. Slovenci so se na Koroškem skozi jezik zavedli sebe, identifikacija skozi jezik je postala gonilna in povezovalna sila obstoja slovenske skupnosti na Koroškem do današnjih dni.

Kadar govorimo o slovenskem jeziku in njegovi zgodovini, pa tudi o slovenskem narodnem vprašanju, izpostavimo tiste razvojne etape, ki so ob vseh neugodnih in nasprotnih razmerah pomagale, da se je uveljavila izredna življenjska in kulturna volja in zavest narodne samobitnosti. Slovenščina je torej pot slovenskega samospoznavanja, izraz samobitnosti slovenskega naroda in bistvo njegove identitete.

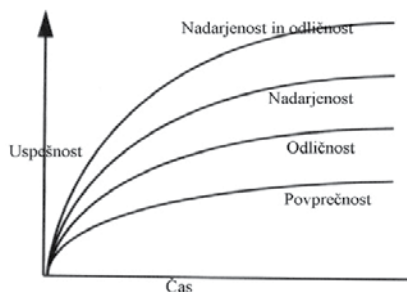
Vse navedene lastnosti tvorijo pojem odličnosti Karantancev. Pri nadaljnjem razmišljanju lahko odličnost Karantancev opredelimo kot večščino, usmerjeno k cilju znotraj velikega sistema ali nadalje okolja. To pomeni, da je odličnost dostopna vsakemu človeku, skupini ljudi ali narodu za doseg ciljev pri nadaljnjem gospodarskem in kulturnem razvoju in pri ohranjanju in uveljavljanju suverenosti ter enakopravnosti pri sodelovanju z drugimi državami in narodi. Med ljudmi, v državi ali med narodi je lahko odličnost izražena kot suverenost, samobitnost, blagostanje, skrb za ohranjanje narodovega jezika, v nasprotju z temeljnimi cilji drugih. Torej je naša odličnost tesno povezana z spoštovanjem odličnosti drugih, hkrati pa z zavestnim uveljavljanjem svojih pravic⁸. V času političnih, ekonomskih in socialnih sprememb je odličnost lastnost, ki je posebej pomembna in zaželená.

Opredelitev odličnosti

Odličnost udejanjamo v procesu pridobivanja veščin obnašanja, prepričanj, vrednot in identitete. Medtem ko sposobnost kot je odličnost ravnanja

⁸ Slovenska suverena država je posledica identitetnega boja, ki se je kazal tudi z jezikom. Prepričati zahod o tem je naša naloga, pokazati na njihove lastne zglede bo najbrž edina možna pot k razumevanju te problematike in nikakor ne posebnost v evropskem okviru. Kalin Golob M.: Jezikovno kulturni vidiki vključevanja Slovenije v Evropsko unijo, Teorija in praksa. Ljubljana, let. 38 2/2001 str. 2001.

pogosto povezujemo z nadarjenostjo, lahko domnevamo, da se bo odličen človek v vsaki situaciji bolje znašel od povprečnega. Odličen človek, ki je nadarjen in odličnega ravnanja, se torej počuti suverenega in bo uspešnejši od talentiranega človeka, ki je brez znanja o odličnosti⁹.

Slika 1: Reakcija na stanje odličnosti

Prepoznavnost odličnosti

Odličnost je prepoznavna, lahko se je naučimo in posredujemo naprej.

Vedenjsko modeliranje

Vedenjsko modeliranje je učinkovit način, kako v praksi opredeliti odličnost in kako jo posredovati naprej.

Časovna črta: 1400 let zgodovine

ok. 600	<i>Središče kneževine Karantanije je na Krnskem gradu. Slovani se naselijo na območju bivše province Noricum.</i>
623 - 658	<i>Po osvoboditvi od obrske vrhovne oblasti se "pokrajina Slovanov" s posebnim knezom na čelu pridruži Samovi slovanski plemenski zvezi.</i>
658	<i>Po Samovi smrti se ohrani Karantanija kot edina večja enota. Omejena je na prostor Vzhodnih Alp (ok. 25.000 km).</i>
ok. 745	<i>Karantanci z bavarsko pomočjo odbijejo obrski napad in priznajo frankovsko nadoblast. Obseg Karantanije se poveča s pridružitvijo porečja srednje Mure.</i>
772	<i>Bavarski vojvoda Tasilo III. zaduši upor karantanskih Slovanov.</i>

⁹ Dilts, R. B.: *Modeling mit NLP*, Junfermann Verlag – Paderborn 1999, str.140.

811	<i>Cesar Karel Veliki določi Dravo za mejo med metropolijama Salzburg in Oglej.</i>
ok. 817	<i>Karantanija je preurejena v frankovsko mejno grofijo.</i>
876	<i>Karantanija zajema tudi grofijo ob Savi ter Sp. in Zg. Panonijo.</i>
976	<i>Po ločitvi od Bavarske postane Karantanija samostojna vojvodina. Nekaj časa zajema še Podravsko, Kranjsko, Istrsko, Furlansko in Veronsko in tako povezuje skoraj vse tedanje slovensko ozemlje.</i>
1072	<i>Ustanovitev krške škofije.</i>
1228	<i>Ustanovitev lavantinske škofije.</i>
1269 - 1276	<i>Za časa češkega kralja Otokarja II. Premysla je Koroška prvič združena v personalni uniji z Avstrijo, Štajersko, Kranjsko.</i>
1335	<i>Habsburžani dobijo Koroško.</i>
1414	<i>Vojvoda Ernest Železni se kot zadnji da ustoličiti po starem obredu na Krnskem gradu.</i>
1473 - 1483	<i>Turki petkrat pustošijo po Koroškem.</i>
1478, 1515	<i>Kmečki upori na Koroškem.</i>
1525	<i>Začetek reformacije na Koroškem.</i>
1600	<i>Začetek protireformacije na Koroškem.</i>
1783 - 1787	<i>Odprava večine samostanov (Št. Pavel, Podkloster, Št. Jurij, Osoje, Vetrinj, Greben).</i>
1786	<i>Preureditev škofij v Avstriji.</i>
1797	<i>Francoske čete Napoleona Bonaparta zavzamejo Koroško.</i>
1809 - 1813	<i>Zahodna Koroška (Beljaško okrožje) je vključena v Ilirske province. Sedež uprave je v Ljubljani.</i>
1851	<i>A. M. Slomšek, Andrej Einspieler in Anton Janežič ustanovijo v Celovcu književno "Društvo svetega Mohorja".</i>
1859	<i>Škof A. M. Slomšek preloži sedež lavantinske škofije v Maribor. Koroške župnije so včlenjene v krško škofijo.</i>
1869	<i>Ustanovitev utrakvističnih šol na dvojezičnem ozemlju.</i>
1870 - 1871	<i>Taborsko gibanje na Koroškem zahteva enakopravnost slovenskega jezika v šolah, upravi in pred sodišči in Zedinjeno Slovenijo.</i>
1890	<i>Ustanovitev Katoliškega političnega in gospodarskega društva za Slovence na Koroškem, politične in organizacijske centrale Koroških Slovencev do leta 1934.</i>
1896	<i>Trije predstavniki koroških Slovencev so izvoljeni v koroški deželni zbor.</i>
1897	<i>Lambret Einspieler, bratranec Andreja, je izvoljen v avstro-ogrski državni zbor.</i>
1907	<i>Pri prvih volitvah v državni zbor po splošni moški volilni pravici je izvoljen Franc Grafenauer.</i>

1918	<i>Koroška izjavi pristop k republiki Nemška Avstrija. Začetek obrambnih bojev.</i>
1919	<i>Mirovna konferenca v Parizu določi glasovanje na južnem Koroškem. Avstrija odstopi Italiji Kanalsko dolino, Jugoslaviji Mežiško dolino in Jezersko.</i>
1920	<i>Ljudsko glasovanje 10. oktobra se konča z 59 odstotki glasov za Avstrijo, 41 odstotki za Jugoslavijo.</i>
1938	<i>Z okupacijo Avstrije pridejo koroški Slovenci pod nacistično oblast. Začetek prepovedi in preganjanja.</i>
1941	<i>Hitlerjeva Nemčija napade Jugoslavijo, nato razpustijo nacistične oblasti tedanje slovenske ustanove in zaplenijo njihovo premoženje.</i>
1942	<i>Nacisti izselijo prvih 1000 od predvidenih 50.000 koroških Slovencev z rodni domov.</i>
1943	<i>Med koroškimi Slovenci se formira odpor, številni moški se pridružijo partizanom. Na Dunaju obglavijo 13 nasprotnikov nacističnega režima iz Sel in Obirskega.</i>
1945	<i>Enote jugoslovanske armade, ki so po zlomu Hitlerjeve vojske zasedle južno Koroško, se morajo umakniti na pritisk zahodnih zaveznikov. Dr. Joško Tischler kot član začasne deželne vlade doseže šolsko ureditev, ki predvideva obvezen dvojezičen pouk na osnovnih šolah v 62 občinah južne Koroške.</i>
1946	<i>V Celovcu spet začne delovati Slovenska prosvetna zveza kot strešna organizacija krajevnih društev.</i>
1949	<i>V Celovcu ustanovijo Narodni svet koroških Slovencev, ki odslej poleg Osvobodilne fronte zastopa politične interese koroških Slovencev. Za prvega predsednika je izvoljen dr. Joško Tischler.</i>
1953	<i>Ustanovitev Krščanske kulturne zveze pomeni idejno nadaljevanje predvojne Slovenske prosvetne zveze.</i>
1955	<i>Predstavniki velesil podpišejo Avstrijsko državno pogodbo, ki v 7. členu vsebuje vrsto zaščitnih določil za koroške Slovence.</i>
1958	<i>Nemški nacionalistični pritisk doseže odpravo obvezne dvojezične šole. Odslej velja za dvojezični pouk pravilo prijavljanja.</i>
1972	<i>Nestrpnosti potrjujejo približno 50 dvojezičnih krajevnih tabel.</i>
1976	<i>Dunajski parlament sprejme zakon o narodnostnih skupnostih, ki ga koroški Slovenci odklanjajo zaradi diskriminatornih določil.</i>
1986	<i>Na listi Zelenih je Karel Smole izvoljen v avstrijski državni zbor.</i>
1991	<i>Republika Slovenija postane samostojna država.</i>

Modeliranje: izbor najpomembnejših in najbolj bistvenih znanj o odličnosti, suverenosti, državotvornosti in blagostanju

Ključni elementi modeliranja

Ugotavljanje razlik

K modeliranju je vsak član tima pristopil z radovednostjo in dovolj čutne ostrine. Model realnosti: Koroška z vsemi elementi, krajina in ljudje, slovenski pisatelj.

Ugotavljanje vzorcev

Člani tima so na NLP delavnicah spoznali ostrino ugotavljanja pomembnih vzorcev. Prav tako so obvladali sposobnost kalibriranja in pomnenja vrstnega reda (sintakse), v katerem se vzorci pojavljajo.

Oblikovanje modela

Jasna predstava ključnih elementov in njihov vrstni red:

- proces prenašanja suverenosti na kneza
 - poštenost,
 - suverenost,
 - negovanje materinega (slovenskega) jezika,
 - vizionarski pogled,
 - bistrina duha,
 - pripadnost lastnemu rodu,
 - strpnost do drugih,
 - sodelovanje med seboj in z drugimi,
 - zavedanje odličnosti,
 - sposobnost svobodnega izbiranja,
 - ponos,
 - dostojanstvo,
 - lojalnost,
 - ohranjanje pripadnosti kmečkemu stanu,
 - ohranjanje izvirnega rituala,
 - ljubezen do zemlje, ljudi in pokrajine,
 - zasledovanje svojih idej in odločitev,

- spoštovanje družine in otrok,
- spoštovanje odličnosti pri drugih,
- življenje v sožitju med seboj,
- občutek za pravičnost,
- socialni čut,
- resnicoljubnost,
- zavedanje, kaj je prav in kaj narobe,
- dobronamernost,
- ohranjanje slovenskega jezika,
- ohranjanje jezika kot prevodnika in kot element
 - identifikacije posameznika,
 - identifikacije skupnosti in
 - povezovanja;
- slovenski jezik je vodil do samospoznanja
 - kot izraz samobitnosti,
 - kot bistvo identitete Karantanca.

Proces modeliranja odličnosti

Zastavljeni cilj

Kako bi bilo mogoče (s katerimi metodami in viri) izboljšati zavedanje Slovencev o lastni odličnosti? Zavest o lastni odličnosti, ki temelji na odličnosti Karantancev, bo pomagala Slovencem v novi državi pri nadaljnjem gospodarskem in kulturnem razvoju in pri ohranjanju in uveljavljanju suverenosti in enakopravnosti pri sodelovanju z drugimi državami in narodi.

Dokazi za dosego zastavljenega cilja

Model realnosti, kjer lahko preizkusimo delovanje modela so prebivalstvo, Slovenci, mladina.

Poslušalci so na posvetih, predavanjih, okroglih mizah in radijskih oddajah izrazili svoje presenečenje in navdušenje nad obuditvijo spoznanj o odličnosti, suverenosti, državitvornosti Karantancev ter izrazili želje po konkretnem obisku Koroške, po ponovitvi predavanj v širšem obsegu, po posameznih občinah, cerkvenih okoljih, v šolah z željo, da se pri pouku

etike in državljanske vzgoje v osnovnih šolah vključí znanje o suverenosti, samostojnosti in državotvornosti Karantancev.

Podkrepljena samozavest poslušalcev (državni svetniki, poslanci, župani, predstavniki kulture, sociale, znanosti, gospodarstva, kmetov obrtnikov in samostojnih poklicev). Za nekatere med njimi smo ugotovili, da so dopolnili svoj besedni zaklad z misijo slovenstva.

Člani vlade so začeli uporabljati ideje projekta v smislu suverenosti in državotvornosti v stikih med državami in do Evropske unije.

Izražena je bila želja, da se povežemo v gospodarsko skupnost s sosednimi državami.

V stiku s pomembnimi osebnostmi iz sosednih držav smo ugotovili, da so potekali razgovori o tem, kako so stereotipi, polni strahov o sosedih na obeh straneh, vplivali na medsebojno ravnanje, ki je povzročalo omejitve. Ugotovili so, da je te stereotipe nujno odpraviti, da bi se lahko razvile medsebojne oblike sodelovanja, ki bi ustvarjale pogoje za sinergijo.

Prav tako je bila na teh ravneh izražena želja, da vsak govori v svojem jeziku in razume jezik sosedá. To je vzpodbuda za porast učenja slovenščine v Italiji in Avstriji ter nemščine in italijanščine v Sloveniji.

V medijskem prostoru so začeli uporabljati izraz »naše korenine«.

Skozi akcijo Rastoča knjiga, ki vzbuja v Slovencih spomin na slovenske pisatelje, pesnike, slikarje, kiparje, znanstvenike in ki se bo izrazila v simboličnem razstavnem prostoru v predverju nove Narodne in univerzitetne knjižnice kot pomnik slovenske kulture, se je aktiviralo zavedanje o lastnih koreninah, vsestransko bogati dediščini slovenskega duha, kulture in iznajdb. Aktivirana je tudi spletna stran Rastoče knjige <http://www.ds-rs.si/slo/RastKnjiga/uvod.htm>.

Začelo se je preokvirjanje prepričanj o:

- majhnosti,
- nepomembnosti,
- neangažiranosti,
- nebojevitosti,
- potrebi po podrejenosti,

- nimamo lastne zgodovine,
- nismo imeli lastnih knezov,
- nismo imeli lastne državotvornosti,
- smo nesamozavestni,
- imamo slabo samopodobo.

Informacije

- prepričanja in vrednote (Karantancev, g. Šturma, Kopeiniga),
- strategija Karantancev,
- fiziologija Karantancev
 - vzravnana drža,
 - obrnjen k ljudem, gleda v oči,
 - spontan,
 - z roko vzvalovi in poslušalce umiri, da bo vse v redu,
 - mirnost,
 - sam je nekoliko v gibanju,
 - predanost,
 - gibanje oči, ki so ves čas v stiku z ljudmi,
 - noge so v dinamičnem, trdnem stiku z zemljo.

Preizkusi

Dodatno smo vključili posamezne elemente za pojasnitev in ponovno preverjanje delovanja: modeliranje sv. Heme, modeliranje blagostanja, modeliranje Draga Jančarja, modeliranje Jožeta Kopeiniga, knežji kamen, praktična aplikacija z zasledovanjem ideje blagostanja in izobilja.

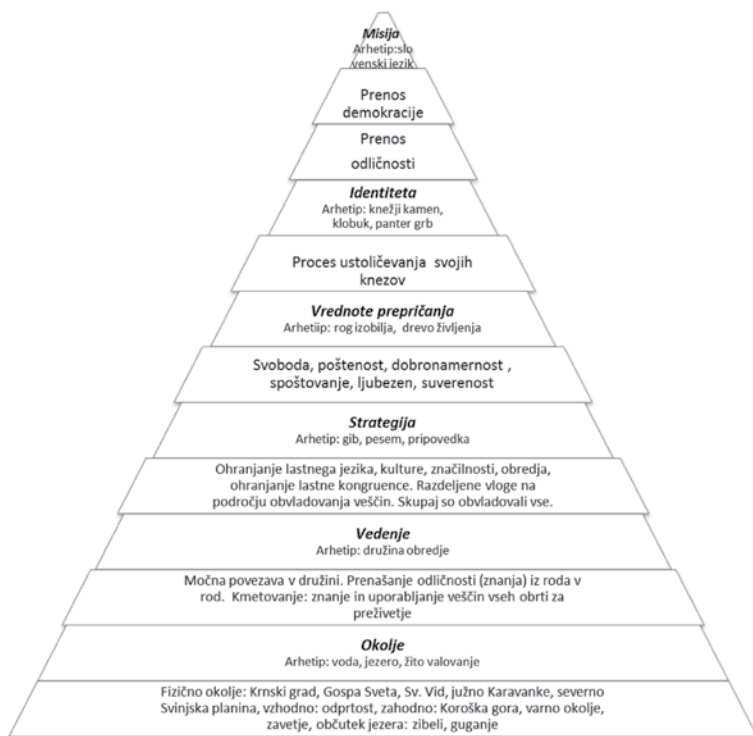
Zlošči

Najbolj pomembna razlika je samozavest in pozitivna samopodoba.
Ponosno izražanje v slovenskem jeziku.

Testiraj ugotovitve

Posreduj drugim

Posveti, predavanja, članki, radijske oddaje, akcija Rastoča knjiga.

Slika 2: Modeliranje po Robertu Diltsu

Modeliranje knežjega kamna

Kamen predstavlja nezavedno. Jung je imel pred svojo hišo, ki jo je gradil, mnogo let kamen, ki ga je sam obdelal.¹⁰ »Ko sem sedel na tistem kamnu, sem se počutil nenavadno duševno pomirjen. Ko sem sedel na kamnu, sem bil osvobojen vseh dvomov, prenehali pa so tudi vsi konflikti. Kamen ni negotov, nima želje po komuniciranju in je večen, živi tisočletja.« Karantanci so vedeli za sporočilni pomen kamna in za pomen vzdrževanja pozitivnih energij, za pomoč pri ohranjanju strpnosti, delavnosti, načrtovanju, natančnosti in blaginji v njihovi deželi.

¹⁰ Rast brez korenin je rast, ki slabi ali uničuje kulturno identiteto ljudi. Na svetovni ravni je opaziti močan pritisk na kulturno uniformiranje narodov, ki jih povzročajo nalezljivi vzorci porabe in življenjskega sloga. Po drugi strani pa je čutiti močne težnje po uniformiranju znotraj držav, kar se kaže v pritiskih na manjšine (Poročilo o človekovem razvoju Slovenija 2000-2001, Urad Slovenije za makroekonomske analize in razvoj, Ljubljana 2001 str. 15).

Predstavljam si, da so sporočilo o pomembnosti natančnega prenašanja resnic dobili od Keltoev, ki so pred njimi živeli na tem področju. Prav gotovo pa se je vedenje o pomenu natančnega prenosa večnih znanj o življenju in delovanju ohranilo tudi od Rimljanov. Vsekakor pa mislim, da je dobro pogledati še povezave, ki so skrite v tem delu Evrope. Yung je odkril prostor za svojo hišo v bližini St. Gallena v Švici. Tam se mu je oglasil kamen, ki so mu ga delavci »pomotoma« poslali. Iz tega kraja izvira tudi dinastija Habsburžanov, ki je toliko let vladala Evropi.

V bližini St. Gallena se nahaja tudi državnica Lichenstein. Sv. Hema je sedela na kamnu, ko je zidala svojo cerkev in postavljala temelje krški škofiji. V Sloveniji imamo veliko krajev z imenom Kamen, Komen, Kamnik, Kamniško Bistrico ... V bližini teh krajev je običajno področje s pozitivno energijo.

KONCERTI LJUDSKIH PESMI IN PROJEKT RASTOČA KNJIGA

Med leti 2001 in 2004 je v okviru projekta Rastoča knjiga potekala vrsta koncertov skupin ljudskih pevk in pevcev pod skupnim naslovom *Sreča - biser življenja*.

V obdobju, ko smo se vključevali v evropske integracije, smo v Društvu rastoča knjiga ocenili, da ima prav ljudska pesem velik pomen pri ohranjanju lastne narodove prvobitnosti znotraj globaliziranega sveta.

S koncerti smo želeli pomagati pri zbiranju sredstev za uresničitev idejnega projekta Rastoče knjige. V začetku je bila namreč v ospredju ideja izgradnje muzeja slovenske knjige, v katerem bi bili zbrani podatki o knjigah, ki so kadarkoli izšle v slovenskem jeziku, ter o ljudeh, ki so znotraj in zunaj meja današnje slovenske države gradili slovensko zgodovino.

Namen koncertov lahko strnemo v naslednje točke:

- ozaveščanje prebivalcev Slovenije o projektu Rastoča knjiga;
- izražanje različnosti ljudskega izročila v slovenskem prostoru;
- opozarjanje na pomen in vlogo ljudske pesmi pri oblikovanju slovenske kulture nekoč in danes;
- ohranjanje spomina na slovenske mislece, ki so zapisovali in negovali ljudsko pesem in ki jih je le-ta navdihovala pri njihovem delu;
- ohranjanje vsebine in pomena ljudskih in ljudsko-nabožnih pesmi za utrjevanje slovenske identitete ter ohranjanje ljudske kulturne dediščine;

*Andreja Tomažin, vodja programa in moderatorka koncertov *Sreča - biser življenja*, graditeljica projekta *Rastoča knjiga*

- medgeneracijsko povezovanje in spodbujanje mladih za prepevanje ljudskega izročila;
- izražanje človekove ustvarjalnosti in pozitivne naravnosti;
- povezovanje različnih institucij v kraju izvajanja koncerta.

*Koncert skupin ljudskih pevk in pevcev
z naslovom Sreča - biser življenja*

Skupaj se je zvrstilo 12 koncertov, in sicer:

*Šentjanž na Dolenjskem, 23. junij 2001,
Trebnje, 15. september 2001,
Rogatec, 23. september 2001,
Videm – Dobropolje, 24. november 2001,
Ilirska Bistrica, 2. december 2001,
Ig Ljubljana, 2. februar 2002,
Šmarje pri Jelšah, 20. april 2002,
Novo mesto, 31. maj 2002,
Kranj, 15. junij 2002,
Bled, 13. december 2002,
Strunjan, 1. junij 2003,
Radeče, 15. februar 2004.*

Sodelujoče skupine na koncertih »Sreča - biser življenja«

Skupina	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	skupaj
Fantje s Preske nad Boštanjem	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	11
Ljudske pevke iz Rogatca	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	11
Zagoriški fantje iz Zagorice v Dobropolju	X	X	X	X	X	X	X	X			X		9
Ragle iz Trebnjega	X	X	X	X	X	X	X		X		X	X	10
Fantje iz vasi iz Škocjana in Bučke	X	X	X	X				X				X	6
Ljudske pevke Solzice AKŽ iz Budne vasi Šentjanž na Dolenjskem	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	12
Štefanski fantje iz Sv. Štefana	X	X	X	X	X		X	X	X			X	9
Hruški fantje iz Hrušice pri Ilirski Bistrici					X	X			X	X	X	X	6
Volk folk iz Ilirske Bistrice					X								1
Oktet Orfej iz Iške vasi						X		X					2
Kyrie iz Iga						X							1
Nadja Platnar iz Iga						X							1
Ljudski pevci Rajske strune iz Grobelnega							X	X	X				3
Vokalna skupina Zibika iz Zibike							X						1
Bogdana Herman								X			X		2
Folklorno društvo Kres Novo mesto								X					1
Dečve pevke iz Folklorno društvo Sava iz Kranja									X			X	2
Vokalna skupina Labod z Bleda										X			1
Zarja Ljudski pevci iz Račne										X	X	X	3
Ženski pevski zbor Pletna Bled										X			1
Mešani pevski zbor Blejski odmev										X			1
Šavrinke iz Sv. Petra											X	X	2
Šavrinski godci iz Šmarja Koper											X		1
Ljudske pevke s Telč pri Tržišču												X	1
Moški pevski zbor Papirničar Jagnjenica												X	1

SAMOPODOBA SLOVENCEV

Rastoča knjiga je projekt soočanja s preteklostjo in načrtovanja lepše prihodnosti, je vizija rasti slovenskega naroda. Za vse to je treba dovolj znanja in poguma. Kot mlada država si postavljamo številne majhne in velike cilje. Za njihovo doseganje pa je potrebno zaupanje v lastne moči na vseh področjih našega dela, kar je v današnjem globaliziranem svetu še kako pomembno.

Sami pri sebi moramo razčistiti s prenekaterimi stereotipi iz preteklosti o tem, kakšni da smo Slovenci, saj marsikomu lahko predstavljajo pravo blokado. Pogosto slišimo izgovor, češ, Slovencev nas je malo, le dva milijona. V večini primerov je to prednost, saj se taka družba veliko lažje in hitreje prilagaja.

Še posebej je žaljiva oznaka, da smo narod hlapcev in dekel. Zato je prav, da omenim vsaj nekaj naših prednikov, ki so bili pomembni ne le za nas, temveč za ves svet. Hermana Potočnika štejejo za pionirja vesoljskih poletov. Leta 1929 je izšla njegova knjiga o problemih poletov v vesolju. V združeni Nemčiji je za železnim kanclerjem Bismarckom postal kancler Leon Kopriva (Graf Leon von Caprivi). Njegovi predniki so bili iz Koprivnika na Spodnjem Kranjskem (Dolenjskem). Predhodnik zbora Dunajskih pojočih dečkov je bil zbor Kapelskih dečkov, ki ga je 1498 ustanovil prvi dunajski škof Slovenec Jurij Slatkonja.

Mnogi so tudi mnenja, da Slovenci nikoli nismo bili dobri vojaki. Za časa stare Avstrije je veljalo ravno nasprotno. Baron Andrej Čehovin je prejel vsa najvišja vojaška in častniška odlikovanja. General Blaž Žemva je leta 1911 postal načelnik generalštaba avstroogrške vojske, admiral Anton Haus pa leta 1916 poveljnik mornarice. Brez generala Rudolfa Maistra najbrž danes

* Mirko Šterman, graditelj projekta Rastoča knjiga

ne bi bilo samostojne Slovenije. V ZDA je bilo šest admiralov in enajst generalov, ki so se ali se še imajo za Slovence. Admiral Ronald Zlatoper je bil pred 20 leti poveljnik tihomorske flote ZDA. General Frank Gorenc, rojen v Ljubljani, pa je poveljnik letalskih sil NATO pakta. Partizanski boj uživa pri zaveznikih globoko spoštovanje, gotovo večje kot pri nas samih. Leta 1991 smo se uspešno spopadli z jugoslovansko vojsko. Za nekatere je bila to le avantura, češ, saj bi nas lahko premagali, če bi hoteli. Istočasno pa smo pripravljeni drugemu narodu za enako dejanje pripisati veliko junaštvo.

Na kratko še o športu. Na olimpijskih igrah so naši športniki z osvojenimi medaljami glede na število prebivalcev praviloma med prvimi petimi na svetu, v Sočiju so bili drugi.

Slaba samopodoba in premalo spoštovanja do domovine se kaže na razne načine in na vseh ravneh. Še posebej škodljivo je to pri politikih, saj se pogosto pojavljajo v sredstvih obveščanja in tako širijo pesimistično vzdušje. Pri sprejemanju odločitev nekateri najprej pomislijo, kaj bodo rekli npr. v Bruslju. Edino normalno bi bilo, če bi naredili le tisto, kar je prav. V stikih s predstavniki drugih narodov naši politiki pogosto pozabijo, da bi kot predstavniki Republike Slovenije morali govoriti v slovenskem jeziku.

Napisi samo v tujih jezikih na javnih mestih kažejo na pomanjkanje samozavesti, obenem pa pomenijo tudi kršitev naše zakonodaje. Kot primer take prakse lahko povem, da je v Ajdovščini več metrov dolg transparent samo v tujem jeziku vabil na tek okoli Vipavske doline, in to ravno v času, ko smo praznovali 70-letnico osvoboditve in ustanovitve slovenske narodne vlade.

Nedostojno je, da nekatere slovenske reprezentance nastopajo v dresih zelene barve, kot da je to glavna barva grba ali zastave naše države. Za reprezentanti je zeleno barvo prevzelo že kar precej navijačev.

Očitno je preveč navlake iz preteklih časov in premalo védenja o Slovencih nekoč in danes. Ravno tu ima lahko ideja Rastoče knjige veliko vlogo. Predlagam, da razmislimo o možnostih, kako bi te vsebine približali kar največjemu številu ljudi in tako spodbujali vero v lepšo prihodnost. Sposobnosti imamo gotovo dovolj, manjka nam le zaupanje v lastne moči. Skromni in ponižni si ne postavljajo visokih ciljev.

ORGANIZACIJSKI RAZVOJ DRUŠTVA RASTOČA KNJIGA

Iz dosedanjih dokumentov Društva rastoča knjiga izhaja, da je njegovo poslanstvo »vključevati se v svetovne tokove na vseh ravneh, pri tem pa prav zaradi obogatitve teh tokov in povezav gojiti lastno drugačnost, identiteto in izvirnost«. Med oblikami delovanja so razstave slovenske knjige, ki jih društvo organizira v državi in v tujini. Smeri udejanjanja pa pridobivajo svojo tradicijo v vzgoji, izobraževanju, zgodovini, literaturi, ob jubilejih, pobratenju mest, so pa tudi spodbujevalec razmisleka o vlogi in pomenu določenega okolja v življenju in delu naroda.

Društvo ima visoke cilje med katerimi sta prav gotovo najvišja:

(1) zaobjeti celovit razvoj identitete Slovencev kot učeče se družbe, znanja, kulture, odličnosti, nenehne duhovne, intelektualne in kulturne rasti, ter

(2) spodbujanje rasti na področju kulture, znanosti, umetnosti in politike za celovit razvoj odlične Slovenije.

Spomnimo se še v statutu poudarjenih ciljev, ki jim lahko rečemo zadolžitve/soodgovornosti, za katere mora biti društvo ustrezno organizirano, da jih lahko opravlja kot trajne naloge:

- spodbujanje razvoja, ustvarjalnosti in odličnosti za krepitev nacionalne identitete ter domoljubja,
- udejanjenje Rastoče knjige - pomnika odličnosti, povečevanje družbene občutljivosti o pomenu pomnika, projektno povezovanje pooblaščenih institucij za odločanje in izvajanje del v zvezi s pomnikom ter skrb za ureditev njegovega statusa,

* Joža Miklič, graditeljica projekta Rastoča knjiga

- spodbujanje publicistične dejavnosti članov in nepridobitno izdajanje publikacij, katerih avtorji so člani društva,
- zagotovitev stabilnega financiranja gradnje pomnika odličnosti in delovanja društva,
- sistem informiranja javnosti in negovanje dobrih odnosov z organizacijami na lokalni, nacionalni in mednarodni ravni.

Po petnajstletnem razvoju društva je opaziti:

- izjemno in spodbudno naklonjenost predsednika države, predsednika Državnega sveta, Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Narodne in univerzitetne knjižnice, Javnega sklada Republike Slovenije za kulturno dejavnost ter županov občin Ljubljana, Trebnje, Šentrupert, Dolenjske Toplice, Novo mesto in Ivančna Gorica,
- ustvarjalni zanos osnovnih šol in lokalnih skupnosti v Sloveniji, ki so ustanovile 31 Rastočih knjig, pet pa se jih še pripravlja,
- izkazan interes diplomatskih predstavništev desetih držav v Sloveniji,
- materialna pomoč triinpetdesetih podpornikov in pokrovitelja od katerih pa jih, žal, najmanj dvanajst ne obstaja več,
- obeležje Deklica z rastočo knjigo v Severnem ljubljanskem parku z Združeno rastočo knjigo sveta,
- pobuda za ustanovitev Muzeja slovenskega naroda in Pomnika odličnosti s parkom dveh milijonov rož ter kip Deklice z rastočo knjigo na vstopih v državo.

Organom društva se samo po sebi odpira problematika prihodnje organiziranosti društva, še posebej zagotovitev organizacijskega razvoja, ki bi nudil ustrezno podporo naraščajočemu številu Rastočih knjig, uresničeval skupne arhitekturne, vzdrževalne, finančne in založniške projekte, širil sodelovanje z institucijami in podjetji ter nenehno spodbujal uveljavljanje odličnosti.

Postopoma bi upravni odbor verjetno lahko razvil operativno delovanje članov. Vsak član upravnega odbora ima možnost organizirati svoj tim, ki bi skrbel za uresničevanje določenega cilja ali projekta. Med mnogimi možnostmi bi bilo smotrno oblikovati time za:

- spremljanje in spodbujanje celovitega razvoja slovenske identitete in odličnosti; skupaj s SAZU bi razvijal strokovno-znanstveno dejavnost o identiteti, publiciral doma in v tujini in na podlagi ugotovitev opozarjal na pozitivne oziroma negativne tendence v njenem razvoju. Naloga intelektualcev je, da o slabostih, do katerih tudi naš narod ni imun, razpravljajo toliko časa, da te izgubijo svoj negativni naboj;
- razvoj Rastočih knjig v izobraževanju, znanosti in kulturi: promocija »Abecede vrednot – rastem v sebi in s teboj« v institucijah in z objavljanjem prispevkov spodbujati družbo k njihovem spoštovanju;
- razvoj Rastoče knjige v lokalnih skupnostih: vključevanje lokalnih Rastočih knjig v tržno ponudbo lokalnih skupnosti, zlasti v turistično in kulturno, oblikovanje in udejanjenje turistične poti Rastočih knjig v državi. Na ta način uveljavljati promocijo Rastočih lokalnih knjig in Rastočo knjigo države na strokovnih srečanjih doma in v tujini, pa tudi na tržnih prireditvah, ki jih organizirajo institucije v državi in po svetu;
- publicistiko in založništvo: sodelovanje z mediji, ki so zanimivi za dejavnost društva in sledijo istim ciljem kot društvo. Delo z mediji je po značaju specifično, biti mora sistematično, dolgoročno in v skladu z medijskimi pravili. Tudi založništvo zahteva specifični pristop ne samo zaradi racionalnosti pač pa tudi zaradi preprečevanja morebitnih za družbo v določenem času nesprejemljivih, osebnih stališč avtorjev;
- naložbe: interesi društva se pri naložbah srečujejo z interesi arhitektov in urbanistov, gradbeništva, vzdrževanja in obrti ter zahtevajo finančne vloške. Z naložbami se uresničujejo interesi družbenih in humanitarnih prizadevanj, prostor srečevanja in ustvarjanja Rastočih knjig pa spodbuja ustvarjalnost ljudi in postaja navdih. Temu namenu posvečeni prostor opozarja mimoidočega da »naj ne mine dan, da ne bi vsak od nas naredil kaj dobrega«;
- mednarodno sodelovanje: razvijati ustvarjalne odnose z večino ali vsemi članicami EU kot tudi z drugimi državami, ki imajo z nami diplomatske odnose. Izbrati je treba jezik, v katerem se bodo predstavljale Združene rastoče knjige sveta; poleg izbora knjig, vključenih v Združene rastoče knjige sveta, bi delo tima obsegalo letne prireditve društev prijateljev med narodi v Državnem zboru (npr. vključitev

Rastoče knjige v slovesnost ob Ruski kapelici), raziskovanje morebitne skupne preteklosti in sodelovanje v financiranju projektov;

- zagotavljanje stabilnega financiranja. (1) Prispevki gospodarskih družb bodo vedno dobrodošli, vendar ne zagotavljajo stabilnosti v statutu določenih dejavnosti društva. Tim bi moral proučiti možnosti za (2) pridobitev ustanoviteljev, ki bi v društveni sklad vložili ustanovni delež in s tem omogočili sodelovanje društva na (3) natečajih proračunov. Oceniti bi moral možnosti pridobivanja sredstev v lastnih (4) ne-profitnih organizacijah kot so založništvo-sponzorstvo, vključevanje Rastočih knjig v tržno ponudbo in podobno. Identiteta bi morebiti pritegnila (5) mecene na primer SPIRIT ali druge javne agencije. Ni zanemariti vključevanja (6) partnerstev, na primer avtorja, ki se odpove honorarju. Tudi (7) simbolni evro vsakega Slovenca in Slovenke za pomnik odličnosti ni izpustiti iz misli. Naj omenim še možnosti zbiranja (8) 0,5 % od dohodnine posameznikov. Ne gre naštevati, pametneje je, da ustanovimo tim, ki bo to problematiko poznal in poiskal najboljše možnosti;
- razvoj delovanja društva. Analize delovanja društva, njegovega uveljavljanja v družbi kot tudi spoznavanja priprav drugih narodov na prihodnje izzive, bodo društvu nakazovali pot v prihodnost. Da bomo ostali in obstali bi bilo dobro povečevati članstvo, vključevati kreativne oblikovalce dosedanjih Rastočih knjig in jim v prihodnosti opredeliti status v društvu. Sodelovanje je moč razširiti na Bralno značko, prevajalce neangleško govorečega sveta, spoznavanje klasikov v srednjih šolah, novogradnjo NUK-a in še na mnogo drugega, kar bi tim za razvoj delovanja društva odkril v teoriji in praksi. Ta tim lahko prouči tudi morebitne nagrade društva.

Srečno pot Rastočim knjigam v prihodnost!

PRILOŽNOSTI ČEZMEJNEGA E-SODELOVANJA RASTOČIH KNJIG

Medobčinska pobuda Čezmejno e-sodelovanje v Podonavski regiji (<http://eRegion.eu/Initiative>) je bila sprožena v februarju 2011 z ustanovnim sestankom na rektoratu Univerze v Mariboru. Temu so v razmiku dveh mesecev sledili sestanki na Občini Novo mesto in na rektoratu Univerze na Primorskem. Četrty mednarodni sestanek pobude je bil septembra 2011 v Ljubljani; delovni jezik sestanka je bil angleški. Ta sestanek je bil kasneje poimenovan Prva konferenca Podonavske e-regije (<http://eregion.eu/conferences/derc-overview>). Sedaj so v teku priprave na šesto konferenco, ki bo 19. in 20. septembra 2016 v Ljubljani.

Predstavniki organizacij, ki sodelujejo v medobčinski pobudi (<http://eRegion.eu/Initiative/Members>), se zavzemajo za naslednje cilje:

- inovativnost,
- usmerjenost v potrebe uporabnikov,
- enostavnost,
- cenovno sprejemljiva dostopnost,
- povezljivost spletnih strani,
- večjezičnost e-rešitev in e-storitev,
- podpora čezmejnemu e-poslovanju malih in srednje velikih podjetij,
- odprtost do organizacij v Sloveniji in drugih državah,
- preizkušanje zamisli e-rešitev in e-storitev v okolju živega laboratorija,
- izmenjavanje izkušenj z organizacijami v Sloveniji in drugih državah.

*dr. Jože Gričar, zaslužni profesor Univerze v Mariboru, programski koordinator
Inter-Municipality Initiative: Cross-border eCollaboration in the Danube eRegion

Sodelujoči v pobudi združujejo znanje in izkušnje za opredelitev, izdelavo in preizkušanje poskusnih e-rešitev ali e-storitev opredeljenih kot organizacijski prototip. Organizacijski prototip (organizational prototype, proof of concept) omogoča predstavitev funkcij posplošene e-rešitve ali e-storitve z vidika njenih uporabnikov v sodelujočih organizacijah brez tehničnih specifikacij. Pilot je nadgradnja organizacijskega prototipa v smeri izdelave in uvedbe e-rešitve ali e-storitve z vidika potreb in interesa določene organizacije in določenega ponudnika e-tehnologije z navedenimi tehničnimi specifikacijami. Pilot ni predmet sodelovanja v okviru pobude. Sodelujoči pobudniki si prizadevajo, da bi prototipne rešitve prešle v fazo pilotov, ki so lahko podlaga za pripravo predloga EU projekta, v katerem sodeluje več držav.

Člani Društva rastoča knjiga so vabljeni, da se pobudi pridružijo. Cilji sodelovanja so vsaj trije. Prvi, spodbuditi izrabo e-tehnologij za pospešitev e-sodelovanja med Rastočimi knjigami v Sloveniji in povsod tam, kjer živijo Slovenci v zamejstvu in po svetu. Drugi, razširiti spoznanja in izkušnje slovenskega gibanja Rastoča knjiga v sosednje države z vzpostavitvijo potrebnega čezmejnega e-sodelovanja. Tretji, organizirati skupine za pripravo predlogov projektov EU, v katerih bi sodelovali predstavniki najmanj treh držav.

III. PRIKAZI UVELJAVLJANJA RASTOČE KNJIGE

RASTOČA KNJIGA TEMENIŠKE IN MIRNSKE DOLINE

Prvo stalno razstavo Rastoča knjiga občine Trebnje je rodilo srečno naključje. V tistem času se je javljala potreba po večji pozornosti akademiku Pavlu Golii, rojenem v Trebnjem, hkrati pa se je pripravljala podelitev Zlatega lista rastoče knjige Trimu Trebnje. Tedanja direktorica Trima Tatjana Fink, prva predsednica Društva rastoča knjiga, je namignila, naj bi bila ob podelitvi posebna slovesnost. Ker sem bil spodbujevalec spomina na Pavla Golio – imeli smo Golievo bralno značko, Golieva obletnica rojstva pa je spominski dan občine Trebnje – je tudi ta naloga pripadla meni.

Tako smo razmišljali zadnje tedne leta 2002. Imeli smo srečo. Za zamisel se je poleg predsednice ogrela še županja Marica Škoda in tedanja direktorica CIK Trebnje Darinka Tomplak; ko se je zamisel začela uresničevati, je aktivno vlogo sprejel tudi JSKD v trebanjski enoti, saj se je zamisel dr. Gabrijelčiča vidno širila. Hkrati pa sem v razmišljanja vključil moto, ki sem ga tisto leto uporabil v zborniku *Korenine naše preteklosti*: »Če hočemo načrtovati prihodnost, moramo v sedanost vtakati vrednote preteklosti.«

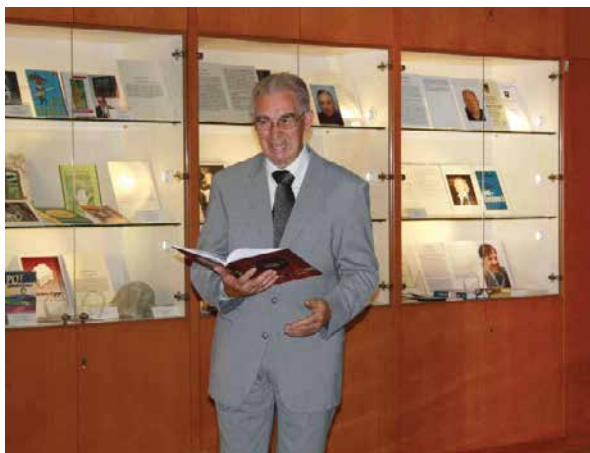
Najbolj smo se ustavljali ob vprašanju, kje naj bi bila postavljena stalna razstava. Ko smo se zedinili, naj bi se v avli CIK Trebnje, nekdanji osnovni šoli, garderobne omarice postopoma spreminjale v razstavne vitrine (predlog je bil posredovan predsednici 29. januarja 2003), je zamisel hitro dozorela in tako je bila 11. aprila 2003, ob Golievem spominskem dnevu, postavljena

* prof. Jože Zupan, dolgoletni ravnatelj OŠ dr. Pavla Lunačka v Šentrupertu, graditelj projekta Rastoča knjiga

prva stalna razstava. Le-ta je kasneje za nekatere postala kot učna ura – čar stalnih razstav Rastoče knjige je prav v tem, da je vsaka nekoliko drugačna.

Brez medsebojnega vpliva pa je že 4. februarja 2004 nastala druga stalna razstava Rastoča knjiga slovenskih izseljencev.

V prvo razstavo smo vključili predvsem osebe iz preteklosti, od živečih pa samo sopranistko Vilmo Bukovec, prvega nadškofa in metropolita v samostojni Sloveniji dr. Alojzija Šuštarja, nosilko Boršnikovega prstana Ivo Zupančič in ilustratorja Lucijana Reščiča.

Sedma širitev Rastoče knjige Temeniške in Mirnske doline

Zdaj se pod vodstvom CIK Trebnje in njene direktorice Patricije Pavlič pripravljamo na osmo širitev; vseh imen je približno 150. S stalno razstavo smo dosegli, da se postopoma krepí ponos na osebnosti tega prostora. Rastoča knjiga pa je tudi širše odmevala in spodbudila še druge dejavnosti. Navezali smo stike z ambasadorjem znanosti in dopisnim članom SAZU dr. Radom Lenčkom, živečem v New Yorku, kasneje pa se tudi poslovili od njega na šmihelskem pokopališču v Novem mestu. Občina Trebnje je ob sodelovanju dr. Janeza Gabrijelčiča izdala koledar Rastoče knjige, odkrili smo spominske plošče na rojstnih hišah dr. Franceta Tomšiča, dr. Alojzija Šuštarja in pesnice Vide Brest, častni občani občine so postali Vilma

Bukovec, Iva Zupančič, dr. Miha Japelj in dr. Janez Gabrijelčič, o dr. Pavlu Lunačku in Vilmi Bukovec pa je TV Slovenija posnela dokumentarna filma.

Ko pa je iz samostojne občine Trebnje nastalo več občin, smo prvo stalno razstavo poimenovali Rastoča knjiga Temeniške in Mirnske doline.

Razmišljali pa smo tudi, da človek pripada kraju in pokrajini; nekateri so ustvarili sled samo v kraju, drugi v pokrajini ali celo širše. Zato smo ob prenovljeni šoli dr. Pavla Lunačka 19. septembra 2010 postavili še Rastočo knjigo občine Šentrupert, na namig dr. Janeza Gabrijelčiča pa še Rastočo knjigo svetovne mladinske književnosti in tako uresničili videnje urednice mladinskih knjig dr. Kristine Brenkove, naj bi bila najboljša dela mladinske književnosti posameznega naroda last vseh otrok sveta.

Rastočo knjigo občine Šentrupert bomo tretjič širili, raste pa tudi Rastoča knjiga svetovne mladinske književnosti z nagrajenimi deli (Levstikova nagrada, večernica, desetnica, zlata bralka, zlati bralec).

Ob 30-letnici poimenovanja šole po dr. Pavlu Lunačku sem na željo šole (bil sem pobudnik poimenovanja) 2. aprila 2013 postavil še Rastočo knjigo OŠ dr. Pavla Lunačka Šentrupert; vanjo sem vključil obujanje spomina na domačina, akademika dr. Pavla Lunačka, začetnika sodobnega porođništva in ginekologije ter organizatorja partizanskega zdravstva. Prikazal sem največje uspehe interesnih dejavnosti in razstavil priročnike, ki jih je izdala šola; še posebej sem vesel, ker se založniška dejavnost nadaljuje – zadnji dosežek je Abeceda vrednot s pomočjo miselnih vzorcev prof. Marije Gabrijelčič mentorice prof. Janje Jerovšek.

Vse razstave se vključujejo v osrednji razstavi Slovenske slikanice za otroke sveta – 500 slikanic v 28 različnih jezikih – ter Izvirne ilustracije

mladinskih del, kjer je približno 450 izvirnikov. Tako je šola z vsemi razstavami postala galerija, ki se vključuje v turistično ponudbo Šentruperta. Še pred tem pa sem pomagal postaviti Rastočo knjigo Veliki Gaber.

Galerija stalnih razstav v OŠ dr. Pavla Lunačka Šentrupert

Rastoča knjiga ohranja vrednote preteklosti, hkrati pa lahko bogatimo svojo osebnost, zato bo Rastoča knjiga živelna tudi kot pomnik vrednotam življenja.

Pobudniki in podporniki Rastoče knjige občine Šentrupert

RASTOČA KNJIGA DOLENJSKE TOPLICE

Rojstni dan slovenske Rastoče knjige je 1. januar 2001. Od takrat imamo Slovenci v Župančičevi jami za Bežigradom v Ljubljani postavljene Združene rastoče knjige sveta. Rojstni dan topliške Rastoče knjige pa je 20. november 2012. Projekt se ne izvaja le v šolskem in vrtčevskem okolju, ampak v celi občini Dolenjske Toplice.

V projekt smo se vključili na pobudo idejnega očeta slovenske Rastoče knjige dr. Janeza Gabrijelčiča iz Novega mesta, ki je kar nekajkrat prišel v šolo in k županu ter tako prepričal župana, ravnateljico in mene, da se spleča vključiti v ta projekt, ki ga zdaj izvajamo že tri leta in smo bili med prvimi osnovnimi šolami na Dolenjskem. Pred nami je bila le Osnovna šola Brusnice.

Dr. Janez Gabrijelčič nas je najprej povabil na strokovno ekskurzijo po poti Rastoče knjige. To je bilo oktobra 2012, ko smo obiskali Združene rastoče knjige sveta v Ljubljani, Rastočo knjigo Stična, Trebnje in Rastočo knjigo Osnovne šole Šentrupert. Udeležili smo se učenci in strokovni delavci šole, z nami so bili tudi predstavniki lokalne skupnosti.

Rastoče knjige imamo v Dolenjskih Toplicah na štirih lokacijah, in sicer: v Kulturno – kongresnem centru je centralna, potem pa še v šoli, v krajevni knjižnici in v Zdravilišču Dolenjske Toplice. Zelo pomembno je namreč dejstvo, da niso knjige dostopne le v središču občine, ampak so blizu tudi ljudem izven Dolenjskih Toplic, kar je nekakšna posebnost pri postavitvah Rastočih knjig v Sloveniji.

* Marija Andrejčič, vodja projekta Rastoča knjiga v občini Dolenjske Toplice

Nekatere Rastoče knjige izven Dolenjskih Toplic - imamo jih kar 11 - so kar samostojne knjižnice, kot je to v Soteski in v Občicah. Poleg teh dveh podružnic pa se nahajajo še v Kočevskih Poljanah, Loški vasi, Meniški vasi, Podhosti, Podturnu, na Selih in na Sušicah, letos pa sta se pridružili še na Podstenicah v Domu čebelarjev Čebelarskega društva Straža - Dolenjske Toplice in na Pogorelcu v Polharskem domu. Že tri leta uradno stopamo po poti mojstrstva, odličnosti in etike.

Naj navedem le še nekaj dejavnosti, ki jih izvajamo v sklopu projekta Rastoča knjiga: januarja se sestane lokalni tim Rastoče knjige in oblikuje delovni načrt za tekoče koledarsko leto. V šoli imamo oblikovan še ožji tim Rastoče knjige in tim učencev od 1. do 9. razreda, s katerimi se sestanemo dva do trikrat letno in jim predstavimo delo. Ob slovenskem kulturnem prazniku smo odprli šolsko bukvarno z zibelko branja, marca smo v Kulturno-kongresnem centru poslušali dve predavanji, in sicer *Kočevar ima samo eno domovino* Jakoba Müllerja in *Pogoji za uspešno reševanje težav - kaj nas pri tem ovira in kako jih razrešimo?* Marjana Ogorevca. Aprila izvedemo Andersenov večer za učence in s tem počastimo svetovni dan mladinske književnosti v spomin na največjega danskega pravljicarja Hansa Christiana Andersena, maja sta se ravnateljica šole in župan Občine Dolenjske Toplice udeležila nadgradnje Rastoče knjige v Ljubljani, junija

sem se udeležila nadgradnje novomeške Rastoče knjige. Mimogrede naj spomnim, da je Novo mesto rojstno mesto slovenske Rastoče knjige, saj tam živi njen idejni oče dr. Janez Gabrijelčič.

V tem času smo že dvakrat nadgradili vse podružnične Rastoče knjige z zbornikom, ki je izšel ob 40-letnici šole in z Abecedo mojstrstva, odličnosti in etike. Junija smo gostili Bralni krožek upokojencev iz Novega mesta pod vodstvom mentorice Marjane Štern. Prav tako je bila junija v Kulturno - kongresnem centru ob izidu predstavljena obsežna monografija *Dolenjske Toplice v odsevu časa* ob 800-letnici prve omembe Dolenjskih Toplic. Julija smo postavili dve novi postavitvi Rastoče knjige, in sicer v Domu čebelarjev na Podstenicah in v Polharskem domu na Pogorelcu. Julija, za naš občinski praznik, smo nadgradili občinsko Rastočo knjigo z monografijo *Dolenjske Toplice v odsevu časa*, ki je bila letos tudi osrednja točka našega programa ob praznovanju tretje obletnice topliške Rastoče knjige. Na hodniku ob šolski knjižnici je razstavljal ilustracije iz literarnih del Ivanke Mestnik v Dolenjskih Toplicah udomljeni novomeški slikar Jože Kumer. Septembra smo gostili bibliobus z Nodijem za otroke vrtca in učence prve triade osnovne šole, izvajamo projekt *Rastemo s knjigo*, ki ga bomo letos nadgradili z obiskom avtorja podarjene knjige Novomeščana Damjana Šinigoja in z oblikovalcema filmčka Denise in Alenom Čatovičem.

Vsako leto izvedemo Bralnice tako za učence kakor tudi za strokovne delavce, oktobra smo se vključili v medgeneracijsko branje. Prvo delavnico smo že izvedli z magistrico Tilko Jamnik. Izvajamo bralno značko za odrasle, za varovance vrtca Mavrične ribice in za učence Župančičevo bralno značko, ki je naša dominantna bralna značka, postavili smo odprto knjižnico.

Dr. Janez Gabrijelčič je predstavil projekt članom Sveta staršev in 1. oktobra, ob mednarodnem dnevu starejših tudi upokojencem. Ob lanskem dnevu zlatih knjig smo v Kulturno - kongresnem centru predstavili zadnjo knjigo *Zgodbe iz prve roke*, zdaj žal že pokojnega topliškega literarnega ustvarjalca Slavka Klančičarja. Vsako leto ob obletnici projekta pripravimo prireditev za učence v šoli in za odrasle v kraju. To sezono izvajamo literarne večere v krajevni knjižnici. Vsak mesec bomo povabili drugega gosta. Aprila, ob slovenskem dnevu knjige, bomo prvič izvedli topliško bralno

noč, prav tako pa se bomo 23. aprila prvič pridružili evropski bralni noči. V sodelovanju s Knjižnico Mirana Jarca izvajamo projekta Mega kviz in Naj knjiga. Za leto 2017 pripravljamo likovne predloge učencev za koledar, ki ga bo izdala Občina Dolenjske Toplice.

Tretja obletnica Rastoče knjige Dolenjske Toplice

20. november je praznik slovenskih splošnih knjižnic, v Dolenjskih Toplicah pa praznik Rastoče knjige. Že tri leta stopamo po poti Rastoče knjige. V ta namen smo pripravili kar nekaj prireditev za učence in krajanje. V šoli smo praznovali tretjo obletnico že dan prej. V telovadnici smo na jutranji prireditvi gostili zdaj že topliškega slikarja Petra Škerla, ki je bil že pred tem gost Bralnic v prvem razredu, ko sta skupaj z mag. Tilko Jamnik učencem predstavila knjigo *Ostržek bere za bralno značko*. To knjigo so letos prejeli za darilo vsi slovenski prvošolci in njihovi učitelji. Na naši šoli smo jo uvrstili v obvezno šolsko branje. Na sami prireditvi pa je slikar narisal Ostržka, ki bere za bralno značko in močvirnika iz knjige *Močvirniki*. Obe sliki bosta uokvirjeni nadgradili šolsko Rastočo knjigo.

V Dolenjskih Toplicah pa je bila prireditev že v sredo, 18. novembra. Slavnostna govornica je bila ravnateljica Narodne in univerzitetne knjižnice

iz Ljubljane gospa Martina Rozman Salobir, ki je v svoj govor res namenila Topličanom in Rastoči knjigi. Žal je bilo v veliki dvorani Kongresno – kulturnega centra takrat malo obiskovalcev. Po prireditvi je sledila še simbolna nadgradnja topliške Rastoče knjige, saj so njen kip - Deklico Topličanko - simbolno v predverju KKC-ja dvignili za dva centimetra: ravnateljica NUK-a Martina Rozman Salobir, župan Jože Muhič, idejni oče Rastoče knjige dr. Janez Gabrijelčič, oče šolskih rastočih knjig Jože Zupan in soavtor knjige *Dolenjske Toplice v odsevu časa* Marko Pršina.

V sklopu projekta Rastoča knjiga v šoli beremo periodični tisk, nadgrajujemo lanski zbornik *Abeceda mojstrstva, odličnosti in etike*, pripravljamo naslovnice za koledar za leto 2017, ki ga bo izdala Občina Dolenjske Toplice. V začetku aprila bomo spet izvedli Andersenov večer, v kraju pa izvajamo Medgeneracijsko branje, v krajevni knjižnici literarne večere z izbranimi gosti, bralno značko za odrasle, 20. aprila na slovenski dan knjige bomo izvedli topliško bralno noč, 23. aprila na svetovni dan knjige se bomo pridružili evropski bralni noči v Novem mestu.

RASTOČA KNJIGA ŠENTJANŽ

Šentjanž v turističnem prospektu

Lepa, neokrnjena narava, nasadi ekoloških sadovnjakov, okoliški griči pokriti z vinogradi, prostrani gozdovi, pokošeni travniki, bogata kulturna dediščina in prijazni ljudje, vse to je Šentjanž. Je središče manjše kotline in obrobnega gričevja na vzhodnem delu Posavskega hribovja, preden le to prečka reko Savo. Leži na nadmorski višini 344 m in je del občine Sevnica. Kljub legi Šentjančani vedno radi povemo, da smo Dolenjci.

Šentjanž

Kar nekaj je mejnikov v zgodovini kraja, na katere smo ponosni in jih radi predstavimo tudi obiskovalcem. Območje Šentjanža ima bogato zgodovino, saj smo leta 1999 praznovali 700 letnico prve omembe kraja v pisnih virih. O zgodnji poselitvi tega območja pričajo tudi arheološki ostanki vse od železne dobe naprej. Šentjanžu je najlepše misli namenil dr. Janez Evangelist

* Marija Berce, ravnateljica OŠ Milana Majcna Šentjanž

Krek, ki je tudi dejal, da je naš kraj »puš'lc« Dolenjske. Tu je leta 1917 tudi končal svojo življenjsko pot.

Krajani Šentjanža smo ponosni na junaški boj rojaka Milana Majcna in Jančija Mevžlja v času druge svetovne vojne v Murencah, ki je herojstvo brez primere. Spomin nanju nas navdaja s ponosom, da so tod živeli ljudje, ki so svobodo naroda ljubili bolj kot lastno življenje. Obležje v Murencah, spomenik sredi Šentjanža in spomenik pred vhodom v Osnovno šolo Milana Majcna ohranjata spomin nanju. V spomin na dogodek zadnje dni v oktobru praznujemo krajevni praznik. Takrat kraj zaživi v okviru šentjanške jeseni, ki jo spremljajo kulturne prireditve, razstave in drugi dogodki.

Sredi vasi stoji mogočna cerkev sv. Janeza Krstnika, ki je bila zgrajena v 12. stoletju. Je triladijska zgradba s tremi oltarji, ki je bila leta 2002 obnovljena. Obiskovalec se bo pri nas zagotovo dobro počutil. Lahko se bo odpravil na pohod po okoliških gričih ali pa sedel na kolo ter se odpravil raziskovat bližnjo in daljno okolico. V kraju imamo tudi kakovostno vaško gostilno s prenočišči, kjer vas bodo kulinarično razvajali z dobrotami pripravljenimi iz ekoloških surovin lastne pridelave.

Pevke sestava Solzice, članice KUD Budna vas, so s svojo interpretacijo ljudskih pesmi aktivno soustvarjale zgodbo o Rastoči knjigi širom po Sloveniji

Zborovsko petje, konjenišstvo, vinogradništvo, pridelovanje in predelava zdrave prehrane, ki jo gojijo v društvu kmečkih žena, kulturno in umetniško udejstvovanje in še na mnogih drugih področjih so aktivni naši krajani. Njihovo ustvarjanje bogati naš vsakdan in pušča močan pečat v domačem kraju in tudi izven meja domače občine.

Osnovna šola v Šentjanžu

Šolstvo v našem kraju ima zelo bogato tradicijo, saj je od ustanovitve prve šole minilo že častitljivih 176 let. Trudimo se, da dostojno nadgrajujemo delo številnih generacij pred nami. Sredi vasi se v šoli vsak dan zberejo šolarji in otroci v vrtcu, da bi našli odgovore na nešteta vprašanja, ki jih morajo razrešiti, preden odrastejo. Poleg pouka se učenci ukvarjajo z zanimivimi krožki in obšolskimi dejavnostmi, odhajajo na poučne ekskurzije, se preizkušajo v znanju, spretnostih, športu. Lahko se pohvalimo, da dosegamo zelo lepe rezultate na vseh področjih. Učenci še posebej radi sodelujejo v aktivnostih, ki si jih lahko izberejo glede na lasten interes.

Učenci vsako leto obiščejo kakšnega izmed Centrov šolskih in obšolskih dejavnosti, kjer jim lahko ponudijo manj običajne dejavnosti.

Stik z naravo ohranjamo tudi v domačem okolju, saj živimo v domala neokrnjenem naravnem okolju. Zelo pomembno se nam zdi, da se učenci zavedo tega privilegija, se ga naučijo spoštovati in ga ohranjati. V lanskem šolskem letu je Čebelarsko društvo oživilo čebelarski krožek na šoli. Kot učni pripomoček so v okolici šole postavili učni čebelnjak, ki ga sedaj ob pomoči mentorjev oskrbujejo mladi čebelarji.

Učenci se dokazujejo še na številnih področjih. Zelo uspešen je naš pevski zbor, gledališki krožek, lutkovni krožek, učenci so izvrstni kolesarji, likovniki, športniki, spopadajo se s tehničnimi znanji pri robotiki, dosegajo odlične rezultate na tekmovanjih iz znanja.

Rastoča knjiga v Šentjanžu

Rastoča knjiga je med novjšimi projekti, s katerimi smo se spoprijeli. Ob kulturnem prazniku v letu 2015 smo na pobudo predsednice KUD Budna vas, gospe Magde Sigmund, in gospoda dr. Janeza Gabrijelčiča zastavili našo Rastočo knjigo.

Prireditev ob kulturnem prazniku februarja 2015 in prva postavitev Rastoče knjige v Šentjanžu

Rastoča knjiga je gibanje, ki dokazuje in nas tudi osvešča, kako bogato zgodovino imamo, kakšne dragocenosti so v preseku časa ustvarili ljudje v našem okolju. Projekt, kot je ta, nas povezuje in v nas budi že malo zaprašene vrednote, kot so enotnost, sodelovanje, tolerantnost, zato je neizmerno dragocen. Naši učenci so neposredno vpeti v projekt. V okviru Rastoče knjige pišemo, raziskujemo, izdelujemo... Pomagajo nam društva in organizacije v kraju. Počasi se krepi vez, ki nas dela učinkovitejše in tako bolj zadovoljne.

Zadali smo si cilj, da bo Rastoča knjiga jedro, okoli katerega se bo zbralo vse, kar je pomembnega, dobrega, plemenitega, naprednega, humanega nastalo pri nas. Kot častna gosta smo na ustanovitveno prireditev povabili naša rojaka gospoda Janeza Kebra in Janeza Kosa, priznana strokovnjaka na področju zgodovine in slavistike, ki sta s svojim znanstveno raziskovalnim delom aktivno doprinesla tudi k prepoznavnosti Šentjanža v širšem slovenskem okolju.

Knjige vrednot, kot so jo zapisali naši učenci

Rastočo knjigo v Šentjanžu smo upodobili kot deklico, ki bere pod lipo. Želimo si, da bi nas vedno znova povabila k branju, ustvarjanju, raziskovanju in k mirnemu sožitju.

Šentjančanka - deklica, ki vsako leto dodaja liste odličnosti Rastoči knjigi

Vir: <http://posavje.info/images/stories/2015-02/DSCN9836.jpg>

RASTOČA KNJIGA VELIKI GABER

Rastoča knjiga Veliki Gaber je sicer zrastle pod okriljem Društva upokojencev Veliki Gaber, vendar so z željo po medgeneracijskem povezovanju k sodelovanju povabili tudi šolo. Hvaležni smo jim, da smo lahko del tako pomembne zgodbe tudi mi. Zakaj? Zato, ker je to ne samo zgodba o za kraj pomembnih ljudeh, ampak je to zgodba o vrednotah, o pozitivni naravnosti ljudi, o sprejemanju in odrekanju, o nesebičnosti..., o vrednotah, ki žal v naši družbi vedno bolj izginjajo, če pa so že prisotne, jih ne znamo več spoštovati in ceniti. In to so vrednote, ki so nujno potrebne, da bo naša celotna družba zaživela v sožitju, saj nas usmerjajo k boljši, pravični prihodnosti. In prihodnost so naši otroci, zato je še toliko bolj pomembno, da pomen Rastoče knjige dobro razumejo tudi oni.

In prav to je med drugim tudi razlog, da se šola Veliki Gaber redno vključuje v razne dejavnosti, povezane z Rastočo knjigo. Tako je po idejni zasnovi dr. Janeza Gabrijelčiča in okriljem Društva upokojencev Veliki Gaber in krajevne skupnosti v kraju zaživel Korenčkov praznik, kjer šola vedno aktivno sodeluje. Potek, kako iz ideje zraste praznik in kakšen pomen pri tem igra tudi Rastoča knjiga, so leta 2013 pod mentorstvom učiteljice Justine Zupančič učenci predstavili v dokumentarnem filmu z naslovom *Od ideje do praznika korenja*. Naš zvesti stimulator, gospod Gabrijelčič, pa nam je predstavil idejo o Abecedi odličnosti, mojstrstva in etike. Z veseljem smo idejo sprejeli, jo priredili svojim potrebam in z otroki v okviru tega projekta iskali vrednote, ki so pomembne za zdravo sožitje, razumevanje in napredek. Z vsem, kar smo uspeli ustvariti, smo se predstavili na 25. Forumu odličnosti na Otočcu. Dokazali smo, da se s povezovanjem, dobro

* mag. Barbara Brezigar, ravnateljica OŠ Veliki Gaber

voljo, delavnostjo in željo po napredku da narediti ogromno in to na prijeten način.

Morda se zdi, da direktne povezave z Rastočo knjigo v vsem napisanem ni, a se motite, če mislite tako. Izvorna ideja ostaja zvesta vsem tem dejanjem. In ker smo tako na čisto poseben način postali del Rastoče knjige tudi mi, smo se predstavili tudi v Župančičevi jami na slovesnosti ob dvigu Deklice z rastočo knjigo in skupaj s člani Društva upokojencev Veliki Gaber navdušili vse, ki so se slovesnosti udeležili. Bilo je lepo in sebi smo dodali še delček več v mozaiku pozitivnih vrednot, ki jih moramo negovati, čuvati in razvijati.

A zgodba se ne konča tu, nadaljuje se v projektu Abecede odličnosti, ki je postopno vključil še druge bližnje šole in tako sistematično bogati naše učence. Nadaljuje se pod okriljem Korenčkovega praznika, kjer se učenci vedno predstavijo s kvalitetnimi prispevki, ki raziskujejo našo dediščino in povezujejo staro in mlado.

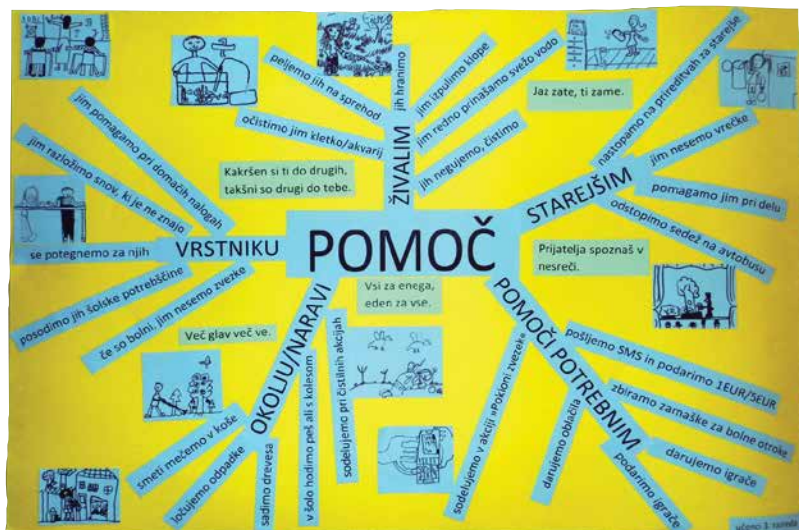

Praznik korenja v Velikem Gabru leta 2014 v sodelovanju vrtca in osnovne šole

*Učenci OŠ Veliki Gaber na prireditvi
v Severnem ljubljanskem parku Navje*

Rastoča knjiga raste in z njo rastemo tudi mi in naše vrednote. Trudimo se, da učence seznanjamo s pomenom, ki ga Rastoča knjiga skriva v sebi, z željo, da bodo vrednote, ki so njen temelj, postale del njih, da jih bodo ponotranjili in živeli po njihovih načelih ter tako prispevali k boljši družbi.

RASTOČA KNJIGA OSNOVNE ŠOLE TONETA PAVČKA

K državnemu projektu Rastoča knjiga se je Osnovna šola Toneta Pavčka pridružila leta 2014. Prav nenavadno bi bilo, če bi oklevali, ali bomo kot šola poudarjali pomen knjige in branja ter se ne zavedali, da če hočemo rasti in obstati, nujno potrebujemo knjigo.

Tone Pavček je poleg Borisa Pahorja drugi prejemnik nagrade Rastoča knjiga, nagrade, ki jo društvo podeljuje avtorjem, ki s svojim delom uveljavljajo slovenski jezik doma in po svetu. Opus Toneta Pavčka obsega pesniške zbirke za otroke, slikanice, pesniške zbirke za odrasle in eseje, prevajanje ruske poezije, v tuje jezike (angleščino, azerbajdžanščino, češčino, gruzinščino, ruščino, hrvaščino, makedonščino in srbščino) so prevedene tudi njegove najbolj znane pesmi. Poleg pisateljavanja je bil Tone Pavček dejaven tudi na drugih področjih – bil je novinar, ravnatelj gledališča, urednik in od leta 1979 do 1983 predsednik Društva slovenskih pisateljev, ambasador Unicefa, član Slovenske akademije znanosti in umetnosti, pa tudi politično aktiven. Bil je prejemnik številnih nagrad: Levstikove nagrade, Trdinove, nagrade Prešernovega sklada, Kajuhove nagrade, večernice, zlatega reda za zasluge Republike Slovenije, postal pa je tudi častni meščan Novega mesta, Ljubljane in Mirne Peči.

V tretjem delu esejev z naslovom *Čas duše, čas telesa*, v eseju *Branje kot zrenje in zorenje* Tone Pavček razmišlja: »Zavoljo lepe besede, tiste, ki se je udomila v knjigah, besedujem o branju in upam, če mi bo sreča mila, najdem z njo med vami sobesednike. Kajti tako kot vse na tem svetu – nebo, zemlja, kamen, ptica in človek – tudi beseda in knjiga ne moreta bivati sami, iščeta družbo, stik, blaženost in napornost sožitja. To je tako, kakor z nami,

* Barbara Goršič, vodja projekta Rastoča knjiga OŠ Toneta Pavčka Mirna Peč

pa naj svoje besede molčimo ali izgovarjamo. Celo več: mislim, da smo vsi, kakor smo dediči slovenskega in vesoljnega izročila. V začetku je bila beseda, zapisani svoji besedi in ji zavezani; da ji služimo, izgovarjamo, bogatimo, pričujemo zanjo in se je veselimo. Beseda, s katero poimenujemo vse, kar je, in ona imenuje nas. Naša vsebeseda. Naša knjiga.» (Pavček, 2004, str. 13)

*Otvoritev in prva postavitve Rastoče knjige
OŠ Toneta Pavčka 7. maja 2015*

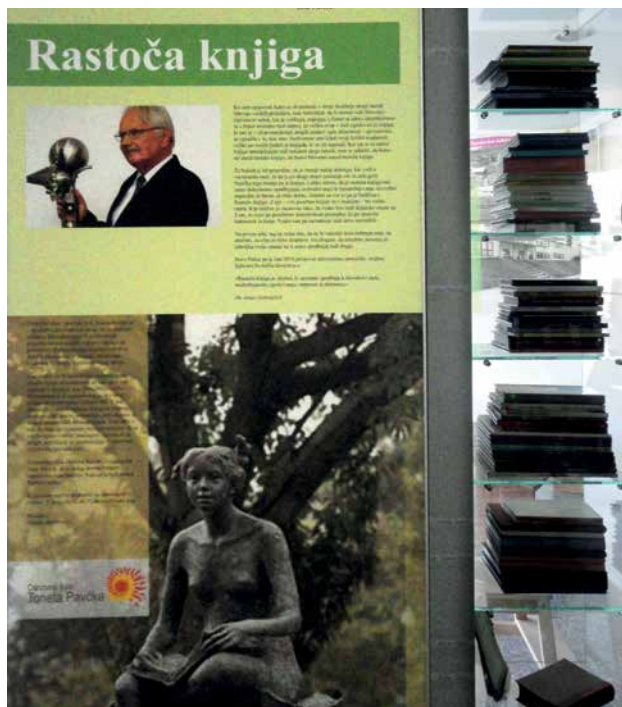
V OŠ Toneta Pavčka smo se odločili, da bomo gradili Rastočo knjigo in poudarjali pomen branja ter besedne umetnosti. V vitrini šolske avle se nahajajo dela Mirnopečanov, ki bogatijo svet literature, znanosti in polnijo ter bogatijo naš notranji svet. Na začetku Rastoče knjige se je kot prva znašla knjiga Franja Dularja z naslovom *Domači živinozdravnik*, ki je izšla leta 1890 in je po naših podatkih najstarejša publikacija, ki jo je izdal kak Mirnopečan. Najstarejši publikaciji kronološko sledijo ostala dela Mirnopečanov in danes naša Rastoča knjiga šteje 103 knjige, od tega je 9 publikacij naše šole in vrtca. Šola že vrsto let izdaja gradiva, kot so raziskovalne naloge, ki so še danes pomemben vir črpanja gradiva. V zadnjih

nekaj letih pa sistematično izdajamo zbornike šolskih projektov, s katerimi gradimo našo Rastočo knjigo. Misel, ki nas je vodila ob gradnji Rastoče knjige, je Pavčkova, in sicer: »Če ne bomo brali, nas bo pobralo«. Tako je šolska Rastoča knjiga poklon vsem Mirnopečanom, ki so prispevali svoj kamenček v mozaiku razvoja slovenskega naroda.

Akademik prof. dr. Boštjan Žekš z učenci OŠ Toneta Pavčka

Naj končam z besedami Toneta Pavčka: »Sediš, bereš, potem ne sediš več, ampak potuješ prek prostorov neznanja in komponent nejasnosti v domovino pripovedi, ki jih rod za rodom pripoveduje o svojem iskanju, o svojem življenju, o lepem in hudem, o smrti in ljubezni. Bereš, potuješ, v tebi raste kvas modrosti in svetloba, kot bi se gledal v ogledalu neba. Kajti: čas, preživet s knjigo, je predelan v svetlobo. Zapustiš enoličnost ravnine, puščo goličave, prepustiš se govoru, dialogu in beseda postane prijazna soseda, ki predte razgrinja svoje darove: zaupnost, skrivnost, čudenje nad svetom besedja. V njem je celo molk bogat in rodovit. Oglašajo se pisci, ki jih že dolgo ni, a vendar še zmeraj slišimo njihov glas, ko nam govorijo svojo in našo slovensko resnico: obstali smo, ker smo izbrali besedo!« (Pavček, 2004, str. 47)

Rastoča knjiga OŠ Toneta Pavčka

Z željo in upanjem, da bi bilo svetlobe v naši šoli čim več, torej da bi učenci in vsi, ki so povezani s šolo, prosti čas posvečali tudi knjigi, bomo gradili našo Rastočo knjigo še naprej, vsem pa polagali na srce Pavčkovo misel, da če ne bomo brali, nas bo pobralo.

Vir: Pavček, Tone. 2004. Čas duše, čas telesa: tretji del. Ljubljana: Knjižna zadruga.

RASTOČA KNJIGA OSNOVNE ŠOLE DR. PAVLA LUNAČKA ŠENTRUPERT

Pred dvema letoma, ob 30-letnici poimenovanja šole po dr. Pavlu Lunačku, smo na šoli odprli Rastočo knjigo in se tako pridružili Rastočima knjigama Občine Šentrupert in svetovne mladinske književnosti.

Naša Rastoča knjiga predstavlja dosežke – odličnost in mojstrstvo posameznikov in skupin, ki so delali in ustvarjali na šoli. Stalna razstava je postavljena v večnamenskem prostoru šole, ki je hkrati tudi galerija. Prva vitrina je namenjena velikemu človeku in domačinu dr. Pavlu Lunačku, po katerem nosi šola ime. Sledijo pomembni datumi v počastitev spomina na akademika Pavla Lunačka vse do danes. Predstavljeni so tudi pomembni datumi iz življenja šole v 30-letnem obdobju.

V drugi vitrini so pomembna dela, ki jih je šola izdala, in sicer *Šolstvo v Šentrupertu ob 375-letnici šolstva*, *Ilustracija - bližnjica h knjigi*, zbornik *Preproste besede*, *Korenine naše preteklosti*, zbornik *V vzponu znanja*, *Kako so včasih delali in praznovali v Šentrupertu*, *Pesmi mojih let*, *Igre in igrače naših babic in dedkov* in mladinski povesti *Nisem več Matiček* ter *Usodno popoldne*.

V naslednjih dveh vitrinah je prikazana ustvarjalnost na šoli, uspehi učencev pri interesnih dejavnostih in raziskovalnih nalogah ter njihova zlata priznanja. Seveda smo zelo ponosni na priznanje, ki smo ga prejeli za leto 2006 - Naj kulturna šola v Sloveniji.

* Janja Jerovšek, vodja projekta Rastoča knjiga OŠ dr. Pavla Lunačka Šentrupert

Abeceda vrednot - iz njih bo stkan svet (postavljena razstava)

In kako raste naša Rastoča knjiga?

Razmišljali smo, kako bi z učenci učno in vzgojno delo nadgradili. Z veseljem smo podprli Idejo dr. Janeza Gabrijelčiča o Abecedi odličnosti, mojstrstva in etike s pomočjo miselnih vzorcev in filozofije Rastoče knjige. Začrtali smo pot in začeli uresničevati cilje, kot so povečevanje in poglobljanje znanja, spodbujanje dela z miselnimi vzorci, spodbujanje izvirnosti, ustvarjalnosti in inovativnosti.

Naša prva stopnička na tej poti je bilo sodelovanje v projektu, ki ga je organiziral Center za izobraževanje in kulturo Trebnje, ko smo razmišljali na temo vrednot. Nastala je prikupna knjižica, v kateri je prikazano bogastvo razmišljanja učencev treh osnovnih šol. Pri nas pa smo Rastočo knjigo nadgradili s šolsko Abecedo vrednot. Učenci so s svojimi mentorji iskali tiste vrednote, ki jih moramo poudarjati in razvijati, da bodo bogatile naše življenje. Izhajali smo iz misli pisatelja Jožeta Snoja, da je vrednota nekaj, kar je vredno in dragoceno in da je človeško življenje brez življenjskih vrednot brez vrednosti.

Učenci so izbrali oziroma izglasovali, kot v parlamentu, 25 vrednot na posamezno črko abecede, jih prikazali z miselnimi vzorci, o njih razmišljali in ustvarjali. Nastali so čudoviti miselni vzorci, zgodbe, pesmi, definicije, uganke, križanke, stripi in rebusi. Vse to pa je zbrano v knjižici z naslovom *Abeceda vrednot – iz njih naj bo stkan svet*, ki smo jo izdali v letošnjem letu in je nov prispevek k Rastoči knjigi.

Miselni vzorec HVALEŽNOST (avtor Urban Berk, 9. razred, mentorica Janja Jerovšek)

Odpri smo tudi stalno razstavo in stena pred šolsko knjižnico se v vseh mavričnih barvah bohoti z originalnimi miselnimi vzorci. S tem pa seveda naše delo ni zaključeno, saj želimo vrednote vtakati v naše delo in učenje, ki bo tako prineslo trajno znanje za življenje.

RASTOČA KNJIGA KOROŠKE – ŽIVE VEZI

Katalog Rastoča knjiga Koroške – Žive vezi je nastala v čezmejnem projektu ŽIVE VEZI/akronim REG-KULT. Občina Prevalje je skupaj s projektnimi partnerji Krščansko kulturno zvezo, Sodalitas-katoliškim domom prosvete, Društvom Kulturni dom Pliberk, Mohorjevo družbo iz Celovca in partnerji na slovenski strani - Koroško osrednjo knjižnico dr. Franca Sušnika, Koroškim pokrajinskim muzejem - prijavila projekt z nazivom Žive vezi oz. akronim REG-KULT. Cilji projekta so bili:

- povezovanje in ustvarjanje enotnega kulturnega prostora znotraj enovite koroške regije,
- povezovanje koroških kulturnih ustvarjalcev s poudarkom trajnostnega razvoja kulturnega ustvarjanja mladih, spodbujanje sodelovanja med umetniki z obeh strani Koroške z razvojem kulturnega turizma.

Kulturna dediščina s svojo raznovrstnostjo in kakovostjo predstavlja pomemben socialni, ekonomski, vzgojni in izobraževalni potencial, ki se lahko izkoristi za doseg regionalno in prostorsko uravnovešenega, trajnostnega razvoja. Vsebinsko je projekt naslonjen na preplet kulturne raznovrstnosti in kulturne odličnosti posameznih okolij s poudarkom na skupni zgodovini, katere rezultat je katalog Rastoča knjiga Koroške – Žive vezi.

Čezmejni projekt je vez s preteklostjo in most med sedanjostjo in prihodnostjo pri ohranjanju identitete naroda. Rastoča knjiga je nikoli dokončana knjiga, je pripoved o mejnikih časa, odličnostih na najrazličnejših področjih ustvarjalnosti, ki so jo zanetili ljudje širokega duha, idej in znanj,

* Margareta Jukič, podžupanja Občine Prevalje, vsebinski vodja projekta REG-KULT Rastoča knjiga Koroške – Žive vezi

navdihnjenih z domačo zemljo. To je slovenski in koroški pomnik knjigi v njenem širšem pomenu.

Raziskali in zbrali smo izjemna pričevanja časa; s prvimi besedami v slovenskem jeziku med latinskimi zapisi v Matični knjigi župnije Device Marije na Jezeru na Prevaljah (1641–1679) in Leškim rokopisom (1757–1761), »edinstvenim rokopisom«, ki je ob Črnjanskem rokopisu (1633–1707) »najstarejša priča slovenske govorice v Mežiški dolini in kot tak zasluži posebno pozornost« (dr. Janko Kotnik). Odkrili in pridobili smo številne dokumente preteklosti, prve pisne omembe kulturne dediščine. Vse to je dostopno širši javnosti v virtualni obliki, ponujeno vsem uporabnikom spleta, dostopno na zaslonih na dotik pri projektnih partnerjih. Projekt Žive vezi in Rastoča knjiga se bosta širila še naprej. Izdelana e-aplikacija je dostopna na spletni strani <http://www.reg-kult.si>.

V Rastoči knjigi občine Prevalje, ki je nastala na pobudo izjemnega kulturnega ustvarjalca Jožeta Zupana, v štirih vsebinskih sklopih - Duhovna rast in razvoj, Dokumenti časa, Bralna značka (Prevalje so rojstni kraj Bralne značke), Osebnosti (izdelan imamo 544 geselskih člankov obsegajoč biografski leksikon občine Prevalje avtoric Marije Suhodolčan Dolenc in Margarete Jukič) - odkrivamo bogato, razgibano in zanimivo preteklost, povezanost čezmejnega koroškega prostora in ustvarjalnost naših ljudi. Zbirka Rastoča knjiga v e-obliki bo seznanjala, spodbujala k vedoželjnosti, razširjanju in poglobljanju znanja na vseh ravneh v skladu z razmišljanjem Korošca, ustanovitelja gimnazije na Ravnah, dr. Franca Sušnika: »Knjiga je posoda duha, žlahtna knjiga žlahtnega duha ...«.

Kaj je bilo naše vodilo?

Kulturni turizem v obeh mejnih koroških regijah (Koroška in Spodnja Koroška) razvijajo društva in strokovne inštitucije. S strani čezmejnega sodelovanja je nepovezan in slabo prepoznaven, tako v sami regiji kot izven nje. V desetmesečnem projektu je sedem projektnih partnerjev predstavilo javnosti, javnim ustanovam in ostalim inštitucijam v mejnih koroških regijah 30 različnih dogodkov, izdelalo 10 različnih publikacij, pripravilo vsebine za pet stalnih razstav na Prevaljah, Tinjah in Pliberku, postavilo pet stalnih razstav, izvedlo investicijo v skupni prostor za deponiranje slik in rekvizitov, izdelalo celostno grafično podobo projekta, e-aplikacijo, izvedlo

enotedensko kiparsko delavnico in izdelalo poslovni načrt za skupni čezmejni zavod.

V okviru projekta so nastale trajne zbirke Zgodovina Prevalj, Bralna značka in Rastoča knjiga občine Prevalje in Zgodovina Sodalitas-katoliškega doma v Tinjah ter Zgodovina MO Pliberk, v zasetku e-Biografski leksikon Koroške Žive vezi. Nastali so zborniki Blaž Mavrel, koroški bukovnik; Franjo Golob, koroški umetnik (Občina Prevalje); Ožbalt Ilaunig (KKZ Celovec) in Janez Petjak (Kulturni dom Pliberk); nastal je dragocen katalog Žive vezi – Rastoča knjiga Koroške vseh nastalih stalnih zbirk, ki odkrivajo povezanost Koroške z obeh strani meja.

Projekt je delno financirala Evropska unija in sicer Evropski sklad za regionalni razvoj. Izvedena je bila kiparska delavnica na temo čezmejne promocije Bralne značke, izdelan kip Krojačka Hlačka, postavljen pri OŠ Franja Goloba na Prevaljah, delo Jirija Kočice po upodobitvi lika slikarke ilustratorke Marlenke Stupice z njenim dovoljenjem in dovoljenjem družine Suhodolčan.

Krojaček Hlaček je spomenik branju in Rastoče knjige Koroške

RASTOČA KNJIGA - ŽIVE VEZI IN NJIHOVE KORENINE

»Občina Prevalje, kot nosilni partner projekta REG-KULT - Žive vezi, si je dolga leta prizadevala, da uspe na evropskih razpisih s tem kulturnim projektom, s čimer odpiramo nov list v povezovanju koroškega prostora.

Uspelo je, čeprav je bilo za tako zahtevno vsebino na voljo izjemno malo časa. Dosegli smo cilj dragocenega bogatenja in povezovanja skupnega koroškega prostora. Hvala vsem sodelujočim, opravili ste pomembno delo Živih vezi«, dr. Matic Tasič, župan Občine Prevalje.

»Iz generacije v generacijo ustvarjamo in utrjujemo mostove med sosedi, projekt REG-KULT ali Rastoča knjiga Koroške – Žive vezi nas je gotovo še bolj povezal. V elektronski obliki je zastavljen čezmejni e-Biografski leksikon Koroške – Žive vezi, velika dragocenost, ki jo bomo nadaljevali, če bodo za ta namen tudi razpisi EU in finančna sredstva. Ohranjali se bodo stiki na literarnem, likovnem, glasbenem in gledališkem področju. V Rastoči knjigi občine Prevalje bo prikazana naša zgodovinska povezanost prostora in časa, saj gre za skupni koroški prostor. Peca je naša in vaša, očak, ki prisostvuje tisočletni zgodovini rasti in povezovanj narodov na obeh straneh. Nastalo je obsežno strokovno delo s prikazom prepleta zgodovine in vezi Slovencev na obeh straneh meje. Potrebna je vsebina, ki povezuje uspešno koroško zgodbo, ki jo daje kultura in jo nudi narava. Žive vezi bodo ostale in povezovale v Rastočo knjigo Koroške, kot so povezovale doslej«, Greta Jukič, podžupanja Občine Prevalje.

»Z vključitvijo Republike Slovenije v Evropsko unijo so se odprle potrebe in možnosti po medsebojnem sodelovanju. Vzklilo je seme povezovanja ustanov in posameznikov v okviru različnih projektov, tudi kulturne dediščine. Eden teh je REG-KULT ali Rastoča knjiga Koroške – Žive vezi, ki razkriva korenine in nosilce živih vezi ter spodbuja kreativne kulturne industrije in ustvarjanje na različnih kulturnih področjih. A največjo težo daje ljudem, živim vezem, ki se zrcalijo v e-biografskem leksikonu Koroške. Raziskovanje preteklosti vedno znova odstira tančico skrivnosti in naredi znano že davno pozabljeno dejstvo iz življenja posameznika ali skupnosti. Osvetlitev zgodovine Pliberka, Tinj in Prevalj pomeni spoznavanje nekoč skupnega razvoja v skupnem kulturnem

prostoru, a se vsako mikroobmočje ponaša s posebnostmi, ki jim v tem globalnem svetu dajejo pečat drugačnosti. Še posebej se ta drugačnost odraža v biografijah ljudi, ki so pustili svoj ustvarjalni pečat v rojstnem kraju ali drugje po svetu. Razkrivanje zgodovine in biografij je kot Rastoča knjiga, ki se nikoli ne konča, temveč ji vedno znova dodajamo nove liste. Tudi množica bralcev Bralne značke, izjemnega gibanja bralne kulture na Slovenskem, ki je vzniknilo na Prevaljah«, dr. Karla Oder, Koroški pokrajinski muzej, strokovna vodja projekta.

Sodalitas
Katholisches Bildungshaus
Katholischer Bildungshaus
Tarnach/Tinje, www.sodalitas.at

»Z evropskim programom smo to čezmejno sodelovanje še bistveno razširili in popestrili, predvsem pa načrtali pot tudi za nadaljnje in še bolj razvejeno sodelovanje. Ista kultura nas povezuje, a hkrati obvezuje, da jo zavestneje gojimo in tudi posredujemo mlajšemu rodu. Le tako bo kulturno ustvarjanje – bodisi z glasbo, z likovno umetnostjo, s sodobno fotografijo ali z odrskimi nastopi – tudi v prihodnje oblikovalo nezamenljivo duhovno in kulturno lice naše skupne pokrajine Koroške«, Jože Kopeinig, Dom Sodalitas v Tinjah.

»Digitalni kioski z informacijami vseh partnerjev REG-KULT-a, kot orodje za podajo in promoviranje informacij o projektu Rastoča knjiga Koroške – Žive vezi smo izbrali informacijsko komunikacijsko tehnologijo (IKT) 21., ki so postavljeni v Kulturnem domu Pliberk, Domu Sodalitas in na Prevaljah, v Knjižnici Prevalje, osnovni šoli in na spletni strani občine <http://www.reg-kult.si>. Cilj: povezovalna institucija koroškega prostora«, Tanja Srnec, vodja projekta.

»Ambiciozne programske zasnove v dokaj pičlo zasnovanem časovnem obdobju že dobivajo bistrejšo sliko. S projektom rastemo skupaj. Razveseljive novice, da pri skupnih prireditvah nastajajo novi stiki in domene za sodelovanje, so to, kar naj bi ostalo po zaključku projekta«, Milan Piko, Kulturni dom Pliberk.

»S projektom REG-KULT smo našli povezovalne elemente včasih podobne, včasih skupne zgodovine. Te skupnosti pa odkrivamo najboljše na področju kulture in umetnosti, na področju besede in upodobljene besede, ker je beseda najmočnejši povezovalni

člen med ljudmi. Gospodarstvo in denar igrata svojo vlogo, z iskreno besedo in s kulturnim delovanjem pa lahko to vlogo oplemenitimo in poglobimo«, Martin Kuchling, Krščanska kulturna zveza.

»Koroška se je povezala s Koroško tudi s projektom, ki spodbuja branje. Bralna značka, ki je že v 55. sezoni, se je začela na Prevaljah in se nato širila po vsej Sloveniji in prek njenih meja. Bralna značka si bi zaslužila pomnik v obliki osrednjega slovenskega muzeja«, Mateja Rihter, Nedelja.

»Rezultat projekta z akronimom REG-KULT - Žive vezi je tudi izid knjige Blaž Mavrel, koroški bukovnik sredi gozdnih samot. Zbornik, kot ga je poimenovala glavna urednica Greta Jukič, je pregled dela koroškega Krjavlja, kot ga je naslavljal prof. Stanko Kotnik. In seveda ne samo pregled, pred nami se pokaže podoba tega ljudskega kulturnika. Tistega kulturnika iz vrst samoukih koroških ustvarjalcev, kot so še Andrej Šuster Drabosnjak, Miha Andreaš, Jurij Vodovnik, Matija Naglič in Franc Leder-Lisičjak«, Marija Suhodolčan Dolenc, avtorica bibliografije Blaža Mavrela.

»Zbližanje je še kako pomembno na šivih, ki so jih ustvarile državne meje, saj so marsikje raztrgale nekdanjo celoto. Tako se je zgodilo tudi na Koroškem med Avstrijo in Slovenijo. Projekt Žive vezi, ki se je ukvarjal tudi s skupnim izročilom Koroške na obeh straneh meje, dokazuje potrebo, smisel in potencial zблиževanja na teh šivih. To je vredno vsakršne, predvsem tudi finančne podpore, ker bo prav to zajamčilo željo po mirnem sožitju v Evropi«, Adrian Kert, Mohorjeva družba Celovec.

»Že akronim REG-KULT - Žive vezi je več kot zgovoren o namenu našega druženja in sodelovanja. Od nekdaj živimo kot sosede. Ljudje oziroma posamezniki smo tisti, ki smo želeli in tudi vzpostavili sodelovanje med nami, to pa pomeni sodelovanje med institucijami in kraji tostran in onstran Koroške«, dr. Irena Oder, Koroška osrednja knjižnica Ravne na Koroškem.

»Stanko Kotnik, profesor slovenskega jezika in Leopold Suhodolčan, ravnatelj Osnovne šole na Prevaljah, sta se odločila, da popestrita pouk slovenskega jezika, ker sta pogrešala izviren stik z literaturo. Čeprav so imeli bralne sezname, žara pri branju ni bilo. To je Stanko Kotnik kot učitelj zaznal in pri Čehih je dobil

idejo za spodbujanje bralne kulture, ki ga je spodbudila k razmišljanju, kako v tem okolju motivirati mlade bralce k branju. Predsednik Republike Slovenije Danilo Türk je z zlatim redom za zasluge leta 2011 odlikoval Društvo Bralna značka Slovenije – ZPMS, za 50-letno uspešno spodbujanje bralne kulture med mladimi in s tem za prispevek h kulturi slovenskega duha, znanja in ustvarjalnosti. Bralna značka bi si zaslužila tudi pomnik v obliki muzeja. Na Prevaljah na osnovni šoli imajo zbirko oz. muzej bralne značke, neke zasnove so že. Veliko gradiva je že zbranega«, Liljana Suhodolčan, muzejska svetovalka v Koroškem pokrajinskem muzeju.

»Čezmejni projekt REG-KULT - Žive vezi je bogato obrodil v le nekaj mesecih prizadevnega dela vseh sodelujočih. Odpiramo nov list v povezovanju in poznavanju koroškega prostora. Nastaja trajna Rastoča knjiga Koroške – Žive vezi, nastala je Rastoča knjiga občine Prevalje. OD ZNAČKE do RASTOČE KNJIGE, ki sega čez mejo, je na Koroškem bil storjen korak. Pobrskajte po spletni strani Občine Prevalje, aplikaciji <http://www.reg-kult.si>«, Margareta Jukič, podžupanja Občine Prevalje, vsebinski vodja projekta.

Sodelujoči v projektu REG-KULT Rastoča knjiga Koroške – Žive vezi

RASTOČA KNJIGA OSNOVNE ŠOLE LAVA CELJE

»Z roko v roki strnimo krog
pod krošnjo znanja za 21. stoletje.«

Vizija OŠ Lava Celje

Zadnjih deset let smo na OŠ Lava posvetili večplastnemu razvoju programov, s katerimi uresničujemo:

- pozitivne spremembe pri pouku – usmerjenost na povečano aktivno vlogo učencev ter sprejemanje odgovornosti za lastne dosežke;
- sistematičen razvoj vseh osmih evropskih kompetenc, ki jih učenci razvijajo s pomočjo bogatih vsebin projektov, dnevov dejavnosti, vpetosti v zunanje okolje...;
- usmerjeno vzgojno delovanje s pomočjo zapisanih kodeksov obnašanja, saj se zavedamo, da z dobro vzgojo mladi ljudje dobijo več priložnosti za doseganje zastavljenih ciljev;
- z razvojnimi programi kot npr. model državljskih kompetenc, medgeneracijsko povezovanje, v okviru katerih lahko učenci gradijo svojo osebnost in se razvijajo v odgovorne državljane.

Tako smo v teh letih sodelovali v številnih projektih na lokalnem in državnem nivoju. Predvsem pa smo ponosni, da smo razvili nekaj lastnih projektov, ki jih z učenci uresničujemo, živimo ter širimo v lastno okolje in tudi izven domačega kraja.

Izpostaviti želimo le tiste projekte, ki so nam služili kot odlična podlaga za nadgradnjo filozofije Rastoče knjige, h kateri se pridružujemo v tem letu:

* mag. Marijana Kolenko, ravnateljica OŠ Lava Celje

POZDRAV PTIC MIRU: vrednote miru, svobode, sobivanja, sožitja, znanja, aktivnosti, strpnosti...,

MODEL DRŽAVLJANSKIH KOMPETENC: spoštovanje maternega jezika, slovenske identitete, domovine, spoštovanje praznikov, simbolov slovenstva, bonton ravnanj...,

MEDGENERACIJSKO SODELOVANJE: sobivanje, povezovanje, medsebojna pomoč, pravičnost, solidarnost...,

EVROPSKO OGRODJE ETIKE IN VREDNOT: humanost, modrost, življenje, skrb za sočloveka...,

RASTOČA KNJIGA OŠ Lava: abeceda odličnosti, mojstrstva in etike.

V projektu Rastoča knjiga smo prepoznali neprecenljivo vrednost za nadgradnjo našega večletnega prizadevanja - poglobljeno in sistematično izgradnjo temeljnih vrednot, odnosa do ljudi, domovine, jezika, znanja, odličnosti delovanja vsakega posameznika...

Iskreno si želimo naše učence pripraviti za prihodnost, ki jo bodo sooblikovali, spreminjali, gradili in odgovorno razvijali z zavedanjem bogate zgodovinske preteklosti. Koncept Rastoče knjige se je ujel z našo filozofijo šole in se ji z velikim ponosom pridružujemo.

Dr. Janez Gabrijelčič je na naši šoli Rastočo knjigo predstavil s toliko vere v dobro, da smo se brez razmišljanja priključili eminentni družbi tistih, ki v slovenskem prostoru gradijo Rastočo knjigo. Tudi mi verjamemo izjemni misli našega slovitega akademika in pisatelja iz Trsta, Borisa Pahorja, ki pravi: »Edino ljubezen bo rešila človeštvo.«

V mesecu decembru 2015 smo ob državnem prazniku – dnevu samostojnosti in enotnosti - pripravili slavnostno akademijo v počastitev praznika in ga oplemenitili z vsebino Rastoče knjige. Na slovesnosti je vsem zbranim učencem, zaposlenim in gostom izbrane besede podaril dr. Janez Gabrijelčič, duhovni vodja tega izjemnega gibanja.

Tako smo ob koncu leta 2015 izdali motivacijski koledar Rastoče knjige *Abeceda odličnosti, mojstrstva in etike OŠ Lava*, ki ga je prejela vsaka družina. Koledar z dvanajstimi temeljnimi vrednotami - vsak mesec se ponaša z novo vrednoto - ter petindvajsetimi črkami abecede, ki so oblikovane v

miselne vzorce prof. Marije Gabrijelčič - abecedo odličnosti - aktivnosti, dejavnosti, vrednote, ki so jih učenci od prvega do devetega razreda izbrali ter likovno upodobili.

*Slovesno akademijo v počastitev Dneva samostojnosti in enotnosti
so učenci oplemenitili z vsebino Rastoče knjige*

Vsak mesec v letu 2016 se bomo usmerili k uresničitvi zastavljene vrednote s številnimi aktivnostmi učencev, zaposlenih ter staršev in tako udejanjali najvišje dobro.

V mesecu maju 2016 pa bomo pripravili osrednji dogodek Rastoče knjige OŠ Lava Celje, s katerim bomo slavnostno zaokrožili prvo šolsko leto, ki ga usmerja duh tega izjemnega gibanja.

RASTOČA KNJIGA OSNOVE ŠOLE DRSKA NOVO MESTO

»Življenjski cilj vsakega posameznika je vedno isti:
napredovanje v dobrem.«

Lev Nikolajevič Tolstoj

Na Osnovni šoli Drska smo aprila 2014 s posebno prireditvijo simbolično pristopili k projektu Rastoče knjige, k projektu, ki nas povezuje v kulturi, dviga našo razvitost in zrelost, spodbuja rast vsakega posameznika, goji medsebojno spoštovanje, nas vzgaja v vrednotah, kot sta strpnost in skupno dobro, nas pelje po poti odličnosti.

»Knjiga, ki jo piše OŠ DRSKA, je vedno ODPRTA, ker vanjo pišejo nove in nove generacije. Naj bo tudi RASTOČA v prepletu že znanih spoznanj, uspehov in nove ustvarjalnosti,« smo zapisali na prvi njeni strani.

* Nevenka Kulovec, ravnateljica OŠ Drska Novo mesto

Poseben pečat dogodku sta s prisotnostjo na prireditvi in s pozdravom vtisnila predsednik Državnega sveta Republike Slovenije gospod Mitja Bervar in oče slovenske Rastoče knjige dr. Janez Gabrijelčič.

V Rastočo knjigo OŠ Drska smo prve besede zapisali že na samem začetku našega delovanja, v letu 2002, ko smo si zadali cilj, da bomo lepi in moderni stavbi vdihnili dušo z bogato vsebino, z odličnim znanjem, z bogato ustvarjalnostjo in radoživostjo, z odprtostjo za vse, s sprejemanjem drugačnosti, z dobrimi odnosi. Tisti, ki spremljajo naše delo, vidijo, da naša knjiga raste. Prvim besedam smo dodali drugo, tretjo, jih povezali v prve stavke in povedi, ob 10-letnici delovanja, leta 2012, smo zapisali že prvo zaključeno zgodbo in pridobili naslov Kulturna osnovna šola. Naša knjiga torej lepo in počasi raste. Raste, ker je odprta za vse. Vanjo pišejo tudi starši in zunanji sodelavci, literati, glasbeniki, likovni ustvarjalci, plesalci. Povezujemo generacije in spoštujemo tradicijo, cenimo preteklost in ustvarjamo bodočnost.

*S kulturne prireditve ob drugi širitvi Rastoče knjige
OŠ Drska leta 2015*

Izredno počaščena sem bila ob obisku dr. Janez Gabrijelčiča, očeta slovenskega projekta Rastoče knjige, ki nas je v našem delu prepoznal kot primerne kandidate za člane vse širše družine slovenske Rastoče knjige in nas v jeseni 2013 povabil k sodelovanju.

V prvem letu projekta 2013/14 smo najprej viharili možgane učitelji. Raziskovali smo, kaj je sploh Rastoča knjiga, oblikovali smo osnutke naše Rastoče knjige, razmišljali smo, kako k ideji pritegniti učence, kako povezati in nadgraditi že aktivne projekte vezane na knjigo: Veliki in mali prijatelj, Bralni nahrbtnik, Bralna značka, Naša mala knjižnica... Na široko zastavljenem kulturnem dnevu smo k delu pritegnili tudi učence, ki so se zagnano lotili ustvarjanja na temo vrednot. Vsak oddelek je na svojstven način pristopil k ideji oblikovati knjigo odličnosti. Še posebej aktivni in samoiniciativni so bili devetošolci, ki so Rastočo knjigo vzeli zelo zares in so jo oblikovali kot predstavitev svoje generacije, ki zapušča devetletko in pušča v šoli vidne sledi.

Drobce ustvarjalnosti, ki so nastali že v prvem letu aktivnosti, smo razstavili na otvoritveni slovesnosti, ko smo v šolski prostor umestili tudi simbolno skulpturo Rastoče knjige. Skulpturo so v začetku sestavljali trije stekleni kubusi, v katerih razstavljamo glasila, knjige, zbornike, koledarje in drugo pisno in likovno ustvarjalnost učencev šole ter delo gostujočega ustvarjalca. Gost prve prireditve je bil slikar Janko Orač, ki je k projektu pristopil z »rastočo« sliko. Povedal je, da se ga je projekt Rastoča knjiga močno dotaknil in ga je spodbudil k razmišljanju o rastoči sliki. Tako je zrastle velika slika, ki ima svojo zgodbo videnja sveta skozi sodobne medije in digitalizacijo. Slika še vedno krasi steno šolske jedilnice.

V šolskem letu 2014/15 smo skulpturo nadgradili z novim kubusom, na katerem je upodobljena deklica z Rastočo knjigo. Na drugi list Rastoče knjige OŠ Drska smo kot moto delovanja

zapisali: »Rastemo s svojim delom, znanjem in sposobnostmi. S srčnostjo, človekoljubnostjo, poštenostjo in odprtostjo oblikujemo sedanost in vstopamo v prihodnost.«

Na pobudo dr. Janeza Gabrijelčiča smo učenci, strokovni delavci in tudi starši ustvarjali in poustvarjali na konkretno temo Abeceda odličnosti, mojstrstva in etike, kar smo s ponosom zaokrožili v knjigi z istoimenskim naslovom.

Vse zbrano in tudi tisto, ki je še ostalo neobjavljeno, dokazuje, da se je Rastoča knjiga dotaknila vsakega izmed nas. Verjamem, da je knjiga prvi kamenček v mozaiku, ki ga bomo sestavljali tudi v bodoče.

RASTOČA KNJIGA NOVO MESTO

Rastoča knjiga je izvirni slovenski projekt, ki je na različnih področjih pognal že globoke korenine. Projekt Rastoča knjiga torej ni usmerjen samo v preteklost in sedanjost, prav tako pomembna sestavina projekta je pogled v prihodnost. Želimo namreč duhovno rasti in prispevati k razvoju kulture, kar simbolično ponazarjamo z Rastočo knjigo.

Projekt Rastoča knjiga Novega mesta domuje v Parku rastoče knjige, ki se nahaja ob Knjižnici Mirana Jarca in katerega skrbnik je knjižnica.

Rastoča knjiga Novo mesto

* Borut Novak, direktor knjižnice Mirana Jarca Novo mesto

V okviru Rastoče knjige vsako leto na isti dan obeležujemo dva projekta, pomembna za Novo mesto ter njegovo literarno, kulturno in duhovno dediščino, in sicer:

- **projekt Rastoča knjiga Novega mesta**

Vsako leto Rastoča knjiga zraste za nov list s prispevkom pomembnega ustvarjalca Novega mesta s področij literature, zgodovine in drugih področij človekove ustvarjalnosti. Tako je do sedaj novomeška Rastoča knjiga zrastle za tri liste. Letošnjega smo posvetili listini o podelitvi mestnih pravic Novemu mestu oziroma Rudolfswerthu, vojvode Rudolfa Habsburškega, v sklopu obeležitve 650. obletnice ustanovitve Novega mesta;

*Predsednik Republike Slovenije, gospod Borut Pahor, je ob
otvoritvi Rastoče knjige Novo mesto zasadil tudi lipo*

- **projekt Združene rastoče knjige partnerskih mest Novega mesta**

V Parku rastoče knjige vsako leto postavimo skulpturo z odlitkom najpomembnejše knjige enega od pobratenih mest Novega mesta. Tako smo leta 2014 v počastitev pete obletnice podpisa sporazuma o partnerstvu in sodelovanju med Novim mestom in poljskim mestom Torunj postavili spominsko obeležje z naslovnico epohalne knjige Nikolaja Kopernika

»O gibanju nebesnih teles«, ki je po mnogih ocenah najpomembnejša knjiga Torunja. Leta 2015 pa smo v počastitev dolgoletnega sodelovanja s partnerskim mestom Bihać postavili skulpturo njihove najpomembnejše knjige »Ulicom Bišća«, pesnika Huseina Derviševića.

V Knjižnici Mirana Jarca smo ponosni, da smo skrbniki novomeškega projekta in Parka rastoče knjige, v katerem se zlasti v poletnem času odvijajo številne kulturne, izobraževalne, zabavne in humanitarne prireditve ter dogodki za vse starostne skupine naših uporabnikov.

Še posebej pa smo ponosni, da se ideja Rastoče knjige širi tudi na mednarodno raven in da je v simbolnem pomenu ravno knjiga tista, ki ponazarja sodelovanje Mestne občine Novo mesto s svojimi partnerskimi mesti. Na podlagi tega sodelovanja je tudi vzknila ideja o projektu Združene rastoče knjige pobratenih mest Novega mesta, s katerim naj bi se vsa naša pobrate-na mesta v Parku rastoče knjige predstavila s svojo najpomembnejšo knjigo.

Pogled na Knjižnico Mirana Jarca

Za širjenje oziroma prevzem projekta so zainteresirani tudi v mestu Bihać, kjer smo na podlagi tega projekta izvedli zanimiv kulturni dogodek v Kulturnom centru Bihać, v sklopu 18. kulturne manifestacije »Ulicom Bišća«, na katerem so sodelovali njihovi in naši literarni ustvarjalci.

Novo mesto z omenjenim projektom pridobiva zanimivo izhodišče, ki prikazuje kulturno bogastvo pobratenih mest in njihovo duhovno snovanje. Prikazuje tudi naravnost v prihodnje. Novo mesto naj bi s projektom rastlo kot mesto, odprto v svet povezovanja, znanja, kulture in umetnosti in ne nazadnje tudi uspešnega gospodarstva.

Naš cilj je, da postaneta projekta Rastoča knjiga Novega mesta in Združene rastoče knjige pobratenih mest Novega mesta tudi dolgoročna, skupna projekta rasti in razvoja Knjižnice Mirana Jarca in Mestne občine Novo mesto in kot taka tudi razpoznavna znaka in specifični blagovni znamki našega mesta.

RASTOČA KNJIGA STIČNA V MUZEJU KRŠČANSTVA NA SLOVENSKEM

Stalna razstava Rastoča knjiga Stična v Muzeju krščanstva na Slovenskem na enem mestu prikazuje bogastvo duhovnega snovanja Stične na Dolenjskem. Stična, s svojo Cistercijansko opatijo Stična in stiškimi rokopisi, z državnim Muzejem krščanstva na Slovenskem in dragocenostmi v njem, razstavami, zeliščnimi inovacijami, z delovanjem številnih društev in drugimi dosežki, je znana po vsej Sloveniji in tudi širše. Od jeseni 2012 kraj plemeniti tudi stalna razstava Rastoča knjiga Stična, katere pobudnik je bil dr. Janez Gabrijelčič.

Rastoča knjiga Stična se v Muzeju krščanstva na Slovenskem nahaja v posebni vitrini v pritličju muzeja, za katero skrbi avtorica tega prispevka. Zaradi omejitve s prostorom je v vitrini predstavljen le izbor knjižnih del. Avtorji knjig so bili rojeni v Stični, so tu živeli ali delali oz. živijo in ustvarjajo še danes (stiški menihi, lokalno prebivalstvo, zaposleni v muzeju ali drugih javnih ustanovah) ali pa je Stična s svojimi kulturnimi, naravnimi in turističnimi potenciali predmet njihovih raziskav v znanstvenih in poljudnoznanstvenih razpravah ter v literarnih delih. Novembra 2015 je bilo v vitrini Rastoča knjiga Stična na ogled 60 knjig in dva CD diska.

Odkar imamo v muzeju Rastočo knjigo Stična, povezujemo preteklost s sedanostjo na prav poseben način. Vsebinsko se namreč Rastoča knjiga Stična prav lepo dopolnjuje s predstavitev znamenitih stiških rokopisov s konca 12. stoletja v prvem nadstropju muzeja, na stalni razstavi Življenje za samostanskimi zidovi.

* mag. Nataša Polajnar Frelih, direktorica Muzeja krščanstva na Slovenskem

Stiške romanske rokopise prikazujemo v rekonstruiranem »skriptoriju«, v katerem sedi lutka meniha, ki s peresom prepisuje enega od srednjeveških rokopisov. Ob sebi ima pergamentne folie, pisala, barvila. Od leta 2014 predstavljamo stiške rokopise tudi s pomočjo interaktivne aplikacije, ki je nameščena v dodaten »pisalni pult«. Interaktivno aplikacijo je vsebinsko zasnoval naš kustos Tadej Trnovšek v okviru evropskega projekta RISECI. Interaktivna aplikacija omogoča ogled krajšega filma o izdelavi pergamenta, v besedi in sliki so predstavljeni vsi najpomembnejši stiški romanski kodeksi. V tehniki 3D sta na ogled stiški romanski kodeks z najstarejšo ohranjeno vezavo na Slovenskem in Stiški rokopis iz 15. stoletja. Besedilo iz tega rokopisa je možno tudi prebrati in poslušati v flash tehniki, ki jo je pripravila in nam jo za naše potrebe odstopila Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani. Obiskovalec našega muzeja pa lahko postane tudi sam srednjeveški pisar. V eni od pisav, ki so značilne za stiške srednjeveške rokopise, namreč lahko s pomočjo dotičnega zaslona in termičnega tiskalnika napiše svoje ime ali krajše besedilo in svoj izdelek odnese domov.

Pisanje knjig in njihovo shranjevanje v vedno večji samostanski knjižnici pa se je v Stični nadaljevalo tudi v novi vek. Od knjig na pergamentu in prepisovanju se zgodba nadaljuje s predstavitvijo tiskanih knjig, ki so jih redovniki kupovali, dobivali v dar in jih tudi menjali med samostani. V »armariju« imamo shranjena originalna tiskana dela od 16. stoletja dalje, knjige pa smo si izposodili v stiški samostanski knjižnici. Predvsem pri šolski mladini poudarjamo, da je prav ta »armarij«, z imenitnimi knjigami, v našem muzeju naš pravi zaklad.

V pritličju muzeja pa imamo postavljeno Rastočo knjigo Stična. Pregled v njej začenjamo s faksimilom Stiškega rokopisa z leta 1428, nadaljujemo pa s knjigami iz današnjega časa. Knjige so urejene po naslednjih vsebinskih sklopih: arheologija, zgodovina, umetnostna zgodovina, teologija, leposlovje, jubilejni zborniki, pedagogika, samostojno skupino pa predstavljajo publikacije, ki smo jih v zadnjih dvajsetih letih napisali zaposleni v Muzeju krščanstva na Slovenskem. Muzej ima namreč svoje prostore v delu stiškega samostana.

Na bogato arheološko dediščino iz halštatske naselbine Vir pri Stični nas opozarja strokovna monografija dr. Staneta Gabrovca (*Stična II/I, Gomile*

starejše železne dobe, katalog, Narodni muzej Slovenije, Ljubljana 2006). O naših prednamcih piše tudi Leopold Sever, (*Iskal sem prednamce: dokazi in razmišljanja o starožitnosti Slovencev na Dolenjskem zahodu*, Turjak 2003, samozaložba).

Bogato zgodovino stiškega cistercijanskega samostana, ustanovljenega leta 1136, so raziskovali in jo še raziskujejo mnogi zgodovinarji, med njimi tudi Jože M. Grebenc (*Gospodarska ustanovitve Stične in njena dotacija leta 1135*, Stična 1973), Jože Gregorič (*Cistercijani v Stični*, Ljubljana 1980), v vitrini pa je na ogled tudi monumentalno delo dr. Jožeta Mlinariča (*Stiška opatija 1136–1784*, Novo mesto 1995). Stiški samostan je več desetletij raziskoval umetnostni zgodovinar dr. Marijan Zadnikar. Romansko Stično, z njeno imenitno triladijsko baziliko in križnim hodnikom, je postavil na zemljevid evropskih srednjeveških cisterc. O stiškem samostanu je napisal več knjig, v vitrini je na ogled delo *Samostan Stična in njegove znamenitosti*, Ljubljana 2001. Stiške rokopise raziskuje dr. Nataša Golob. Na ogled je angleška izdaja njene monografije *Twelfth-Century Cistercian Manuscripts: The Sitticum Collection*, Ljubljana 1996. Ob praznovanju 900. obletnice cistercijanskega reda in 100. obletnice ponovne naselitve stiškega samostana je več avtorjev objavilo svoje prispevke v knjigi *Stična ob jubilejih 1098–1898–1998*, Stična 1998. V jubilejnem letu je knjigo napisal tudi Vojan Tihomir Arhar, *Oživljena tihota: Cistercijanska opatija Stična 1898–1998*, Novo mesto 1998.

Za zidovi stiškega samostana so menihi že od nekdaj pisali. Ker bi bil seznam njihovih del v 900 letni zgodovini samostana predolg, smo se v vitrini *Rastoča knjiga Stična* morali omejiti na posamezna knjižna dela, ki so jih napisali stiški menihi po drugi svetovni vojni. Na ogled je tako prvi slovenski prevod *Rimskega misala* izpod peresa patra dr. Metoda Turnška (Ljubljana 1965). V vitrini je tudi ponatis njegovega dramskega dela, *Potujoči križ belih menihov* (Stična 1999). Le kdo ne pozna knjige patra Simona Ašiča *Domača lekarna p. Simona Ašiča: 1. del, recepti*, Celje 1995. Leta 2013 je izšla knjiga *Samostan Stična: domovanje patra Simona Ašiča*, napisalo pa jo je več avtorjev. V posebni publikaciji je predstavljen likovni opus cistercijana in akademskega slikarja p. Gabrijela Humeka (Sedej Ivan, Tršar Marjan, Nadrah Anton, *Gabrijel Humek*, Novo mesto 1994).

Pater dr. Anton Nadrah je avtor številnih teoloških razprav. Na ogled je le ožji izbor njegovih knjig: *Odrešenik Jezus Kristus*, Ljubljana-Stična 1984, *Luč v temi*, Stična 1993, *Fatima, okno upanja*, Ljubljana 2013, *Sv. Janez Pavel II. ves Marijin*, Ljubljana 2014, *Kristus bo zmagal po Mariji*, Sto let Fatime, 1, Ljubljana 2015; *Glasnica Marijinega srca: ob deseti obletnici smrti sestre Lucije dos Santos*, Sto let Fatime, 2, Ljubljana 2015. Knjige s teološko vsebino piše tudi pater Branko Petauer (*Slavljen, Gospod Bog*, Stična 2003, *Premišljevanje rožnega venca*, Stična 2006, *Romanje v Damask*, Ljubljana 2012).

V zakladnico spomina in znanja prispevajo tudi domačini. Med njimi naj omenimo duhovnika Karla Ceglarja (1912–1999), ki je v 90. letih 20. stoletja samostanu daroval celoten arhiv o misijonarju Frideriku Ireneju Baragi (1797–1868) in zbirko slovenskega izseljeniškega tiska iz ZDA, Kanade, Argentine in Avstralije. Baragov arhiv je Karel Ceglar objavil v: *Bishop Frederic Baraga: the Works of*, Volume One, Baragiana Collection Hamilton, Ontario, Canada 1991, *Bishop Frederic Baraga: Bibliography*, Hamilton, Ontario, Canada 1992 in *Friderik Baraga: pisma in dokumenti*, I., (1797–1830), Baragiana, tretja knjiga, Ljubljana 2001 (uredila Karel Ceglar in France Baraga).

Med domačini naj omenimo tudi dr. Mihaela Glavana, ki nam je za *Rastočo knjigo Stična* podaril dve knjigi: *Zlata knjiga Simona Gregorčiča: ob 100 obletnici pesnikove smrti*, (Mala slikovna monografija Mihael Glavan), Ljubljana 2006 in *Edvard Kocbek: Mesec s kolobarjem: partizanska lirika, pesmi, dokumenti, fotografije, biografija*, (dokumentarna biografija in izbor fotografij Mihael Glavan), Ljubljana 2011. V Domoznanski zbirki občin Grosuplje, Ivančna Gorica, Dobrepolje je leta 2013 izšla monografija z naslovom *Neznani Ivan Zorec*, ki sta jo napisala Mihael Glavan in Drago Samec. Polona Glavan je objavila prispevek v knjigi *Racconti senza dogana*, ki je izšla v Rimu leta 2003. Krajnčan Mitja in Krajnčan Nataša sta avtorja knjige *Igre v doživljajski pedagogiki*, Ljubljana 2011, Krajnčan Mitja in Miklavžin Primož pa sta napisala knjigo *Zdravje mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi težavami*, Ljubljana 2010. S področja tehniških ved objavljata Muhič Simon in Bogdan Blagojevič: *Tehniška termodinamika za študente VITES*, 1. izdaja, CD disk, (Visoka šola za tehnologije in sisteme), Novo mesto 2010; Muhič Simon, *Prenos toplote in snovi v stavbah za študente FVITES*, 1. izdaja, CD disk, Novo mesto 2011. Domačin Urh Erjavec je v samozaložbi izdal knjigo *Tarok: miselna igra*, Ivančna Gorica 2014.

Od literarnih del naj omenimo na tem mestu le nekaj naslovov: Josip Jurčič, *Jurij Kozjak: slovenski janičar*, Celje 1934, Malovrh Miroslav, *Opatov praporščak*, Ljubljana 1991, Zorec Ivan, *Izgnani menihi*, Ljubljana 1991, Janežič Kraljev Ivan, *Gospa s Pristave*, (ponatis), Stična 2004.

Od pesniških zbirk sta na ogled knjigi Ivan Črnič, *Ozloglašeno slavje*, Ljubljana 2012 (samozaložba), Levstek Aljaž, *zlati maturant leta 2012*, pa je izdal pesmi *Proti tebi*, Ivančna Gorica : Srednja šola Josipa Jurčiča, 2012.

S področja šolstva in pedagogike so v vitrini na ogled tudi naslednje knjige: *Gimnazija Stična - Srednja šola Josipa Jurčiča Ivančna Gorica*, 60, zbornik, (Kramar Breda, glavna urednica), Ivančna Gorica 2010, Potokar Marjan et al., *Predstavljamo se: Osnovna šola Stična in podružnične šole*, Ivančna Gorica 2013. Marjan Potokar je lani izdal knjigo z naslovom: *Zgodbe z razglednic: Občina Ivančna Gorica*, Grosuplje 2014.

Številna društva, ki delujejo v Stični, svoje dejavnosti uspešno beležijo v svojih zbornikih. V vitrini so na ogled naslednji zborniki: *80 let Prostovoljnega gasilskega društva Stična*, Stična 2006, *50 let Kmetijske zadruge Stična*, Šentvid pri Stični 2010, *Kulturno društvo Stična od 1994*, Stična 2010.

Z velikim veseljem pa vitrino dopolnjujemo tudi s publikacijami, ki smo jih napisali zaposleni v Muzeju krščanstva na Slovenskem. Novembra 2015 je bilo na ogled 15 naših knjig. Po vsebini so si zelo različne in kažejo širok spekter našega raziskovanja.

Temeljni vodnik po naši stalni razstavi v drugem nadstropju muzeja je knjiga Nataše Polajnar Frelih, *Zgodovina krščanstva na Slovenskem: vodnik po stalni razstavi/History of Christianity in Slovenia: Guide to the permanent exhibition*, Stična 2003.

Temeljne študije o nekaterih muzejskih predmetih, ki jih hranimo v našem muzeju, so objavljene v: Polajnar Frelih Nataša, Srebnik Darja, Pajagič Bregar Goja et al., *Jesulus Pragensis: praški Jezušček in druge voščene figure v Slovenskem verskem muzeju / Jesulus Pragensis: the Holy Infant of Prague and Other Wax Figurines at the Slovene Museum of Religion*, r.k., Stična 2005; Darko Knez et al., *Dotik svetnikov: vloga relikvij v krščanstvu na Slovenskem / In Touch with the Saints: The Role of Relics in Slovene Christianity*, Stična 2008.

»Armarij« s knjigami iz knjižnice Cistercijanske opatije Stična
(foto: Tadej Trnovšek)

V okviru občasnih razstav, na katerih predstavljamo slovenske likovne umetnike, ki so ali pa še danes ustvarjajo tudi likovna dela za sakralne prostore, smo izdali naslednje publikacije: Polajnar Frelih Nataša, Koren Božiček Milena, *Elda Piščanec: sakralna dela*, r.k., Stična 2004; Polajnar Frelih Nataša, Metlikovič Matej, *Matej Metlikovič: Iluminacije*, r.k., Stična 2006; Polajnar Frelih Nataša, Gabersček Silvester, *Mira Ličen Krmpotič, Via dolorosa*, r.k., Stična 2011; Zlatar Milena, Koporc Sedej Vida, Polajnar Frelih Nataša, *Leon Koporc: Ars sacra/risbe*, Stična 2013; Polajnar Frelih Nataša, Snoj Jošt, *Jošt Snoj: Slike/I dipinti*, r.k., Stična 2015.

Predstavili smo tudi likovni opus dveh umetnikov, katerih dela ne moremo tesneje povezati s sakralnim prostorom, se pa presežnost v njunih slikah vseeno odraža: Zlatar Milena, *Srebnik Darja, Moji vrtovi*, r.k., Stična 2003; Bassin Aleksander, *Simon Kajtna: Rajski vrt/Paradisiacal Garden*, Stična 2012.

Rastoča knjiga Stična, november 2015 (foto: Tadej Trnovšek)

Več kot polovico naših obiskovalcev predstavlja šolska mladina, zato v zadnjih letih namenjamo več pozornosti prav njim. Izvajamo pedagoške delavnice ter vodenja z delovnimi listi, izdali pa smo tudi dve publikaciji: Trnovšek Tadej (besedilo), Damijan Stepančič (ilustracije), *Zaklad pisarja Bernarda*, Stična 2011; Trnovšek Tadej, *Pedagoški programi Muzej krščanstva na Slovenskem*, Stična 2012. Knjiga *Zaklad pisarja Bernarda* je leta 2012 prejela znak kakovosti Zlata hruška v kategoriji odličnih mladinskih knjig. Znak kakovosti nam je podelila Pionirska - center za mladinsko književnost in knjižničarstvo pri Mestni knjižnici Ljubljana.

V muzeju hranimo izjemen arhiv o misijonarju Frideriku Ireneju Baragi. Ob praznovanju 200. obletnice njegovega rojstva smo leta 1997 pripravil občasno razstavo in izdali publikacijo: Frelih Marko, *Friderik Irenej Baraga: Svetost v dejanju*, Stična 1998. Javnost smo opozorili tudi na 180. obletnico Baragovega odhoda v misijone: Frelih Marko, *Spomin Velikih jezer: ob 180. obletnici prihoda misijonarja Friderika Ireneja Baraga v Ameriko/Memory of the Great Lakes: Upon the 180th Anniversary of the Arrival of Missionary Frederic Ireneus Baraga in America*, Stična 2010.

Verni človek je že od nekdaj romal in obiskoval božjepotna svetišča doma in po svetu. To tematiko obravnavata knjigi izpod peresa žal prerano umrle

kolegice Jane Cvetko (*Marija Pomagaj Brezje: razglednice in podobice skozi čas*, Brezje 1996) in Marka Freliha (*Terra Sancta 1910: največje slovensko romanje v Sveto deželo/Terra sancta 1910: the largest Slovene pilgrimage to the Holy Land*, Stična 2013). O posebni skupini oltarjev iz slovenskih baročnih cerkva lahko beremo v: Polajnar Frelih Nataša, *Baročni črni oltarji ljubljanskih kamnoseških delavnic*, Stična 2001.

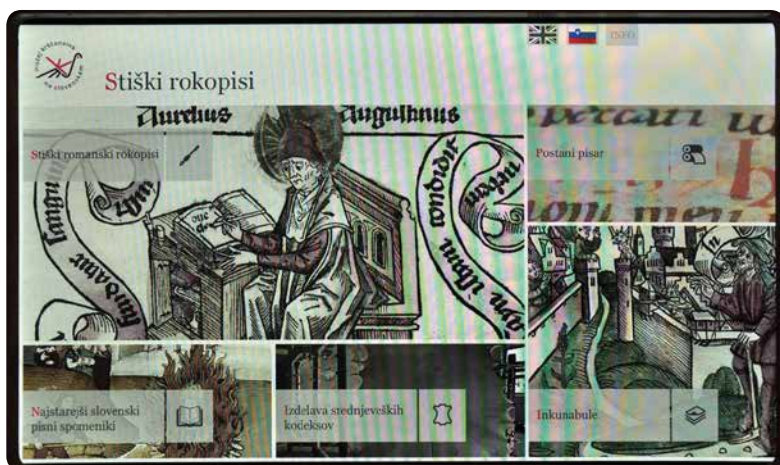
Glede na to, da Muzej krščanstva na Slovenskem domuje v delu Cistercijanske opatije Stična, smo tesno povezani z bogato zgodovino tega najstarejšega in še delujočega samostana na Slovenskem. Pred leti smo ob praznovanju 870. obletnice njegovega obstoja izdali publikacijo *Stiški samostan v jubilejnem letu 2006/The Stična Monastery in the Anniversary year 2006*, Stična 2006. Na zanimive voščene jaslice enega od redovnikov smo javnost opozorili z občasno razstavo in publikacijo: Nataša Polajnar Frelih, br. Bernard Rajbar, *Luč, ki razsvetljuje: jaslice v gotski katedrali iz voska, samostansko delo*: r. k., Stična 2014.

Muzej je leta 2013 kot partner prvič pristopil k evropskemu projektu v okviru programa Culture 2007–2013. Eden od rezultatov našega skupnega dela je bila organizacija in izpeljava enodnevnega mednarodnega simpozija. Ob tej priložnosti smo izdali programsko knjižico z naslovom *Vloga redovnikov pri oblikovanju evropske kulturne identitete na primeru benediktincev, kartuzijanov in cistercijanov*, 14.4.2015, evropski projekt RISECI/*Programme of the international symposium The role of monks in the shaping of European cultural identity in the case of the Benedictines, Carthusians and Cistercians*, 14. 4. 2015, European Project RISECI, Stična 2015.

O Stični so Stičani in drugi raziskovalci, profesorji, pisatelji, kulturniki napisali še mnogo več knjig, kot jih lahko predstavimo v naši vitrini. Na tem mestu se jim iskreno opravičujemo. Ko bomo imeli možnost, bomo Rastočo knjigo Stična zagotovo povečali. Že sedaj pa Rastoča knjiga Stična vztrajno raste. Vsem dosedanjim donatorjem, ki nam svoje knjige nesebično podarjajo, se iskreno zahvaljujemo.

Rekonstrukcija srednjeveškega »skriptorija« in interaktivna aplikacija na stalni razstavi Življenje za samostanskimi zidovi (foto: Tadej Trnovšek)

Naslovna stran interaktivne aplikacije (foto: Tadej Trnovšek)

RASTOČA KNJIGA OSNOVNE ŠOLE STIČNA

Priložnost, ki ponuja pot

Na vrhu hriba je v senci košate lipe sedel sivolasi starec. Zrl je po polju in še naprej proti jugu, proti reki Krki. Razmišljal je, kaj prinese jesen in nato še zima. Želel si je, da narava povrne trud vloženega dela in vas obdari z darovi v obliki poljskih pridelkov in semen.

Narava je bila v večeru mirna in spokojna. Okoli starca so se igrali otroci, kar je pomenilo, da je delo končano in večer na voljo le njim. Igrivi in zvedavi so staremu možu ohranjali upanje, da je prihodnost v varnih rokah. Vedel je, da so v vasi storili vse za njihovo prihodnost in mu ne bo težko prepusti mesta mlajšim. Tudi zima ne bi smela prinesiti težav.

Minilo je več kot 2500 let. Polje je še vedno usmerjeno proti jugu in reki Krki. Le nekoč rodovitna ravnica je po dolgem in počez večkrat prepređena s cestami in pozidana s številnimi zgradbami. Tudi hrib s studenci in izviri je še vedno tu in če se z vrha zazreš v daljavo, potem je polje tja proti Bovleku nad reko Krko še vedno tukaj. Čeprav se je obseg polja z gradbenimi posegi zmanjšal je še vedno pogled nanj mogočen in čaroben. Pridni ljudje s pomočjo kmetijskih strojev obdelujejo rodovitno zemljo in veselimo se njihovih pridelkov.

Polje obdajajo številne znamenitosti, kot da uokvirjajo energijo, ki jo je imel na razpolago že starec v zgodnji železni dobi. Na zgornjem severnem delu polja se bohoti znameniti stiški samostan, le streljaj stran od nekdanj mogočnega Virskega mesta. Ne tako daleč na desni se na vzpetini šopirijo ostanki gradu nekdanj mogočnih Višnjegorskih grofov. Na levi strani se proti

* Marjan Potokar, ravnatelj OŠ Stična

nebu dviga šentviška cerkev svetega Vida in v daljavi na jugu še cerkev svetega Kozme in Damijana. Znamenitosti so nekoč predstavljala pomembna kulturna, gospodarska in tudi upravna središča. Semena so vzklila in ponujala nove priložnosti.

Ob koncu preteklega stoletja je na zgornjem severozahodnem delu na levem robu te ravnice pričela delovati vzgojno izobraževalna ustanova z osnovno in srednjo šolo. Kasneje se jima je pridružil še vrtec. Z vrha hriba, Gradišče imenovanem, je pogled na vzgojno izobraževalni kompleks tik ob polju izjemen. Polje, ki je nekoč ponujalo preživetje s pridelki in semeni, to možnost še vedno ponuja. Le da ga sedaj dopolnjuje še z znanjem.

*Ravnatelj Marjan Potokar, župan Občine Ivančna Gorica
Dušan Strnad in dr. Janez Gabrijelčič*

Na mestu številnih energij iz preteklosti poskušamo to danost v današnjem času negovati. Jo izkoriščamo za učenje in negujemo hkrati. To je vzgoja in ljubezen do domače zemlje in naših prednamcev, ki so na teh področjih pognali korenine in sooblikovali kulturo, ki nas danes umešča v evropski prostor. Potrebujemo zavest, da njihovih stvaritev in naravnosti preprosto ne smemo prezreti. Želimo pa si še več – raziskovati preteklost,

morebiti pridobiti kakšen uporaben napotek za današnji čas, saj se vzporednice ponujajo kar same od sebe. Zakaj je tako mogočno Virsko mesto propadlo?

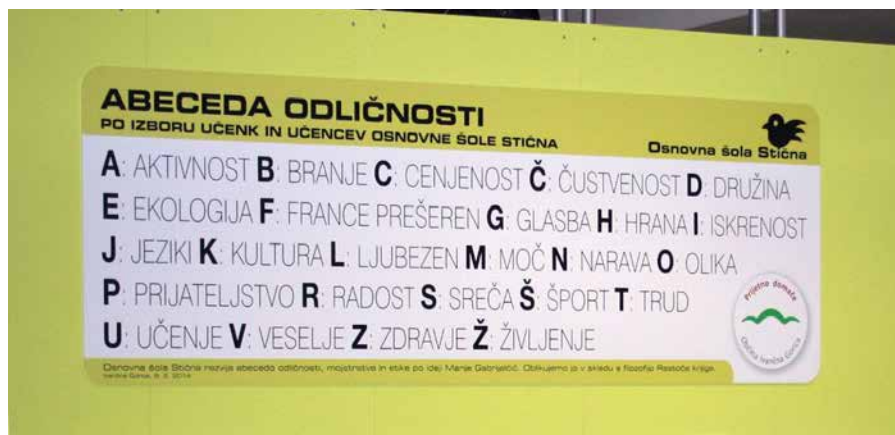

Osnovna šola Stična

To je naš pristop vzgoje mladine za jutri. Poskrbimo za njihovo duhovno in intelektualno rast. Do mladine moramo biti s pravo mero presoje zahtevni, saj le tako lahko naredijo korake naprej in ne obstanejo v času in prostoru. Brez zahtevnih nalog se mladina ne razvija. In naj razvija svoje poti. Potrudimo se le, da jih usmerjamo naprej. Ne potrebujemo novih razvalin in opuščenih mest. Potrebne so smeje poteze. Vsega tega brez pravih učiteljev mentorjev ni.

Naše spoštovanje do preteklosti in domače zemlje smo nadgradili z različnimi kulturnimi in naravoslovnimi dnevi, obiskovali smo domačine in spoznavali njihovo izvirnost za ohranjanje kulturne dediščine, organizirali etnološke tabore, opravili pohod po obzidju naše davne preteklosti, kjer smo se vsaj približno seznanili z veličino mesta prednamcev, ki so prebivali na naših tleh že v 8. stoletju pred našim štetjem. Govorim o Virskem mestu.

In če že površno omenjam našo dediščino potem ne smem spregledati znamenitega stiškega rokopisa iz začetka 15. stoletja, predvsem zaradi besedil, ki so zapisana v slovenskem jeziku.

Pa če preskočim nekaj stoletij in omenim še Josipa Jurčiča, ali pa prvega urednika Slovenskega naroda Antona Tomšiča in moral bi še mnoge, potem je jasno, da vse to lahko ocenim kot dosežek odličnosti in vsa ta dediščina nas zavezuje, da imamo pogled usmerjen naprej.

Tudi mi na šoli smo poskušali zajeti odličnost in sicer, v obliki abecede. Pa vendar ta abeceda ni kar tako, sestavili so jo učenci OŠ Stična, brez pomoči odraslih. Na posamezno črko abecede smo spraševali po vrednotah, ki so jim pomembne. Najbolj pogosto pojavljene predstavljajo abecedo odličnosti. In kot zanimivost, kaj je bilo pred slabima dvema letoma našim učencem pomembno: aktivnost, družina, poštenje, iskrenost, ljubezen, prijateljstvo, veselje, zdravje, življenje ... In če so vse to vrednote učencev šole, ki je imela v tistem trenutku 1030 otrok, potem je to velika sporočilna vrednost za vse nas odrasle.

Abeceda se bo z leti dopolnjevala. Mlade bomo vodili po njej

K projektu Rastoča knjiga smo pristopili ob koncu leta 2013. Uradno pa smo dogodek obeležili ob praznovanju kulturnega praznika, 6. februarja 2014. Zakaj smo izbrali prav ta datum? Predvsem zaradi tega, ker menim, da je dogajanje okoli ideje Rastoče knjige v prvi vrsti kulturno dejanje in

si tako »rojstvo« tudi zasluži. Na sami prireditvi so se tistega dne vsi naši zbori, kar deset jih imamo, vključujoč še učiteljski pevski zbor, združili v enoten zbor. Skupaj zbranih skoraj 300 pevcev je prepevalo slovensko pesem. S tem smo podali pomembno sporočilo enotnosti in sodelovanja.

Rastočo knjigo smo umestili v vitrino, ki se nahaja v šolski avli. Dodali smo ji simbolni kipec družine. Predstavljajo ga oče in mati ter sin in hči. Zaznamujejo dve generaciji. Starša na otroke prenašata znanje in vrednote. Skupaj berejo, se pogovarjajo in razpravljajo. Zaokrožujejo priložnost spoznavanja okolice, naše preteklosti in sedanjosti, kot tudi priložnost načrtovanja za prihodnost. Prve korake spoznavanja in dozorevanja mladi pridobijo v družini. V okviru njihovega doma. To, kar starši mladim položijo v zibko, to, kar sejejo, tudi žanjejo. Mladi z doma pridobljenimi informacijami kmalu prvič prestopijo šolski prag in tu se jim pričnejo oblikovati nazoni in dograjevati njihova identiteta. Pričenjajo razmišljati, postajati kritični in prav takrat potrebujejo pravo spodbudo. Takrat nastopi naša vloga. Vloga učiteljev, ki bodo mladostnika usmerjali na pravo pot. Pot, kjer se zaveda preteklosti in zahteva prihodnost in kjer se posameznik zaveda samega sebe ter sebe kot del našega skupnega prostora.

Kipec so oblikovali učenci šole

Zopet simbolno smo vitrino s kipcem postavili v šolsko avlo matične šole, tako učence in obiskovalce pozdravi že ob prestopu šolskega praga in ponuja razlago: »Do sedaj ste vzgajali vi, starši, sedaj pa vam ponujamo priložnost sodelovanja in nadgradnje vaše vzgoje«.

S tem dejanjem smo poudarili pomen ideje Rastoče knjige, ki povezuje preteklost, sedanjost in, upam, prihodnost Osnovne šole Stična in njenih krajev. V vitrini Rastoče knjige zbiramo pisno gradivo, ki govori o krajih in ljudeh v našem šolskem okolišu.

Naj se povrnem k starcu iz uvoda, ki je pogumno zrl v prihodnost. Zakaj pogum je bil utemeljen z njegovim prepričanjem, da je storil vse za svoje potomstvo, kot tudi z dejstvom, da je njegov naraščaj vsrkal vse tisto pomembno iz preteklosti, kar mora zaradi zavesti do sebe in svojih bližnjih za trden in odločen jutri negovati in spoštovati prav vsak.

Zazrimo se tudi mi v našo prihodnost.

PRVA VEJA RASTOČE KNJIGE SLOVENSKEGA IZSELJENSTVA

Združenje Slovenska izseljenska matica je v sodelovanju z Državnim svetom Republike Slovenije in Društvom rastoča knjiga v počastitev slovenskega kulturnega praznika dne 4. februarja leta 2004 odprla stalno razstavo Rastoča knjiga slovenskih izseljencev, ki se nahaja v prostorih Združenja Slovenska izseljenska matica, Cankarjeva 1/II, Ljubljana. V predstavitvi zbirke smo skušali zajeti čim večje število ustvarjalcev iz vseh celin na osnovi dostopnih gradiv v Sloveniji. Slavnostni govornik na odprtju razstave je bil takratni predsednik Društva slovenskih pisateljev Vlado Žabot.

Združenje Slovenska izseljenska matica je z razstavo knjižnih del slovenskih izseljencev postala del Rastoče knjige in danes lahko že govorimo o prvi veji Rastoče knjige Slovenskega izseljenstva. Slovenski rodovi na tujem svojo izjemno duhovno moč dokazujejo s svojo knjižno produkcijo, ki je stara skoraj toliko kot izseljenstvo.

Po naselitvi v novi domovini so Slovenci začeli ustanavljati društva, prirejati kulturne prireditve, izdajati časopise in revije v slovenskem jeziku, peli so slovenske pesmi, ohranjali so se slovenski običaji. Iz njihovih vrst so zrastle številni pesniki in pisatelji, ki so v svojih delih nazorno prikazali občutek izkoreninjenosti izseljenske skupnosti in razdvojenost, ki jo izseljenci čutijo kot boleč spomin na staro domovino in nujnost sprejemanja nove. Najgloblja

* Janez Rogelj, nekdanji glavni tajnik Združenja Slovenska izseljenska matica

želja po povratku je v nenehnem nasprotju z razlogi za njihovo pot v drugo obljubljeni deželo.

Prva veja Rastoče knjige slovenskega izseljenstva je posvečena predvsem memoarski literaturi, ki ima posebno težo zaradi svoje dokumentarnosti. Sloni na osebni izpovedi, kjer je velikokrat opisano domotožje za domovino, za izgubljeno družino, za pozabljeno ljubeznijo, na drugi strani pa opisuje spoznavanje z novim svetom, jezikom, okoljem, družbo in s tem tudi ustvarjanje novega socialnega okolja. Veliko knjig z izseljensko tematiko je bilo izdanih v želji, da bi Slovencem, živečim doma kot tudi po svetu, približali življenje rojakov v tujini. Je dragoceno dopolnilo zgodovine slovenskega izseljenstva in dokaz nikoli pretrganih duhovnih vezi med izseljenci in prvotno domovino. Književnost slovenskih izseljencev pa je širši pojem kot slovenska izseljenska književnost. Zajema namreč tudi literaturo, ki so jo naši izseljenci napisali in jo še pišejo v tujih jezikih. Naša naloga pa je, da to vrsto literature ovrednotimo in jo tudi uvrstimo v učne načrte, šolske programe in tudi izobražujemo in seznanjamo mladino z literarnimi dosežki naših izseljencev.

Po osamosvojitvi Slovenije leta 1991 je prišlo do močne osebnostne zavesti odgovornosti in nujnosti iskanja novih poti k edinosti. Ta bi lahko združila vse pripadnike našega naroda ne glede na ideološko usmerjenost. Pot k enotnosti pa je temeljno sporočilo Rastoče knjige, ki raste iz skupnih korenin naše kulture in se razrašča v mogočno drevo ustvarjalne narodne istovetnosti.

RASTOČA KNJIGA OSNOVNE ŠOLE PODBOČJE

V naših krajih se ponašamo z vinorodnimi griči, rodovitnimi polji, ki jih napaja naša lepota Krka, radi se pohvalimo z bogato naravno in kulturno dediščino ... Tudi v šoli v Podbočju imamo kaj pokazati. 29. novembra 2015 sta minili dve leti, odkar smo slovesno pristopili k projektu Rastoča knjiga. Pobudo za vključitev v projekt je šola dobila s strani dr. Janeza Gabrijelčiča, idejnega vodje projekta Rastoča knjiga, ki izhaja iz prepričanja o pomembnosti slovenske knjige v daljni in bližnji preteklosti. Ravnatelj OŠ Podbočje Branko Strgar pa je veselje in navdušenje ob pobudi za rast prenesel na strokovne delavce vrtca in šole.

Rastoča knjiga krasi jedilnico OŠ Podbočje

* Janja Rostohar, vodja projekta Rastoča knjiga OŠ Podbočje

Na slovesnem začetku, ki smo mu leta 2013 posvetili Dan šole, smo pripravili bogat kulturni program. Oder v športni dvorani so zavzeli veseli in rasti željni nastopajoči – otroci vrtca in učenci šole. Pred govorniški mikrofonom sta poleg ravnatelja stopila še podžupanja Občine Krško Ana Nuša Somrak in predsednik Državnega sveta Mitja Bervar. Najslovesnejši pa je bil trenutek, ko so se gostje sprehodili v šolsko jedilnico in prisostvovali simbolnemu rojstvu nove Rastoče knjige na Dolenjskem.

Listina Odgovorni šolar

Prvo leto smo prednostno nalogo šole povezali z Rastočo knjigo. Po zgledu Abecede odličnosti smo uporabili črki OŠ (OŠ Podbočje), ki pomenita Odgovorni Šolar. Izdelali smo kriterije za prepoznavanje »odgovornega šolarja« in določili kazalnike, s pomočjo katerih smo ob koncu šolskega leta v vseh razredih oblikovali sezname učencev, ki so si prislužili naziv Odgovorni šolar. S projektom so bili podrobno seznanjeni tudi starši. *(Odgovorni šolar-ka je učenec-ka, ki redno opravlja domače naloge, dosledno prinaša šolske potrebščine, pravočasno vrača izposojene knjige v šolsko knjižnico, upošteva šolski red in dogovore v razredni skupnosti, skrbi za zgledno vedenje na vzgojnem področju ...).* Učenci so znotraj razrednih

skupnosti oblikovali zaveze (pravila), ki naj bi jih upoštevali in tudi zato postali odgovorni šolarji. Omenjene zaveze so zapisali na posebne listine, jih slovesno podpisali vsi učenci in jih obesili na razredne oglasne deske. Tako smo še razširili zavest o odgovornem obnašanju na vseh področjih v šoli. Ob tem smo se pomena odgovornosti še bolj začeli zavedati tudi učitelji.

Maja 2014 smo s posebno prireditvijo zaključili sezono Bralne značke in podelili priznanja uspešnim bralcem. Osrednja gostja prireditve je bila korška pisateljica Aleksandra Kocmut, ki je v nagovoru mladim bralcem med drugim sporočila, kakšno bogastvo jim ponuja branje knjig. Opomnila jih je tudi, da je branje obveznih knjig za domače branje njihova odgovornost.

Zadnji šolski dan, 24. junija 2014, je bil v znamenju proslave ob dnevu državnosti. Ob tej priložnosti smo slovesno razglasili tudi prve odgovorne šolarje in najbolj odgovorna razreda na razredni in predmetni stopnji. Sklenili smo, da bo »Odgovorni šolar« odslej postal nekakšen zaščitni znak, ki ga bomo podeljevali ob koncu vsakega šolskega leta in v okviru projekta Rastoča knjiga.

Tudi naslednje šolsko leto smo v letni delovni načrt vključili Rastočo knjigo. Zaradi pozitivnih izkušenj iz preteklega leta smo se odločili, da nadaljujemo z Odgovornim šolarjem in ohranimo kriterije za njegovo prepoznavanje. Učenci so bili z dogovori seznanjeni in v okviru razrednih

skupnosti so oblikovali nove zaveze, ki naj bi jih upoštevali v tekočem šolskem letu. Tako so pri urah oddelčne skupnosti ponovno slovesno podpisali razredne listine. V omenjenem šolskem letu pa smo kot prednostno nalogo izbrali tudi spodbujanje branja leposlovja v vseh razredih. Na strokovnih aktivih smo namreč že dalj časa ugotavljali, da je branje knjig šibka točka večine učencev, zlasti branje obveznih knjig za domače branje. K spodbujanju in motiviranju za branje učencev smo vključili tudi starše. Na prvem roditeljskem sestanku smo jih podrobneje seznanili s prednostno nalogo, potekom in jim predstavili tudi njihovo vlogo. Učenci so imeli v zvezkih za slovenščino prilepljene posebne obrazce, na katere so zapisali avtorja, naslov knjige in datum obravnave domačega branja. Ko so določeno knjigo prebrali, so starši podpisali omenjene obrazce. Na razredni stopnji so morali učenci na te obrazce zapisati tudi krajšo obnovo prebrane knjige. Hkrati smo si v tem letu zadali, da skušamo s spodbujanjem povečati število učencev, ki sodelujejo pri Bralni znački.

V soboto, 11. aprila 2015, smo obeležili Dan šole, tema pa je bila knjiga. Dopoldne so učenci preživeli z druženjem v razrednih skupnostih. Medtem ko so v 1. in 2. razredu obeležili praznik številok oz. črk, so učenci v ostalih razredih ustvarjali, razpravljali in pisali na temo knjige. V živahnem dopoldnevu so nastale avtorske knjižice mladih pisateljev in ilustratorjev, pa osebne razredne knjige, učenci so debatirali o svojih najljubših zgodbah, knjižnih junakih in avtorjih. Malo kasneje so se učencem po razredih pridružili starši in si ogledali njihovo delo. Nekateri razredi so pripravili tudi krajše kulturne programe. Najpomembnejše pa je bilo druženje staršev in otrok na nekoliko drugačen način in v dobri družbi knjige.

Dan šole smo slovesno zaključili s podelitvijo priznanj za slovensko in angleško bralno značko. Osrednji gost na prireditvi je bil slovenski pisatelj, dramatik in publicist Tone Partljič. V zanimivem in humornem pogovoru je učencem in staršem predstavil svoje ustvarjalno delo in poudaril pomen druženja s knjižnimi junaki. Podelil je kar 148 priznanj za Bralno značko. Med nagrajenci je bilo tudi sedem devetošolcev, ki so postali zlati bralci za zvestobo Bralni znački vseh devet let.

Ob koncu lanskega šolskega leta pa smo že drugo leto zapored v okviru Rastoče knjige podelili priznanja Odgovorni šolar posameznim učencem.

Letošnje šolsko leto smo v okviru Rastoče knjige začeli z velikim ciljem »živeti nad črto«. Tako smo že na prvem roditeljskem sestanku septembra učenci, učitelji in starši stopili na skupno pot izobraževanja. S pomočjo predavatelja mag. Janija Prgiča smo začeli spoznavati Tanko črto odgovornosti in 8 krogov odličnosti. Iz tedna v teden se učimo in zavedamo novih spoznaj: odgovornosti za lastna dejanja, predanosti pri uresničevanju lastnih ciljev, pozitivnega odnosa do dela, časa in sebe, uravnoveženosti v življenju, učimo se iz svojih napak, usklajujemo svoje vedenje s svojimi vrednotami, govorimo z dobrim namenom, predvsem pa smo pripravljeni poskusiti različne načine, da bi prišli do cilja. S spoznavanjem in življenjem posameznih krogov smo na poti k odličnosti, na isti poti, na kateri je tudi Rastoča knjiga, tista v Navju in v vseh drugih krajih, tudi v naši šoli.

Tone Partljič: »Ko pišem, sem svoboden.«

Naša knjiga je posebna... V rokah je ne drži deklica, pač pa mnogo deklic, pa ne le deklic, tudi dečkov, pa precej deklet in fantov, pa ženske in moški...

to smo vsi, ki smo živi del osnovne šole Podbočje, h kateri sodi tudi vrtec Levček. Naša knjiga je velika, z dvema razprtima platnicama, krasi pa steno v šolski jedilnici. Vsak dan jo gledamo, hodimo mimo nje, dobivamo navdih za delo, branje, pod njo sklepamo prijateljstva, rešujemo bolj ali manj zapletena življenjska vprašanja... skratka, velika rastoča knjiga je postala del nas. Predvsem pa v okviru Rastoče knjige zares uspešno rastemo vsi – otroci v vrtcu, učenci v šoli, zaposleni in starši.

Jani Prgič: »Če želiš uspeti, začni živeti nad črto.«

RASTOČA KNJIGA PRIMSKOVO

»Rastoča knjiga je več kot knjiga, je skrinja narodne zaveze, je duh, ki se nad časom dviga, je zvezda stalnica, ljubezen«, je zapisal naš veliki pesnik in državnik Tone Pavček. Rastoča knjiga nas Slovence opominja, da smo v prvi vrsti narod kulture. 6. decembra 2015 se je na Primskovem odvila slovesna predstavitev Rastoče knjige Primskovo. S tem smo se pridružili izvirnemu vseslovenskemu projektu, ki je nastal ob prelomu vstopa v novo tisočletje, kot pomnik slovenski knjigi, s katero smo se zapisali med evropske narode.

Rastoča knjiga Primskovo predstavlja osemnajst pomembnih osebnosti, ki so v kraju pustile svojo sled

* Helena Selan, Etnološko društvo Jurija Humarja Primskovo

V Etnološkem društvu Jurija Humarja se zavedamo, da je spoštovanje in varovanje dediščine zaveza vsakega naroda in posameznika. Že ob ustanovitvi našega društva v januarju 2015 je bila izražena želja, da tudi na Primskovem pristopimo k vseslovenskemu projektu Rastoča knjiga.

Rastoča knjiga Primskovo je zaživela 6. decembra 2015

V Rastoči knjigi smo v izraz hvaležnosti predstavili osemnajst pomembnih osebnosti, ki so v našem kraju delovale in pustile neizbrisano sled. Osebe, ki so s svojim delom in trudom naš kraj zaznamovale in ga obogatile ali ponesle prepoznavnost našega kraja v svet. Rastočo knjigo Primskovo smo pripravili v obliki stalne stenske razstave in v obliki brošure, kot 1. zvezek. Želimo si, da bo Rastoča knjiga skozi leta rasla in se širila.

Na začetku je zbrane nagovoril slavnostni govornik mag. Igor Teršar, direktor Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti. Zbrane sta nagovorila tudi akad. prof. dr. Boštjan Žekš, predsednik upravnega odbora Društva rastoča knjiga in župan Občine Šmartno pri Litiji Rajko Meserko. Sledila je predstavitev oseb Rastoče knjige. V kulturnem programu so sodelovali otroci vrtca Sovice, učenci osnovne šole Šmartno in podružnične šole Primskovo, skupina Prima vox in ženska vokalna skupina Gartrožce. Niti

prisrčne predstavitve sta pletli direktorica Knjižnice Litija Andreja Štuhec in vodja projekta Rastoča knjiga Primskovo Marinka Vidgaj.

Nastopajoči na prvi postavitvi Rastoče knjige Primskovo

Ob zaključku je nekaj misli o Rastoči knjigi podal Novomeščan dr. Janez Gabrijelčič, idejni oče Rastoče knjige. Med gosti so bili na prireditvi tudi prof. Jože Zupan iz Šentruperta, ki neutrudno ustvarja in širi ideje in deli izkušnje o ustvarjanju, ravnatelj osnovne šole Šmartno pri Litiji Albert Pavli in msgr. Jože Hauptman.

Zahvaljujemo se vsem nastopajočim, sorodnikom in prijateljem Rastoče knjige Primskovo, obiskovalcem, podpornikom, donatorjem, gasilcem in vsem ostalim, ki so kakorkoli sodelovali in pomagali pri nastajanju in pri predstavitvi Rastoče knjige Primskovo.

RASTOČA KNJIGA OSNOVNE ŠOLE BRUSNICE

»Z OŠ Brusnice odhajam opogumljen in svetel. Naše ljudstvo na Dolenjskem je v koreninah zdravo, učenci narodno zavedni, vsi pa zavezani mojstrstvu, odličnosti in etiki, trem vrednotam Rastoče knjige.«

*Zapis akademika prof. dr. Franceta Bernika
v knjigi obiskovalcev OŠ Brusnice*

Brusnice ležijo pod Gorjanci, v domovini Trdinovih bajk in povesti ter avtohtonih brusniških češenj hrustavk. Bogastvo naše doline in njen kulturni zaklad sta velika.

Na OŠ Brusnice, kjer imamo letos 168 učencev, radi in dobro skrbimo za kulturno dogajanje: prirejamo likovne kolonije, gledališke igre, srečanja naših literatov, glasbene koncerte, ohranjamo folklorno tradicijo; naša šola pa je doslej izdala že devet knjig!

Zato smo se leta 2011 na pobudo g. Janeza Gabrijelčiča, idejnega očeta Rastoče knjige, odločili, da ustvarimo svojo Rastočo knjigo, ki jo simbolizira kip Rastoče deklice – Brusničanke. V šolskem letu 2014/15 smo kot ena izmed 14 slovenskih nominiranih šol na Ljubljanskem gradu prejeli laskavi naziv »kulturna šola«, in sicer posebno priznanje za področje ohranjanja kulturne dediščine in za graditev Rastoče knjige.

* Darja Šinkovec, koordinatorica Rastoče knjige OŠ Brusnice

Kip Rastoče deklice – Brusničanke

Na OŠ Brusnice je doslej izšlo že devet knjig:

1. Ivan Perhaj: *Igre s soncem*, 1994,
2. Zbornik: *Brusnice skozi čas*, 1997,
3. Tone Srebrnjak: *Križpotje*, 2004 (zbral in uredil Jože Škufca),
4. Darja Šinkovec in Milena Jaklič: *Narečni slovar brusniške doline*, 2008 (ob 130-letnici šolstva v Brusnicah in ob 500-letnici Trubarjevega rojstva),
5. Darja Šinkovec, Milena Jaklič in učenci: *Vsaka ptica ima nebo*, 2010 (pravljica v dveh jezikih, ob 10-letnici vrtca Muca),
6. Darja Šinkovec, Milena Jaklič, Uroš Jazbec in učenci: *Skupaj zmoremo več*, 2011 (e-knjiga, republiški razvojni domoljubni projekt),
7. Darja Šinkovec, Milena Jaklič in učenci: *Domovina skozi otroške oči*, 2012,
8. Darja Šinkovec, Milena Jaklič in učenci: *Abeceda odličnosti, mojstrstva in etike OŠ Brusnice*, 2015,
9. Cvetka Kocjančič: *Kam vodi cesta*, 2015.

V letu 2016 bomo torej na naši šoli praznovali peto obletnico Rastoče knjige OŠ Brusnice. Obletnico obeležimo vsako leto februarja ob kulturnem prazniku. Na prireditvi za javnost predstavimo izid kakšne nove knjige ali pa premierno uprizorimo gledališko predstavo, ki jih prav za nas piše naša bivša učenka Jasna Pavlin. Predpremiero izvedemo že na šolski proslavi ob Prešernovem dnevu, ponovitve pa sledijo na Regijskem srečanju otroških gledaliških skupin ali pa gostujemo kje drugje. Naše prireditve vedno zelo izvirno popestrijo folkloristi naše šole pod vodstvom mentorice Milene Jaklič, ki gojijo posebno skrb do izročila svojih prednikov. Kajti so pripovedi, ki ne zbledijo. Ostanajo v nas, nas spremljajo in bogatijo. To so pripovedi otroštva naših pradedov in prababic, ki pomenijo žlahtno izročilo nekega rodu naslednjim rodovom.

V nadaljevanju predstavljamo, kako smo obeležili posamezno obletnico Rastoče knjige OŠ Brusnice.

RASTOČA KNJIGA OŠ BRUSNICE 2011

17. februar: OTVORITEV IN SREČANJE LITERATOV BRUSNIŠKE DOLINE, slavnostni govornik mag. Igor Teršar, direktor Javnega sklada za kulturne dejavnosti Republike Slovenije.

Mag. Igor Teršar in literati naše doline

Otvoritev Rastoče knjige OŠ Brusnice so zaznamovali literati treh generacij iz naše doline, ki so se publiki predstavili s svojimi deli. Pomembno je, da smo jih opazili in da so občinstvu lahko pokazali, s čim se ukvarjajo. Slavnostni govornik, mag. Igor Teršar, je odkril kip Brusničanke – simbol Rastoče knjige OŠ Brusnice, ki so ga prav tako izdelali naši učenci.

RASTOČA KNJIGA OŠ BRUSNICE 2012

8. marec: PRVA OBLETNICA in izid knjige DOMOVINA SKOZI OTROŠKE OČI, slavnostna govornica Lidija Jerkič, podpredsednica Državnega sveta RS; promocija knjige in domoljubja tudi na 24. Forumu odličnosti in mojstrstva na Otočcu, maj 2012.

Knjigo *Domovina skozi otroške oči* so ustvarili učenci vseh razredov pod vodstvom treh mentorjev. Prvi del je pravzaprav e-knjiga, ki je nastala kot rezultat republiškega razvojnega projekta na temo domoljubja. Zavod RS za šolstvo in Ministrstvo za šolstvo sta ga razpisala ob 20-letnici samostojnosti Republike Slovenije in ob 70-letnici upora proti okupatorju. V celoti je e-knjiga na ogled na spletni strani OŠ Brusnice.

Vrednote 2. svetovne vojne pa smo raziskovali in zapisali v drugem delu knjige. Ko so o domovini modrovali prvošolčki, so ugotovili, da je himna glavna pesem naše države, da jo moramo tiho poslušat', imeti jezičke v kotičkih, roke ob telesu pa čisto pri miru stat'. Da je domovinska zavest pomembna za vsak narod in da jo moramo vzgajati tudi v šolah, dokazujejo tudi besede devetošolke Neje Luzar:

»Splošno gledano se danes mladi bolj malo ukvarjamo z domovinsko tematiko. Ne gre za to, da ne bi čutili domovinske pripadnosti ali pa da bi se v Sloveniji počutili slabo – o teh stvareh največkrat sploh ne razmišljamo. Velik vpliv imajo na nas tudi tuje kulture, sploh kar se tiče glasbe in filma. Slednja večini mladim pomenita zelo veliko in tako je angleščina del našega vsakdanjika. Rezultat tega se kaže že v jeziku, ki ga govorimo – uporabljamo veliko prevzetih besed, čeprav imamo za isto stvar tudi lep, slovenski izraz. /.../ A vendar se zavedamo, da je domovinska zavest pomembna za vsak narod. Drži ga skupaj in povezuje ljudi; ti skupno sprejmejo neke vrednote, za katere se zavzamejo in jih ohranjajo. /.../«

RASTOČA KNJIGA OŠ BRUSNICE 2013

14. februar: DRUGA OBLETNICA, premiera gledališke predstave KO ME ZMANJKA in pričetek Abecede mojstrstva, odličnosti in etike na OŠ Brusnice, slavnostni govornik Mitja Bervar, predsednik Državnega sveta.

Ko me zmanjka je ekogledališka predstava, ki jo je napisala naša bivša učenka Jasna Pavlin. Ustregla je našim željam in tako rekoč »po naročilu« ustvarila igro z najstniško tematiko.

In kakšna je zgodba? Dva fanta in dve dekleti odraščajo kar v svojih sobah. Z vrstniki se namreč družijo na Facebooku, odvisni so od mobilnih telefonov, španskih »limonad« in računalniških igr. Nekega lepega dne pa v njihova življenja poseže Štrom - »ko ga zmanjka«, pa zavlada panika!!

RASTOČA KNJIGA OŠ BRUSNICE 2014

20. februar: TRETJA OBLETNICA, premiera gledališke predstave BRUSNIŠKA OH CET in nadaljevanje Abecede mojstrstva, odličnosti in etike na OŠ Brusnice, slavnostni govornik akademik prof. dr. France Bernik.

Naša ljudska dediščina je ena in edina. Če bomo v današnjem sodobnem svetu digitalizacije nanjo pozabili, ne bomo imeli kaj prenesti na mlajše rodove. Zato smo tokratni kulturni praznik obogatili z ljudskim izročilom. Avtorica besedila *Brusniška ohcet* Jasna Pavlin je snovno posegla v ljudsko slovstvo in v dramski igri obudila znano legendo o znamenitih brusniških mačkah.

»Legenda govori, da se je v brusniški dolini, ki ji danes pravijo tudi Mačja dolina, godila karseda čudna ohcet in se na še bolj čuden način dogodila, v njej pa je glavno vlogo odigral ravno tisti brusniški maček, ki ga imajo še dandanes vsi v zobeh, na mačji rod pa je od tedaj padla huda sramota. Kako je do tega prišlo, nam bo prikazal kar krivec sam ...« (Jasna Pavlin).

Glavno vlogo igra torej poosebljeni maček, ki zgodbo napove in konča, vmes pa jo komentira in povezuje. Kot že naslov pove, vrh dramske zgodbe predstavlja »ohcet«, ki se dogodi med hribovskim fantetom Štefkom in Lonico, dekletcem iz doline. Njena mati, gosposka, a obubožana vaška vdova, jo namreč želi bogato poročiti – s starejšim ali mlajšim Gorencem, »saj bo itak vse jerbal«. Gosposki Dolenci se na ohceti ponorčujejo iz hribovcev,

tako da jim »servirajo« celo mačje meso ... To pa je za robustne, a poštene Gorence preveč!!!

Znameniti brusniški maček

RASTOČA KNJIGA OŠ BRUSNICE 2015 – 1. DEL

12. februar: ČETRTA OBLETNICA in izid knjige ABECEDA ODLIČNOSTI, MOJSTRSTVA IN ETIKE OŠ BRUSNICE, slavnostni govornik akademik prof. dr. Boštjan Žekš.

Abeceda odličnosti, mojstrstva in etike OŠ Brusnice je nova knjižna pridobitev majhne šole v dolini pod Gorjanci. Učiteljici Darja Šinkovec in Milena Jaklič sta se kot ljubiteljici slovenske besede in vneti zagovornici tradicionalnih vrednot s svojimi učenci tokrat podali na drugačno pot – pomagali so jima ugotavljati in raziskovati vrednote današnjih mladostnikov. V današnjem času recesije in vsesplošne krize vrednot sta v tem projektu želeli ugotoviti, kako se družbene spremembe kažejo na osebnosti mladostnikov in kaj je tisto, kar je za njih vredno in pomembno v življenju. Zato sta izhajali iz vizije vseslovenskega projekta Rastoče knjige, ki raziskuje

odličnost, mojstrstvo in etiko naših osnovnošolcev. Čeprav se vrednote odraslih razlikujejo od najstnikov in le-te spet od nadobudnih prvošolčkov, pa se je izkazalo, da so za vse najlepše prastare ali večne vrednote: poštenost, zvestoba, resnicoljubnost, solidarnost, dobrota, prijateljstvo, mir ...

Toda kaj pomeni v današnji družbi »biti pošten«? Delati pošteno ne glede na okolico, ki pogosto ni taka. Kdor ljubi resnico, je tudi pošten. In poštenje se vrača obilno. Solidaren si lahko vsak trenutek do sošolca in sočloveka nasploh. Le dobrota pa je tisto, kar šteje. Biti dober do vseh, delati dobro. Imeti pravega prijatelja je tudi danes pravo bogastvo, nekoga, ki mu zaupaš, pomagaš, se nanj nasloniš, se mu potožiš ...

Prisrčni folkloristi vedno navdušijo gledalce

Pri delu s svojimi učenci sta avtorici ugotovili, da materialistično naravnana moderna družba ni pustila prevelikih posledic na osebnosti mladega človeka. Najbolj razveseljivo pa je, da sta družina in prijateljstvo še vedno tisti najpomembnejši vrednoti, ob katerih otrok raste in se razvija v vsestransko razvito osebnost.

Vizija in strateški cilj prikazanega projekta je vzgoja in izobraževanje našega učenca v aktivnega, odgovornega Brusničana, predanega državljana Republike Slovenije ter razmišljujočega svetovljana.

RASTOČA KNJIGA OŠ BRUSNICE 2015 – 2. DEL

13. junij: izid knjige Cvetke Kocjančič KAM VODI CESTA, slavnostni govornik akademik prof. dr. Boštjan Žekš.

V šolskem letu 2014/15 je bil prioritetni projekt naše šole MATI DOMOVINA. Želeli smo, da bi vsi sodelujoči učenci ob tem projektu razmišljali o svoji narodni zavesti in da bi se domoljubje vsaj malo dotaknilo vsakega izmed njih.

Neizmerno ljubezen do svoje domovine v svojih delih opeva tudi rojakinja naše doline, pisateljica in publicistka, naša zdomka, Cvetka Kocjančič. Sedaj že več kot petinštirideset let živi v Kanadi. Želela je, da svojo novo knjigo - zbirko domoljubnih črtic z naslovom *Kam vodi cesta* - izda prav na naši šoli, tu pod Gorjanci, kjer je preživela svojo mladost.

Kocjančičeva tudi v svojih pesmih zelo rahločutno izpoveduje neizmerno ljubezen do svoje domovine, spomine na domačo vas, na očeta in mater in na ljudi, ki so oblikovali in utrjevali njeno osebnost, da je tudi v tujini ostala zvesta vrednotam, ki jih je prinesla iz domovine.

Kot žena, mati in sedaj babica petih vnukinj in štirih vnukov vidi Kocjančičeva v opisovanju spominov iz rodnega kraja in v raziskovanju Slovencev v Kanadi tudi priložnost, da s tem obogati svoje potomce, da se bodo zavedali, da so potomci plemenitega, vztrajnega in trdoživega slovenskega naroda.

Že leta 1999 je Cvetko Kocjančič odlikoval predsednik Slovenije, Milan Kučan, in sicer s Častnim znakom svobode Republike Slovenije za kulturno delo in s tem za ohranjanje slovenskega izročila med našimi izseljenci v Kanadi.

RASTOČA KNJIGA OŠ BRUSNICE 2016, v pripravi

18. februar: PETA OBLETNICA in premiera gledališke predstave KO ODRASTEM, 'BOM BIL' ...

Pisateljica Cvetka Kocjančič kot gostja na prireditvi ob zaključku bralne značke

Zaključek

Na OŠ Brusnice si torej želimo, da bi v našem vzgojno-izobraževalnem procesu tudi s pomočjo Rastoče knjige »ustvarili« kulturne, široko razgledane posameznike, ki bodo pokončne osebnosti, sposobne spopasti se z izzivi sedanjega in prihodnjega časa. Ki bodo znali ustvarjalno sodelovati in umno razreševati spore. Ki bodo skratka razumeli, kako pomembne so vrednote krepitev dobrih medsebojnih odnosov, solidarnosti, strpnosti, poštenosti in medsebojnega spoštovanja.

Učitelji imamo to srečo in obvezo, da odkrivamo in razvijamo v mladih ljudeh vse te velike in male vrednote, da spodbujamo ustvarjalnost, mojstrstvo in odličnost v vsakem od njih. Sodobna družba bo namreč še kako potrebovala in cenila ljudi z visokim etičnim kodeksom.

Prepričani smo, da je vseslovenski projekt Rastoča knjiga upravičeno postal že mednarodni, saj ohranja velike stvaritve in občečloveške vrednote.

O RASTOČI KNJIGI SEVNICA

Projekt Rastoča knjiga Sevnica je zaživel na prehodu tisočletja, leta 2000, na pobudo dr. Janeza Gabrijelčiča. Simbol Rastoča knjiga ponazarja vso slovensko zgodovino in bivanje. Bolj kot drugi narodi smo se namreč Slovenci v svoji zgodovini uresničevali s svojo kulturno razpoznavnostjo, ki je temeljila na jeziku in se širila na vsa druga področja. Rastoča knjiga je dokaz naših dosežkov, pričevanje o naši razvitosti in zrelosti.

Projekt Rastoča knjiga Sevnica je kot plod sodelovanja Osnovne šole Sava Kladnika Sevnica in Knjižnice Sevnica zaživel tudi v sevniški občini. Zbirka Rastoča knjiga Sevnica je bila prvič postavljena in predstavljena februarja leta 2006 na sevniškem gradu ob obisku tedanjih veleposlanic in prvič dopolnjena leta 2009. Čas je pokazal, da odločitev, da bo zbirka umeščena na sevniškem gradu, ni najboljša rešitev, saj je lokacija gradu dokaj umaknjena iz središča mesta, zato smo se po tehtnem premisleku odločili zbirko prestavili v poseben, t. i. domoznanski oddelek sevniške knjižnice. Tu je zbirka lepo umeščena in v odpiralnem času dostopna in na ogled širši zainteresirani javnosti.

Februarja 2014 smo ob kulturnem prazniku ter ob 55. obletnici uradnega delovanja sevniške splošne knjižnice zbirko Rastoča knjiga Sevnica (z deli, ki so izšla od leta 2009 do 2013 in so svojevrsten spomenik Sevnici in njeni okolici) na ogled postavili še tretjič. Kot častni gost je Sevnico ob tej priložnosti obiskal tudi idejni oče vseslovenskega projekta Rastoča knjiga, dr. Janez Gabrijelčič, ter v pozdravnem nagovoru čestital za odlično pripravljen program slovesnosti in skrbno negovanje ideje projekta.

* Anita Šiško, direktorica Knjižnice Sevnica

Zbirka Rastoča knjiga Sevnica

Rastoča knjiga Sevnica se zelo povezuje s terminom domoznanstvo, ki pomeni posebno dejavnost knjižnice, in sicer obsega zbiranje, obdelovanje in hranjenje knjižničnega gradiva, ki je vsebinsko ali z avtorji povezano z območjem občine Sevnica. Z domoznanskim gradivom, med katerega štejemo knjige, časopise, avdio in video gradivo, zemljevide, razglednice, članke, drobn tisk (prospekti, vabila, zloženke...) in ga zbira, hrani in obdeluje Knjižnica Sevnica, smo tako povezani z lokalnim okoljem. Zanima nas gradivo, ki govori o naših krajih in njihovih prebivalcih, gradivo avtorjev z našega območja, ki s svojim ustvarjanjem pripomorejo k prepoznavnosti občine ali lokalnega okolja ter dela avtorjev, ki živijo ali delujejo na območju naše občine.

Domoznansko zbirko hranimo ločeno od ostalega knjižničnega gradiva. Gradivo je posebnega pomena, zato je v glavnem dostopno samo za uporabo v čitalnici. Poleg gradiva pripravljamo še priložnostne razstave z domoznansko tematiko ter prireditve, na katerih se predstavijo sodobni ustvarjalci našega območja in ena od takih posebnih zbirk je tudi Rastoča knjiga Sevnica. In veseli smo, kadar lahko to našo posebno zbirko predstavimo širši javnosti. Eden takih trenutkov je bila tudi priložnost ob praznovanju 55-letnice delovanja Knjižnice Sevnica.

V Knjižnici Sevnica si pri svojem delu vsakodnevno prizadevamo za krepitev vezi med knjižnico in lokalno skupnostjo. Zelo uspešno se namreč povezujemo z izobraževalnimi ustanovami in različnimi društvi ter zavodi, ki so tudi zelo dejavni na kulturnem področju in skupaj ustvarjamo kulturni utrip v občini. Naj poudarim, da so vlaganja v kulturo koristna zaradi učinkov kulturne dediščine, prireditev, festivalov ter zaradi koristi pri splošni promociji kraja.

Kultura, turizem in gospodarstvo si tako podajajo roke, spodbujajo drug drugega in so brez dvoma koristni. Vse to pa je velik prispevek k višjemu nivoju bivanja in kvalitete življenja. V knjižnici se zavedamo pomena lokalnih avtorjev in njihovega dela, zabeleženega na različnih nosilcih. Kot taki predstavljajo neprecenljivo bogastvo za sedanje in prihodnje rodove, zato se bomo še naprej po najboljših močeh trudili, zbirali lokalno gradivo ter ga vključevali v zbirko Rastoča knjiga Sevnica, na katero smo v Sevnici zelo ponosni.

RASTOČA KNJIGA VELIKI GABER Z OKOLICO

*Je najlepša povest našega kraja, ki se začne v
davni preteklosti; je nedokončana zgodba, napisana
od ljudi, ki so v našem kraju pustili pomemben
pečat: je projekt ponosnega srečavanja s preteklostjo
in pogumnega načrtovanja prihodnosti našega
kraja. To je knjiga, ki bo rastle in dala možnost tudi
vam, da stopite v njeno vsebino.*

Rastoča knjiga je med drugim posebna knjiga, v katero so vpisani ljudje, ki so dali svoj pečat kraju ter pripomogli k njegovemu pomenu in razvoju na kulturnem, gospodarskem in na drugih področjih. Društvo upokojencev Veliki Gaber je pobudnik, da se Veliki Gaber kot vsestransko lep in zanimiv kraj vključi v vseslovensko gibanje trajnostnega razvoja, da se poišče že skoraj pozabljene osebe, ki so ustvarjale vrednote ne le v domačem kraju, temveč je njihov vpliv segal daleč po svetu in se jih na ta način postavi v Rastočo knjigo, ki je več kot knjiga - je »skrinja zaveze« (Tone Pavček).

Pobuda Društva upokojencev Veliki Gaber, da odpremo Rastočo knjigo v tako majhnem kraju, bi se brez sodelovanja krajevnne skupnosti in Občine Trebnje le težko uresničila. Prav tako je vključitev Osnovne šole Veliki Gaber v projekt izrednega pomena. Projekt Rastoča knjiga je pomenil močno pobudo za medgeneracijsko povezovanje med Društvom upokojencev Veliki Gaber in Osnovno šolo Veliki Gaber. Veseli smo, da imamo na šoli nekaj učiteljev, ki živijo in delajo z našim krajem. Na tak ali drugačen način znajo pritegniti mlade generacije, jim približati navade in običaje

* Jožica Štremfelj, Društvo upokojencev Veliki Gaber

preteklosti, kakor tudi izpostaviti ljudi, ki so pozitivno delovali v kraju. V tako majhnem kraju se zavedamo, da se je šola skozi vso svojo zgodovino povezovala s krajem in pripravljala razne kulturne prireditve.

Danes šola sodeluje z različnimi društvi, ki jih v preteklosti ni bilo. Najmočnejša vez je prav z Društvom upokojencev Veliki Gaber. Vsem nam pa s svojimi bogatimi izkušnjami, naprednimi idejami in dobrohotno pomočjo vseskozi stoji ob strani idejni oče Rastoče knjige dr. Janez Gabrijelčič.

Rastoča knjiga Veliki Gaber z okolico je bila odprta kmalu po ustanovitvi Društva upokojencev v Velikem Gabru, in sicer ob Dnevu reformacije 28. oktobra 2011.

Prvi praznik korenja leta 2012, predsednik Državnega sveta v mandatu 2007-2012 mag. Blaž Kavčič, dr. Janez Gabrijelčič, idejni vodja Rastoče knjige in Patricija Pavlič, direktorica CIK Trebnje

Razmišljanje, da bi lahko bila Rastoča knjiga v kraju z neokrnjeno naravo več kot samo kulturni projekt, je doživelo pozitiven odziv z uresničitvijo ideje o pridelovanju zdravih vrtnin, predvsem korenja. Prvo obletnico odprtja Rastoče knjige smo zaznamovali s praznikom korenja, ki naj bi postal tradicionalen vsakoletni dogodek vsako zadnjo soboto v septembru. To naj bi bil tudi krajevni praznik, imenovan Praznik korenja, katerega korenine so zasnovane v Rastoči knjigi. Naš kraj naj bi opredelili s posebnim

strateškim razvojnim projektom in na ta način vsestransko in dolgoročno povečali kakovost življenja in dela.

Društvo upokojencev Veliki Gaber na prireditvi Praznik korenja 2014

Seveda pri tem računamo na pomoč Občine Trebnje, in sicer na osnovi kandidature za sredstva, ki so s strani Evropske unije na razpolago za razvoj podeželja v obdobju 2015-2020. Predvidevamo tudi, da nam bodo pri tem pomagali Ministrstvo za kmetijstvo Republike Slovenije, Javni sklad za kulturne dejavnosti Republike Slovenije in druge institucije.

V Društvu upokojencev Veliki Gaber smo prepričani, da z vztrajnim, dobro načrtovanim programom in strokovno pomočjo, lahko izpeljemo načrtan projekt v tekočem mandatnem obdobju. Na ta način bomo bogatili naš kraj in našo Rastočo knjigo, ki naj bi bila ponos zdajšnjih in poznejših generacij.

TELEVIZIJA VAŠ KANAL – MEDIJSKI GRADITELJ RASTOČE KNJIGE

Dolenjski rojak, mojster pisane besede, Tone Pavček je na pot Rastoči knjigi zapisal: »Je knjiga. In med nami biva. Kot listina, kot dar rodov, kot dragotina neminljiva, kot živ simbol, kot kruh in sol.« Ustanovitelj in idejni oče projekta, Novomeščan Janez Gabrijelčič mi je ob neki priložnosti dejal, da je od vsega začetka verjel, da bo Rastoča knjiga od prvih korakov na prelomu tisočletja, zaživela v mnogoterih oblikah in se širila v različnih smereh.

V to smo od prvega trenutka verjeli tudi v medijski hiši Televiziji Vaš kanal – Televiziji dobrih zgodb, saj smo vseh petnajst let njen zvesti medijski sopotnik in kronist. Janez Gabrijelčič, ki ga bom v tem kontekstu poimenovala tudi »naša medijska muza«, je namreč bil tisti, ki je znal najprej mene in nato tudi ostale tako navdušiti, da smo ideji in poslanstvu Rastoče knjige vsa ta leta tako osebno kot medijsko zvesto sledili.

V petnajstih letih smo z vsemi graditelji projekta, ki na različne načine in oblike razširjajo in udejanjajo simboliko Rastoče knjige, ustvarili nepozabne televizijske zgodbe. In to dobre, pozitivne zgodbe, na kar sem izredno ponosna.

Vse te zgodbe bi skozi leta ostale zaprte v nekem prostoru, v svojih okoljih in ne bi bile posredovane širši javnosti; ampak v naši medijski hiši Televiziji Vaš kanal – televiziji dobrih zgodb, smo prepoznali veliko in bogato vrednost vsakega še tako drobnega kamenčka v mozaiku, ki ga »gradi« Rastoča knjiga.

* Irena Vide, direktorica in odgovorna urednica Televizije Vaš kanal

Televizija Vaš kanal je prejela Zlati list rastoče knjige

Verjamem, da bomo sporočilu Rastoče knjige lahko sledili tudi v bodoče. Verjamem, da bodo vsi graditelji projekta – tako dosedanji kot tisti, ki bodo Rastoči knjigi še pristopili, znali in zmogli spisati in širiti njeno poslanstvo. Tako kot Televizija Vaš kanal – televizija dobrih zgodb, ki, odkar je Rastoča knjiga pred petnajstimi leti ugledala luč sveta, ostaja njena zvesta spremljevalka ter do zdaj - edini medijski prejemnik Zlatega lista rastoče knjige.

RASTOČA KNJIGA OSNOVNE ŠOLE PODZEMELJ

Na OŠ Podzemelj si želimo, da bi v našem vzgojnem-izobraževalnem procesu »ustvarili« kulturne, široko razgledane posameznike, ki bodo pokončne osebnosti, sposobne spopasti se z izzivi sedanjega in prihodnjega časa. Ki bodo znali ustvarjalno sodelovati, umno razreševati spore. Ki bodo razumeli, kako pomembne so vrednote krepitev dobrih medsebojnih odnosov, solidarnosti, strpnosti, multikulturalnosti, poštenosti in medsebojnega spoštovanja.

Podzemelj z okolico

* Stanko Vlašič, ravnatelj OŠ Podzemelj

Po predstavitvi projekta in vizije Rastoče knjige v Državnem svetu, smo predstavili projekt tudi strokovnim delavcem na naši šoli. V goste smo povabili tudi dr. Janija Gabrijelčiča in pesnika, pisatelja in humorista Tonija Gašperiča. Rečem lahko, da je bilo potrebno kar nekaj časa, da smo uspeli predstaviti osnovno idejo, kako naj bi se lotili projekta.

Osnovna šola Podzemelj

Najprej smo našli v sami šoli ustrezen prostor, ki bo namenjen Rastoči knjigi. Zbirali smo ideje, kako naj bi bil opremljen, kakšnega videza naj bo in na tej podlagi oblikovali dve ideji, in sicer, da bi iz leta v leto rastle venec čebule (dodajali naj bi stilizirano čebulo, na kateri bi bila zapisana misel tekočega leta) ali pa, da bi stilizirani beli brezi dodajali veje z vsakoletnimi novimi mislimi.

Odločili smo se, da poleg t. i. abecede odličnosti, ki goji vrednote, ki so pomembne za učence, v projekt vključimo tudi pomembne osebe in dogodke iz našega ožjega in širšega šolskega okoliša. Ožji tim v kolektivu bo vodilo projekta, ostali pa bodo tvorno sodelovali. Pri delu nam bosta pomagala tudi Toni in Jani.

Delovni tim v ožji sestavi

Delovni tim v širši sestavi

Širši javnosti bomo rastočo knjigo predstavili 25. maja 2016, ko bomo slavnostno odprli vstop v projekt s prvim dogodkom, prvim listom naše knjige, ki bo zrasel na zdaj že dokončni ideji stilizirane breze, ki se vzpenja iz knjige izklesane v belem marmorju.

Predstavili bomo delo in življenje Belokranjca Adolfa Pirscha

Kot piše Viktor Steska v Slovenskem biografskem leksikonu, se je slikar Adolf Pirsch rodil 4. julija 1858 v Gradcu pri Podzemlju v Beli krajini, umrl pa je 28. aprila 1929 v Gradcu, v Avstriji. Učil se je v letih 1874 - 1879 na deželni risarski šoli v Gradcu in nato leto dni v Benetkah. V Gradcu je imel dve razstavi in zaslovel kot portretist, nato je razstavljal še v Dresdnu, kamor se je preselil, 1908 je šel na Angleško in 1922 na Nizozemsko (razstava v marcu in aprilu 1926). Malo pred smrtjo se je hudo bolan vrnil v Gradec. Tam sta zbudila posebno pozornost njegova portreta univ. prof. Eschericha in dvornega svetnika Zeidlerja. Kot piše Steska v Mladiki, je kot portretist vstopal v hiše odličnih meščanov in aristokratov. Dvakrat je portretiral papeža Leona XIII., dvakrat avstrijskega cesarja Franca Jožefa, otroke nadvojvode Franca Ferdinanda, visoke aristokrate, industrialce in osebe z evropskih dvorov. Poleg portretov je naslikal tudi nekaj religioznih in drugih slik, bil pa je tudi kipar (krstna matica v Podzemlju).

Svojci slikarja Adolfa Pirscha in delegacija iz Bele krajine z ravnateljem OŠ Podzemelj Stankom Vlašičem na razstavi v Grazu, posvečeni njegovemu življenju in delu

IV. USTANOVITELJI IN GRADITELJI RASTOČE KNJIGE S PODROČJA GOSPODARSTVA

Zlati listi rastoče knjige

- Pošta Slovenije
- Krka, d.d., Novo mesto
- Gorenje d.d., Velenje
- Trimio d.d., Trebnje
- Sava d.d., Kranj
- Adria Mobil d.o.o.
- Bauhaus
- Zavarovalnica Triglav
- Zavarovalnica Tilia d. d.
- Televizija Vaš kanal - Novo mesto
- TPV Novo mesto
- Kovinotehna MKI d.o.o
- SKB banka d.d.

Srebrni listi rastoče knjige

- Poštna banka Slovenije
- Dolenjska banka d.d.
- BTC d.d., poslovna enota Ljubljana
- Vzajemna zavarovalnica
- Danfoss compressors d.o.o.
- IMP Promont montaža d. o.o., Ljubljana
- INO d.o.o. Celje
- GPG Grosuplje d.d.
- Obrtna zbornica Slovenije
- IMP Promontelektro d.o.o.
- Luka Koper d.d.
- Mladinska knjiga Založba, d.d. Ljubljana
- Medex International, d.d. Ljubljana
- NUK Narodna in Univerzitetna knjižnica v Ljubljani
- Mercator
- Roletarstvo Medle d.o.o.
- Bank Austria - Creditanstalt, SLO
- BME Investicijski inženiring in nepremičnine d.o.o, Novo mesto
- IMOS d.d., Ljubljana
- Poteza d.d., Ljubljana
- Zavarovalnica Maribor d.d. Maribor
- Slikopleskarstvo Marjan Tomazin, Novo mesto
- Avtocommerce d.d., Ljubljana
- Vino kupljen
- Digesta

Bronasti listi rastoče knjige

- Labod d.d. Novo mesto
- Mura d.d.
- Pevc, pod. za trgovino in obrtne stor. d.o.o., Trzin
- Novoline Novo mesto
- Območna obrtna zbornica Novo mesto
- Območna obrtna zbornica Ljubljana Vič-Rudnik
- Območna obrtna zbornica Ptuj
- Gozdno gospodarstvo d.d. Novo mesto
- Hiša kulinarike Jezeršek, Medvode
- Tiskarstvo Vesel d.o.o.
- Rajski vrt, Krnc Bojan, Novo mesto
- Karbamge d.o.o., Ljutomer
- Utris Mirna peč
- Fidela Ljubljana
- Geoinvest Ljubljana
- Zavarovalnica Triglav, podružnica Krško

